

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

บทบาทของอำเภอปากพนังที่มีต่อภาคใต้

1. นโยบายและโครงการพัฒนาของรัฐ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539) รัฐมีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ให้เป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศทั้งนี้ เนื่องจากภูมิภาคภาคใต้มีศักยภาพของพื้นที่ เช่น มีความได้เปรียบด้านที่ตั้งเนื่องจากมีทางออกทะเลได้ ทั้ง 2 ด้าน มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีตลาดแรงงานที่เพียงพอ มีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สะดวก เพื่อเอื้ออำนวยในการส่งสินค้า

ในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ มีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ

1. เปิดระบบเศรษฐกิจสู่การค้าต่างประเทศให้มากขึ้น
2. มุ่งที่จะกระจายการผลิตอุตสาหกรรม โดยสนับสนุนอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น
3. มุ่งที่จะกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจสู่ภูมิภาค

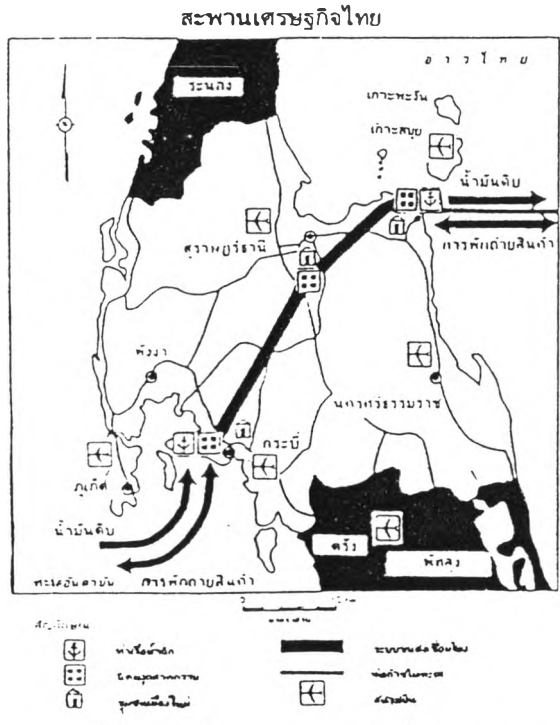
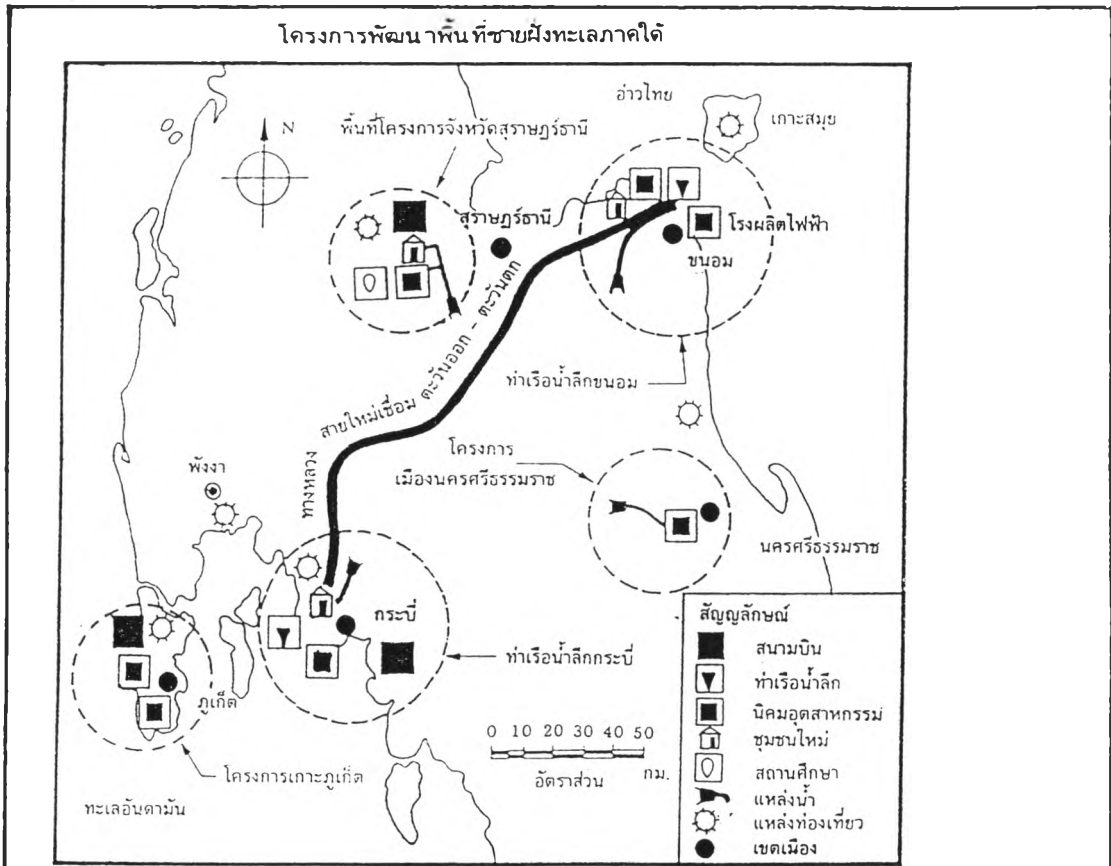
สำหรับในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 (2540-2544) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาฉบับปัจจุบันได้กำหนดการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้เพิ่มสมรรถนะการขนส่งทางทะเลของประเทศไทย โดยอาศัยศักยภาพทางด้านภูมิเศรษฐกิจตอนใต้ ในการพัฒนาสะพานเศรษฐกิจ มีระบบการขนส่งเชื่อมโยงทะเลอันดามันกับทะเลอ่าวไทย โดยกำหนดแนวทางหลักดังนี้คือ

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลัก นิคมอุตสาหกรรม ท่าเรือและเขตชุมชน เพื่อสนับสนุนการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์ที่ดินการบริการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับผังเมือง
2. ประสานความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ ในการจัดหาที่ดิน และพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ในระยะแรกและระยะยาว
3. วางระบบบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดมาตรการที่เข้มงวด เพื่อสนับสนุนการพัฒนาและฟื้นฟูบูรณะแหล่งท่องเที่ยว

4. จัดให้มีพื้นที่เพื่อการพัฒนา บริการโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมด้านการศึกษา สาธารณสุข และการพัฒนาระบบสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลจากการพัฒนาอย่างสมบูรณ์

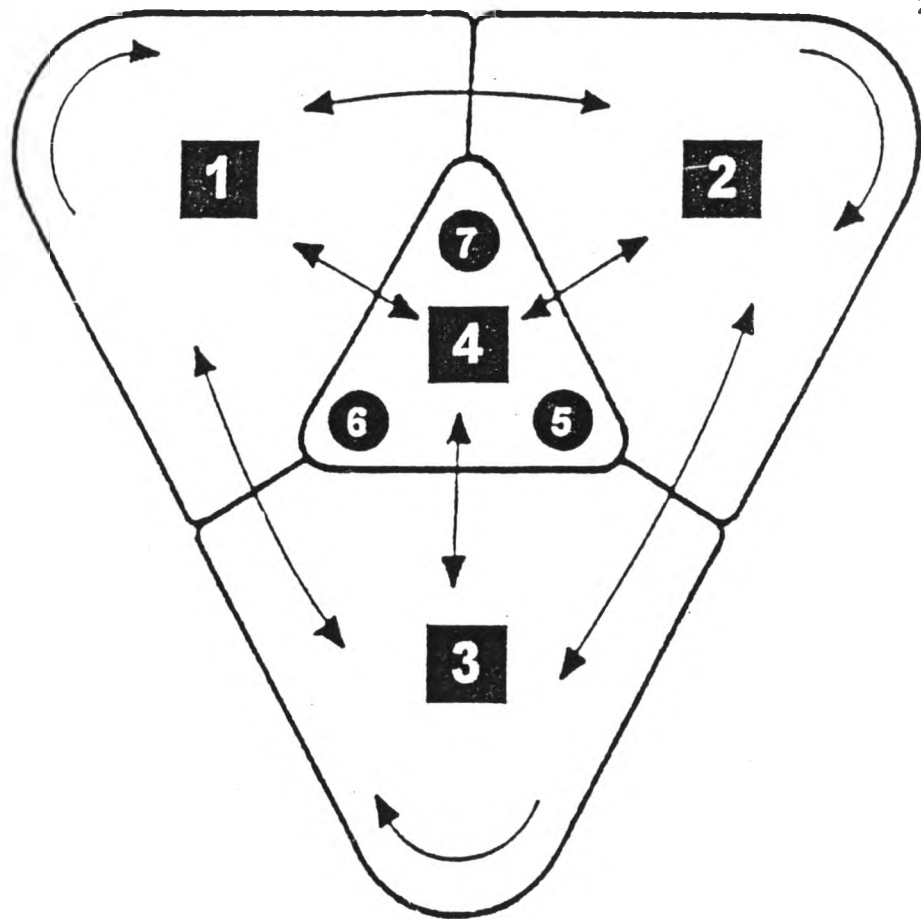
จากลักษณะดังกล่าวทำให้พื้นที่ภาคใต้โดยเฉพาะภาคใต้ฝั่งตะวันออก ได้กำหนดให้เป็นที่ตั้งของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ (Southern Seaboard) (แผนที่ 3.1) ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ ภูเก็ต และพังงา โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่เชื่อมระหว่างภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก (กระบี่) กับภาคใต้ชายฝั่งตะวันออก (อำเภอขนอม) นอกจากนี้ยังมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่เขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย ทางภาคใต้ตอนล่าง จึงทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างภาคใต้ตอนบนกับภาคใต้ตอนล่าง ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างจังหวัดนครศรีธรรมราชกับพื้นที่โดยรอบ โดยจังหวัดนครศรีธรรมราชทำหน้าที่เป็นเมืองศูนย์กลางการบริหารที่สำคัญของจังหวัด และภาคเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับการเกษตรกรรมเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง เป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาทางภาคใต้ตอนบน ในขณะที่จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางทางด้านการศึกษภาคใต้ตอนล่าง และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนพัฒนาภาคใต้ โดยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง คือ การจัดการสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล เพื่ออนุรักษ์และบริหารการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ ให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย อุตสาหกรรมและชุมชนที่เป็นระบบกลางโดยให้มีระบบตกตะกอนและบ่อถังไขมัน ไม่ให้แพร่กระจายลงสู่ทะเลในบริเวณเขตชุมชนชายฝั่งทะเลต่าง ๆ ให้มีการจัดทำผังกำหนดแผนการใช้ที่ดินกำหนดเขตป่าชายเลน อนุรักษ์ เขตชุมชน เขตอุตสาหกรรม ให้สอดคล้องกับระบบนิเวศน์วิทยาชายทะเล และให้มีการอนุรักษ์ป่าชายเลนและแผนการจัดการทรัพยากรของลุ่มน้ำให้เป็นระบบพร้อมทั้งให้มีการฟื้นฟูทรัพยากรประมง ซึ่งนับได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญมากสำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลรวมทั้งอำเภอปากพนังด้วยด้วย

จากแผนพัฒนาดังกล่าวก่อให้เกิดการปรับปรุงโครงข่ายถนนเชื่อมโยงในภาคใต้ทำให้เมืองนครศรีธรรมราชและเมืองบริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบคมนาคมสายใหม่และมีบทบาทสำคัญในการเป็นเส้นทางขนส่งสำหรับท่าเรือแห่งใหม่ ส่งผลให้อำเภอปากพนัง ซึ่งมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล มีทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรประมงที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศน์ชายทะเล มีท่าเทียบเรือสามารถเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจที่เหมาะสมต่อการขยายตัวทางภาคหรือต่างประเทศ ทำให้มีการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและการประมงได้มากขึ้น

แผนที่ 3.1 ที่ตั้งโครงการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนากิจการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

แผนภูมิ 3.1 ความเชื่อมโยงของจังหวัดนครศรีธรรมราชกับการพัฒนาของภาคใต้
สัญลักษณ์

- 1 กลุ่มการพัฒนาภาคใต้ตอนบนฝั่งอ่าวไทย โดยมีสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์กลางหลักในการพัฒนา
- 2 กลุ่มการพัฒนาภาคใต้ตอนล่าง โดยมีสงขลา - หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 3 กลุ่มการพัฒนาภาคใต้ตอนบนฝั่งทะเลอันดามัน โดยมีภูเก็ตเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4 เทศบาลนครศรีธรรมราช เป็นศูนย์กลางหลักของชุมชนเมืองในระดับมหานคร
- 5 "เทศบาลเมืองปากพอง" เป็นเมืองบริวารด้านทิศตะวันออก
- 6 เทศบาลตำบลปากแพรกเป็นเมืองบริวารด้านทิศตะวันตก
- 7 สุขาภิบาลชนอมเป็นเมืองบริวารด้านทิศเหนือ

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

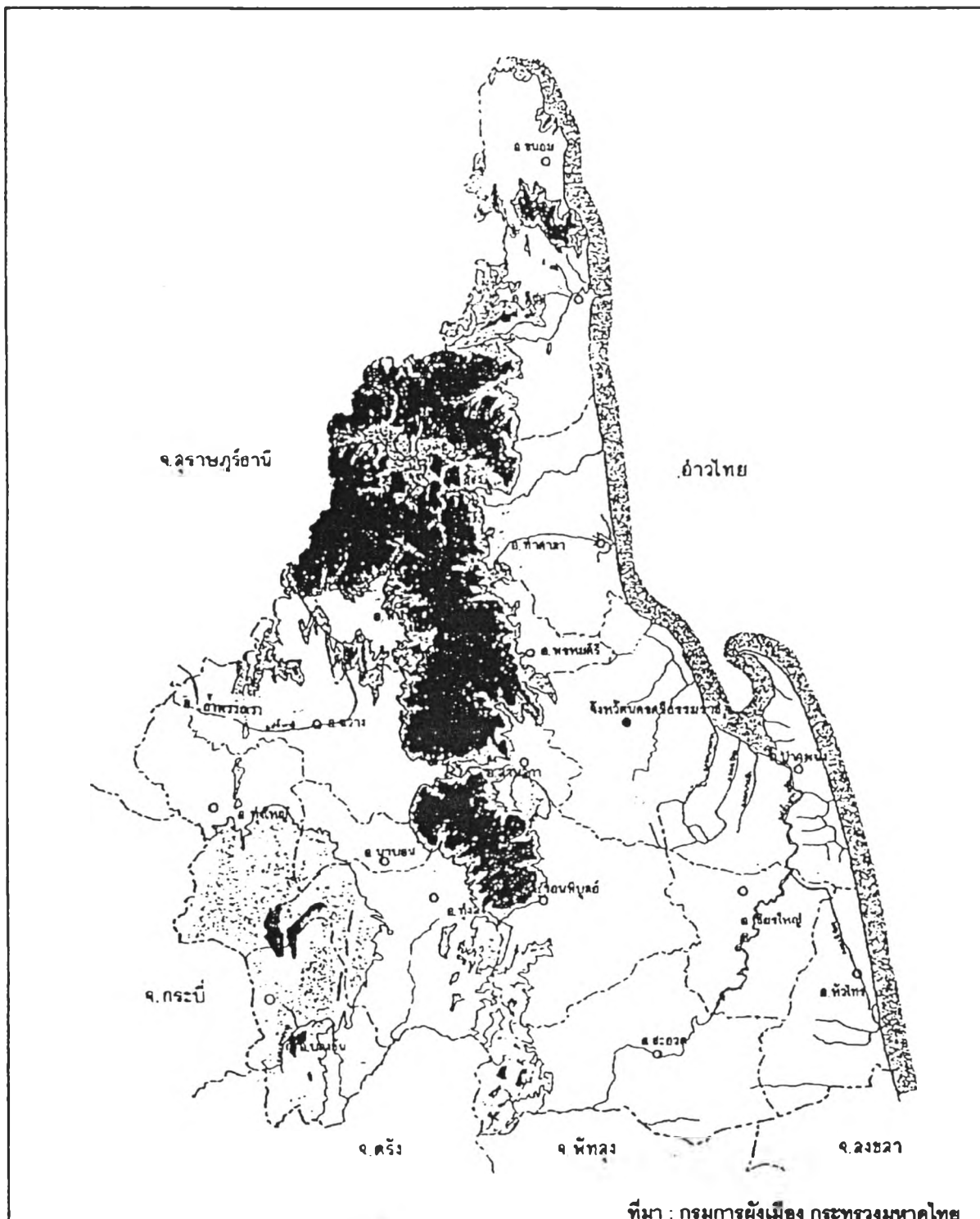
นอกจากนี้ยุทธการในการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชในอนาคต โดยจังหวัดนครศรีธรรมราชจะเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงของสามเหลี่ยมพัฒนาภาคใต้ โดยจะมีเทศบาลจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นมหานครแบบหลายศูนย์กลาง (Multi-Core Metropolis) (แผนภูมิที่ 3.1) “เทศบาลเมืองปากพอง” เป็นเมืองบริวารด้านทิศตะวันออก ในอนาคตจะเป็นการพัฒนาแบบเหนี่ยวนำ (Induced Development Scenario) ที่มีความต้องการในการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอยู่หลากหลายและพอเพียงอีกทั้งมีทรัพยากรมนุษย์มากที่สุดของภาคใต้ และมีวิทยาลัยที่ทันสมัยที่จะพัฒนาทรัพยากรบุคคลรองรับการพัฒนาของจังหวัดนครศรีธรรมราช และการพัฒนาในระดับอนุภาคของภาคใต้

จากบทบาทและความสำคัญดังกล่าวมีผลให้อำเภอปากพอง ได้รับการจัดในแผนลงทุนจังหวัดให้อยู่ในพื้นที่เขตสำหรับการพัฒนาในเขตที่ 2 ซึ่งประกอบไปด้วย อำเภอปากพอง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอชะอวด อำเภอธำมรงค์ และอำเภอจุฬาภรณ์ โดยได้กำหนดให้อำเภอปากพองมีความเหมาะสมกับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมง เช่น อุตสาหกรรมกุ้งแช่เย็น อุตสาหกรรมอาหารกุ้ง และได้กำหนดให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการลงทุนทางด้านการกสิกรรม ได้แก่ การปลูกผัก ผลไม้โตเร็ว และการปศุสัตว์ และจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ มีผลให้อำเภอปากพองถึงแม้ว่าจะไม่อยู่ในพื้นที่โครงการ แต่ทำเลที่ตั้งมีพื้นที่ติดกับชายฝั่งทะเลส่งผลให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของอำเภอปากพองอยู่ในฐานะผู้สนับสนุนทางด้านการผลิตและการบริการ ไม่ว่าจะในด้านการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะโครงการสร้างถนนสี่ช่องจราจรเพิ่ม ระหว่างอำเภอขนอม - อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช - อำเภอปากพอง - อำเภอหัวไทร - จังหวัดสงขลา ประกอบกับอำเภอปากพองมีท่าเรือน้ำลึกเพื่อเพิ่มอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องทางการเกษตร นอกจากนี้มีผลให้เกิดโครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำปากพอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่สำคัญของอำเภอและของภาคใต้ จะช่วยให้ศักยภาพการผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นมีความชัดเจนระหว่างการใช้พื้นที่กสิกรรมและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง อำเภอปากพองจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตร และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องการประมง

2 บทบาทของอำเภอปากพองในระดับจังหวัด

2.1 โครงสร้างทางด้านกายภาพ

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่ 9,958.4 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,214,064 ไร่ (แผนที่ 3.2) ลักษณะทั่วไปของจังหวัดนครศรีธรรมราชประกอบด้วยที่ราบเนินเขา ภูเขา ชายหาดทางด้านทิศตะวันตกส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบสูงและภูเขา และค่อยลาดต่ำลงไปทางทิศตะวันออก โดยจะมีเทือกเขาทางด้านตอนเหนือ เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างจังหวัดนครศรีธรรมราชกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี บริเวณนี้เป็นแหล่งปลูกยางพารา กาแฟ และผลไม้ต่าง ๆ ส่วนทางตอนกลางของจังหวัดถึงฝั่งทะเลอ่าว

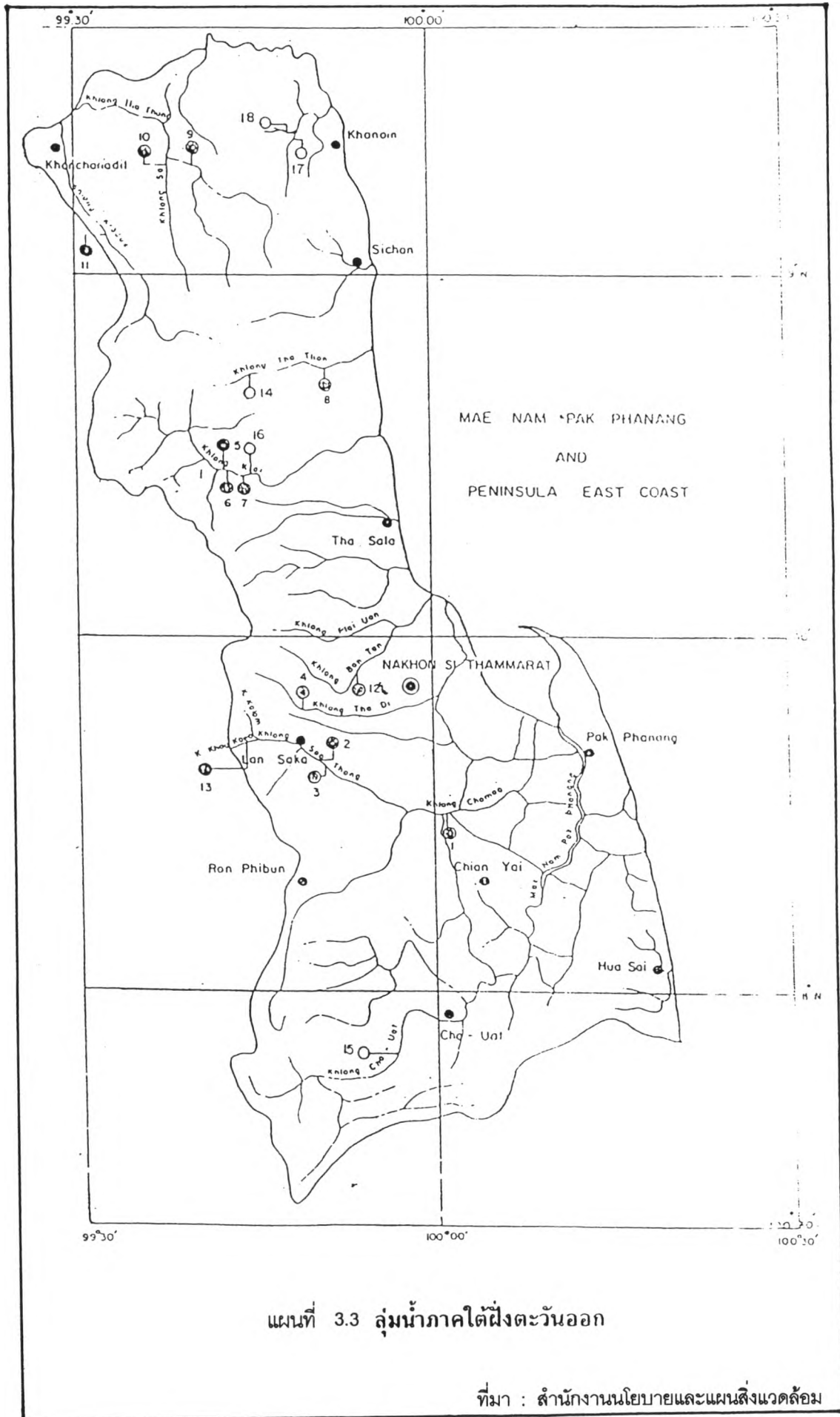

ที่มา : กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.2 สภาพภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> □ ที่ราบ ▨ พื้นที่ปลูกคัสสึนลอนลาด ■ พื้นที่สูงและภูเขา	<p>มาตราส่วน</p> <p>5 0 5 10 15 20 Km.</p>	<p>N</p>
	<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

แผนที่ 3.3 ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 3.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2531

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่อยู่อาศัย	155,517	2.50
นาข้าว	1,535,979	24.72
ยางพารา	1,940,681	31.23
สวนผลไม้	14,125	0.23
สวนผสม	225,694	3.63
มะพร้าว	220,972	3.56
สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (นากุ้ง)	37,684	0.61
ป่าดงดิบ	1,365,363	21.97
ป่าชายเลน	60,611	0.98
ทุ่งหญ้า ป่าละมะ	102,367	1.65
พื้นที่ลุ่ม	182,990	2.94
พื้นที่น้ำ	20,516	0.33
พื้นที่ว่างเปล่า	351,565	5.66
รวม	6,214,064	100.00

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ไทยนั้นเป็นที่ราบอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ส่วนใหญ่จะเพาะปลูกยางพารา ผลไม้ต่าง ๆ และปลูกข้าว ส่วนแม่น้ำที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่สำคัญมี 4 สาย คือ แม่น้ำตาปี แม่น้ำปากพนัง แม่น้ำปากพูนและแม่น้ำนครศรีธรรมราช โดยลุ่มน้ำปากพนังจัดอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก (แผนที่ 3.3) นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือ ป่าไม้ แร่ธาตุต่าง ๆ ตลอดจนจมน้ำตก และชายหาดที่สวยงามหลายแห่ง ซึ่งสถานที่เหล่านี้ได้กลายเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของจังหวัด โดยเฉพาะบริเวณแหลมตะลุมพุกของอำเภอปากพนังเหมาะสำหรับการทัศนศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

2.2 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

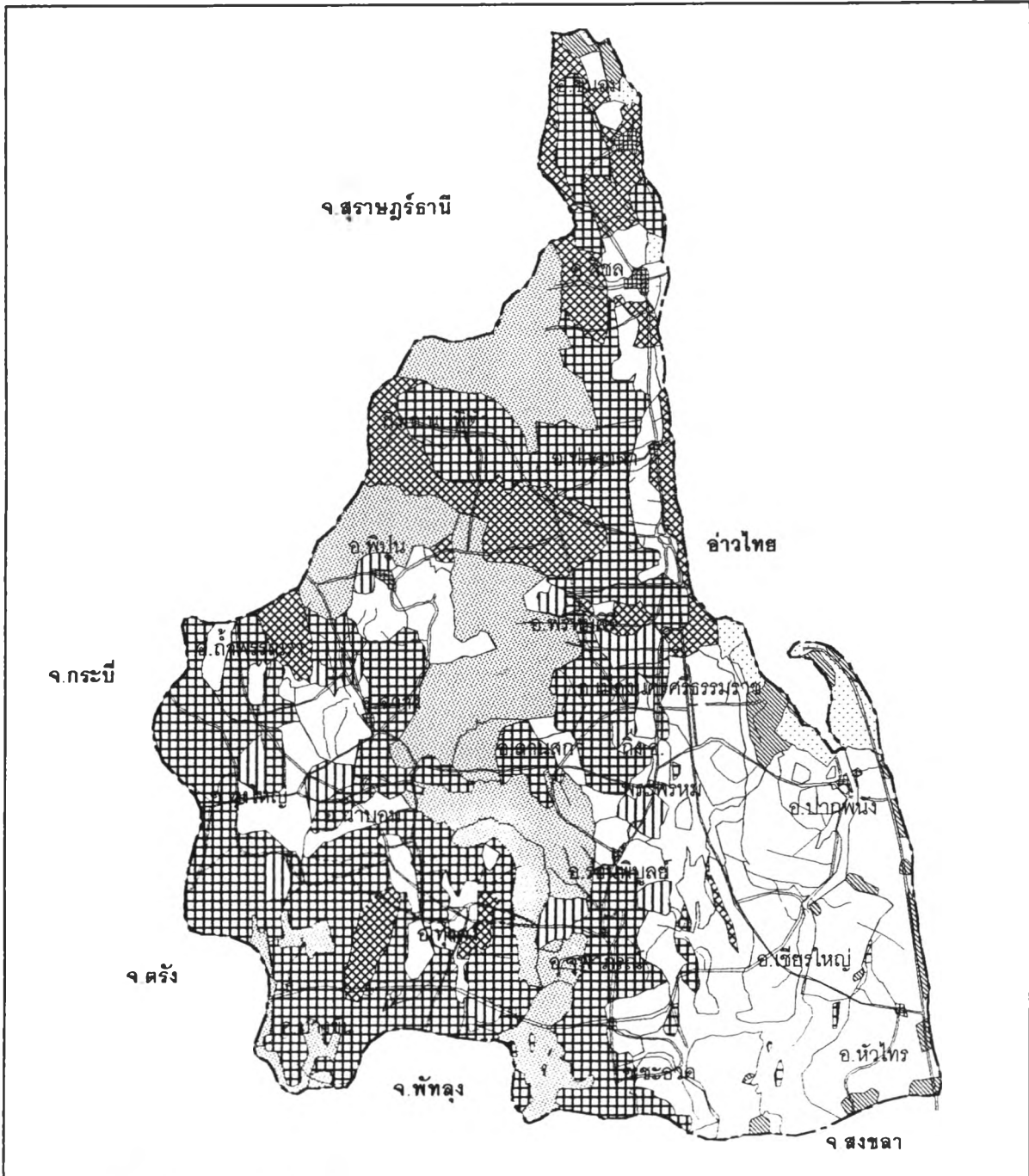
จังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 6,214,064 ไร่ หรือประมาณ 9,958.44 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่มีความลาดชันถึงบริเวณลูกคลื่นลอนลาด ส่วนใหญ่จะมีการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกยางพารา ไม้ผล มะพร้าว ปาล์มน้ำมัน พืชไร่ ส่วนบริเวณพื้นที่ลุ่มซึ่งติดกับส่วนที่เป็นชายฝั่งอ่าวไทย การใช้ที่ดินในอดีตส่วนใหญ่จะใช้เพื่อทำนาข้าวและสวนผลไม้

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีเนื้อที่มากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งออกเป็นพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ที่รกร้างว่างเปล่า โดยมีการใช้พื้นที่เพื่อปลูกยางพารามากที่สุด 1,940,681 ไร่ หรือประมาณ 31.23 ของพื้นที่ทั้งหมด ลักษณะการใช้ที่ดินของจังหวัดนครศรีธรรมราชแสดงให้เห็นถึงพื้นฐานการผลิตทางด้านเศรษฐกิจของพื้นที่ดินชายทะเล ซึ่งจะต้องพึ่งพาการเกษตรกรรมอยู่มาก โดยการเกษตรกรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้นอยู่กับพืชเศรษฐกิจหลัก 2 - 3 ชนิด ได้แก่ ข้าว ยางพารา และมะพร้าว สรุปได้ว่าการใช้ที่ดินของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติใช้เพื่อหารายได้ เพื่อสร้างเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ประกอบกับประชากรจำนวนมากประกอบอาชีพตามสภาพภูมิประเทศ และทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวย ซึ่งมีทั้งชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ชาวสวนยางพารา ทำเหมืองแร่และเลี้ยงสัตว์ (ตารางที่ 3.1 และ แผนที่ 3.4)

2.3 โครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง (แผนที่ 3.5)

2.3.1 ทางรถยนต์

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีโครงข่ายระบบถนนเชื่อมโยงที่ดียังทั่วถึง ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด โดยมีเส้นทางหลวงแผ่นดินที่สำคัญคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41, 401, 403, และ 408

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กรมการผังเมือง

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.4 การใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2531

สัญลักษณ์

ชุมชน	ทุ่งหญ้าและป่าละเมาะ
สวนผลไม้	ป่าดงดิบ
ขางพารา	ป่าชายหาด
นาทุ่ง	นาข้าว/ที่ลุ่ม/พื้นที่ว่าง

มาตราส่วน

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3.2 ทางรถไฟ

เป็นเส้นทางคมนาคมหลักเส้นทางหนึ่งที่ใช้ติดต่อระหว่างจังหวัดนครศรีธรรมราชกับกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ โดยมีรถไฟสายใต้ทุกขบวนผ่านเข้าสู่จังหวัดนครศรีธรรมราชด้านอำเภอฉวาง อำเภอนาบอนและอำเภอทุ่งสง

2.3.3 ทางน้ำ

จะใช้แม่น้ำปากพนังเป็นเส้นทางหลักในการคมนาคม แต่ปัจจุบันได้ลดบทบาทลง เนื่องจากมีการคมนาคมทางบกมีบทบาทแทน

2.3.4 ทางอากาศ

สามารถใช้สนามบินของกองทัพภาค 4 เป็นเส้นทางในการวิ่งขึ้นลงห่างจากตัวเมืองนครศรีธรรมราชไปทางเหนือประมาณ 2 กิโลเมตร แต่ได้มีโครงการก่อสร้างสนามบินพาณิชย์ในบริเวณตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเนื้อที่ 2,651 ไร่ซึ่งสามารถรองรับเครื่องบินโดยสารขนาดใหญ่ได้ และเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัด รวมทั้งตอบสนองความต้องการแก่ผู้โดยสารที่เพิ่มขึ้นด้วย

2.4 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญในทางเศรษฐกิจของภาคใต้ เนื่องจากมีพื้นที่เชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจที่สำคัญและมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศและภูมิภาคอาเซียน เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ (Southern Seaboard) ในบริเวณภาคใต้ตอนบน โครงการเศรษฐกิจสามฝ่ายในบริเวณภาคใต้ตอนล่าง จากลักษณะของโครงการมีผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมแล้วจาก (ตารางที่ 3.2) ในปี พ.ศ.2532 จังหวัดนครศรีธรรมราชมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม 22,121.55 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 13.68 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสูงเป็นอันดับที่ 2 ของภาคใต้ โดยมีการผลิตในสาขาเกษตรกรรมมีมูลค่าสูงสุดคือ 6,213.685 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 28.09 ของสาขาการผลิตทั้งหมด โดยสาขาการบริการเป็นสาขาที่มีบทบาทสำคัญที่สุด รองลงมาได้แก่ สาขาการค้าส่ง - ค้าปลีก และสาขาการบริการมีมูลค่า 4,557.97 ล้านบาท และ 3,357.88 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 20.60 และ 15.18 ของสาขาการผลิตทั้งหมด ตามลำดับ

ต่อมาในปี พ.ศ.2537 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีมูลค่า 31,795.14 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 13.98 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2532 เป็น 9,673.59 ล้านบาท มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสูงเป็นอันดับที่ 2 เช่นเดียวกับปี พ.ศ.2532 ส่วนรายได้หลักของจังหวัดนครศรีธรรมราชยังคงมาจากสาขาการผลิตเช่นเดียวกับในปี พ.ศ.2532 คือ สาขาการผลิตในสาขาเกษตรกรรมมีมูลค่าสูงสุด คือ 9,845.167 ล้านบาท หรือประมาณ

ตารางที่ 3.2 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนครราชสีมา เปรียบเทียบกับภาคใต้ ช่วงปีพ.ศ.2532 - 2537 (ณ ราคาคงที่ 2531)

หน่วย : พันบาท

สาขาการผลิต	ภาคใต้					จังหวัดนครราชสีมา				
	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		สัดส่วนร้อยละ		อัตราการเติบโตต่อปี	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		สัดส่วนร้อยละ		อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปี
	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537		พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	
ภาคเกษตรกรรม	65,645,417	92,247,821	40.61	40.55	7.04	6,213,685	9,845,166	28.09	30.96	9.64
กสิกรรม	36,074,122	49,898,284	22.32	21.93	6.70	3,979,381	5,742,016	17.99	18.06	7.61
ปศุสัตว์	3,486,342	4,411,683	2.16	1.94	4.82	684,102	833,645	3.09	2.62	4.03
ประมง	13,858,970	24,361,146	8.57	10.71	11.94	717,498	2,140,039	3.24	6.73	24.43
ป่าไม้	4,759,191	2,470,457	2.94	1.09	-12.29	11,108	7,426	0.05	0.02	-7.74
บริการทางการเกษตร	375,168	325,822	0.23	0.14	-2.78	98,080	94,155	0.44	0.30	-0.81
การผลิตสินค้าเกษตร	7,091,624	10,780,429	4.39	4.74	8.74	723,516	1,027,885	3.27	3.23	7.28
ภาคอุตสาหกรรม	18,891,796	29,234,232	11.69	12.85	9.12	3,572,173	5,981,625	16.15	18.81	10.86
เหมืองแร่ ย่อยหิน	2,090,388	1,947,962	1.29	0.86	-1.40	795,687	898,951	3.60	2.83	2.47
อุตสาหกรรม	8,437,423	12,801,756	5.22	5.63	8.70	1,346,646	2,760,063	6.09	8.68	15.43
การก่อสร้าง	8,363,985	14,484,514	5.17	6.37	11.61	1,429,840	2,322,611	6.46	7.30	10.19
ภาคบริการ	77,116,308	106,013,339	47.70	46.60	6.57	12,335,695	15,968,347	55.76	50.22	5.30
ไฟฟ้า - ประปา	2,960,491	4,900,901	1.83	2.15	10.61	402,705	644,904	1.82	2.03	9.88
คมนาคม - การสื่อสาร	10,165,146	13,902,044	6.29	6.11	6.46	960,036	1,550,444	4.34	4.88	10.06
ค้าส่ง - ค้าปลีก	26,111,079	34,042,680	16.15	14.96	5.45	4,557,971	6,128,344	20.60	19.27	6.10
ธนาคารประกันภัย	4,948,076	11,660,073	3.06	5.13	18.70	608,716	1,202,790	2.75	3.78	14.59
ที่อยู่อาศัย	5,836,858	6,932,976	3.61	3.05	3.50	1,142,857	1,297,338	5.17	4.08	2.57
การบริหารราชการ	6,832,683	8,599,730	4.23	3.78	4.71	1,305,529	1,560,197	5.90	4.91	3.63
การบริการ	20,261,975	25,974,935	12.53	11.42	5.09	3,357,881	3,584,330	15.18	11.27	1.31
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม	161,653,521	227,495,392	100.00	100.00	7.07	22,121,553	31,795,138	100.00	100.00	7.52
รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี(บาท)	22,374	39,789	-	-	12.20	15,425	27,645	-	-	12.38

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ร้อยละ 30.96 ของสาขาการผลิตทั้งหมด รองลงมาได้แก่ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก และสาขาการบริการมีมูลค่า 6,128.34 ล้านบาท และ 3,584.33 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 19.27 และ 11.27 ของสาขาการผลิตทั้งหมด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างการผลิตของจังหวัด สาขาการเกษตรกรรมได้มีบทบาทสำคัญมากขึ้นเป็นอันดับหนึ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของสาขาการผลิตในช่วงปี พ.ศ.2532 - 2537 พบว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด นครศรีธรรมราช มีอัตราการขยายตัวประมาณ 7.52 ต่อปี โดยสาขาการประมงมีอัตราการขยายตัวสูงสุดคือ ประมาณร้อยละ 24.43 ต่อปี รองลงมาได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมประมาณร้อยละ 15.43 ต่อปี มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดส่วนใหญ่ในแต่ละสาขาการผลิตมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ยกเว้น การผลิตสาขาป่าไม้และบริการทางการเกษตรที่มีมูลค่าลดลง จากมีสภาพพื้นที่ติดต่อกับชายฝั่งทะเล อาชีพการประมงจึงเป็นอาชีพหลักที่สำคัญของจังหวัด รวมทั้งประมงน้ำจืดและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง โดยเฉพาะอำเภอปากพนังในด้านการประมง

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจนอกจากจะพิจารณามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจแล้ว รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรยังเป็นเครื่องชี้วัดสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประชากรในจังหวัดทางหนึ่ง ในปี พ.ศ.2532 จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีประมาณ 15,425 บาท จัดอยู่ในอันดับที่ 13 ของภาคใต้ และในปี พ.ศ.2537 มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็น 27,645 บาท ต่อคน นับว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และจัดอยู่ในอันดับที่ 12 ของภาคใต้ และเมื่อพิจารณารายได้เฉลี่ยในระดับภาคพบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีรายได้ต่ำกว่าภาคมากคือ ในปี พ.ศ.2532 มีรายได้เฉลี่ยของภาคใต้ 22,374 บาทต่อคนต่อปี และในปี พ.ศ.2537 มีรายได้เฉลี่ย 39,789 บาทต่อคนต่อปี เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวของรายได้โดยเฉลี่ยของจังหวัดนครศรีธรรมราชกับภาคใต้ พบว่ามีอัตราการขยายตัวของรายได้เฉลี่ยร้อยละ 12.38 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าในภาคเพียงเล็กน้อย โดยที่ภาคใต้มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 12.20 ต่อปี

ในการวิเคราะห์กิจกรรมทางเศรษฐกิจว่ากิจกรรมใดเป็นกิจกรรมฐานเศรษฐกิจ (Basic Sector) โดยพิจารณาว่ากิจกรรมใดควรเป็นกิจกรรมฐานเศรษฐกิจกิจกรรมใดไม่ควรเป็นกิจกรรมฐานเศรษฐกิจ โดยใช้วิธีการหา Location Quotient จากตาราง 3.3 เป็นการวิเคราะห์จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราชเปรียบเทียบกับภาคใต้ พ.ศ.2532 - 2537 โดยใน พ.ศ.2532 สาขาการผลิตที่มีค่า Location Quotient สูงที่สุดคือ สาขาการผลิตเหมืองแร่ ย่อยหิน มีค่า 2.78 แสดงให้เห็นว่าสาขาการผลิตเหมืองแร่ ย่อยหิน เป็นฐานการผลิตมีความเชี่ยวชาญในการผลิต และเป็นสาขาการผลิตหลักที่สำคัญของจังหวัด รองลงมาได้แก่ สาขาการบริการทางการเกษตร 1.91 ต่อมาใน พ.ศ.2537 สาขาเหมืองแร่ ย่อยหินยังคงเป็นสาขาการผลิตหลักเช่นเดิมมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 3.30 รองลงมาก็ยังเป็นสาขาการบริการทางการเกษตรเช่นกันมีค่าเพิ่มขึ้นเช่นกันเป็น 2.07 และสาขาอุตสาหกรรม 1.54 ตามลำดับ ลักษณะดังกล่าว ทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีสาขาการผลิตเหมืองแร่ ย่อยหิน เป็นฐาน

ตารางที่ 3.3 การวิเคราะห์ที่ตั้งจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนครศรีธรรมราช เปรียบเทียบกับภาคใต้ ช่วงปีพ.ศ.2532
ณ ราคาคงที่ 2531

สาขาการผลิต	ภาคใต้		จังหวัดนครศรีธรรมราช		ค่า Location	
	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		Quotient	
	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537
การเกษตร	65,645,417	92,247,821	6,213,685	9,845,166	0.69	0.76
กลีกรวม	36,074,122	49,898,284	3,979,381	5,742,016	0.81	0.82
ปศุสัตว์	3,486,342	4,411,683	684,102	833,645	1.43	1.35
ประมง	13,858,970	24,361,146	717,498	2,140,039	0.38	0.63
ป่าไม้	4,759,191	2,470,457	11,108	7,426	0.02	0.02
บริการทางการเกษตร	375,168	325,822	98,080	94,155	1.91	2.07
การผลิตสินค้าเกษตร	7,091,624	10,780,429	723,516	1,027,885	0.75	0.68
เหมืองแร่ ย่อยหิน	2,090,388	1,947,962	795,687	898,951	2.78	3.30
อุตสาหกรรม	8,437,423	12,801,756	1,346,646	2,760,063	1.17	1.54
การก่อสร้าง	8,363,985	14,484,514	1,429,840	2,322,611	1.25	1.15
ไฟฟ้า - ประปา	2,960,491	4,900,901	402,705	644,904	0.99	0.94
คมนาคม - การสื่อสาร	10,165,146	13,902,044	960,036	1,550,444	0.69	0.80
ค้าส่ง - ค้าปลีก	26,111,079	34,042,680	4,557,971	6,128,344	1.28	1.29
ธนาคารประกันภัย	4,948,076	11,660,073	608,716	1,202,790	0.90	0.74
ที่อยู่อาศัย	5,836,858	6,932,976	1,142,857	1,297,338	1.43	1.34
การบริหารราชการ	6,832,683	8,599,730	1,305,529	1,560,197	1.40	1.30
การบริการ	20,261,975	25,974,935	3,357,881	3,584,330	1.21	0.99
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม	161,653,521	227,495,392	22,121,553	31,795,138	1.00	1.00

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เศรษฐกิจที่สำคัญ รองลงมาได้แก่ สาขาการผลิตการบริการทางการเกษตรและสาขาอุตสาหกรรม ตามลำดับ

2.5 ลักษณะของประชากร

ในปี พ.ศ.2538 จังหวัดนครศรีธรรมราชมีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,488,947 คน แยกเป็นเพศชาย 742,045 คน และเพศหญิง 746,902 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 49.84 : 50.16 ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองมากที่สุดรวมทั้งกิ่งอำเภอพระพรหมด้วยมีประชากร 297,590 คน หรือประมาณร้อยละ 19.98 ของประชากรทั้งจังหวัด รองลงมาได้แก่ อำเภอทุ่งสงและอำเภอท่าศาลา รวมทั้งกิ่งอำเภอนบพิตำด้วย มีประชากร 143,202 คน และ 129,557 คน ตามลำดับ ส่วนอำเภอปากพนังมีประชากร 118,445 คน หรือร้อยละ 7.95 ซึ่งอำเภอดังกล่าวมีการกระจายตัวของประชากรมากกว่าอำเภออื่น ๆ เนื่องจากเป็นอำเภอที่มีเขตชุมชนเมืองมากกว่าอำเภออื่น เป็นที่ตั้งของเทศบาล และยังเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัด โดยเฉพาะอำเภอทุ่งสง ส่วนอำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุดคือ อำเภอถ้ำพรรณรา 16,598 คน หรือประมาณร้อยละ 1.11 รองลงมาได้แก่ อำเภอขนอม และอำเภอนาบอน มีประชากร 26,767 คน และ 27,497 คน ตามลำดับ การกระจายตัวของประชากรในจังหวัดส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ตัวอำเภอของแต่ละอำเภอ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล (ตารางที่ 3.4 และ แผนที่ 3.6)

เมื่อพิจารณาถึงความหนาแน่นของประชากรในปีพ.ศ.2538พบว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความหนาแน่นประชากร 150 คนต่อตารางกิโลเมตร อำเภอเมืองเป็นอำเภอที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นสูงสุด 365 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ อำเภอปากพนัง และอำเภอเชียรใหญ่ มีความหนาแน่น 258 คนต่อตารางกิโลเมตร และ 241 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ส่วนอำเภอบางขัน เป็นอำเภอที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุด คือ 53 คนต่อตารางกิโลเมตร (ตารางที่ 3.4 และแผนที่ 3.6)

สำหรับการเปลี่ยนแปลงประชากรในจังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงปี พ.ศ.2533 - 2538 มีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.34 อำเภอถ้ำพรรณราเป็นอำเภอที่มีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ ร้อยละ 20.43 รองลงมาได้แก่ อำเภอบางขัน ร้อยละ 20.41 และอำเภอทุ่งใหญ่ ร้อยละ 13.36 ส่วนอำเภอที่มีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่ลดลงมากที่สุด คือ อำเภอฉวาง ร้อยละ 4.66 รองลงมาได้แก่ อำเภอนาบอน ร้อยละ 2.63 และอำเภอชะอวด ร้อยละ 1.58 ตามลำดับ ส่วนอำเภอเชียรใหญ่เป็นอำเภอที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของประชากรเลย สำหรับอำเภอปากพนังมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.51 (ตารางที่ 3.4 และแผนที่ 3.7)

จากการเปลี่ยนแปลงลักษณะดังกล่าวทำให้การขยายตัวของประชากรในระดับจังหวัดเป็นไปในลักษณะค่อนข้างต่ำ ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดมีการกระจุกตัวอยู่ในศูนย์กลางเมืองและ

ตารางที่ 3.4 จำนวนพื้นที่ ประชากร ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงเป็นรายอำเภอของจ.นครศรีธรรมราช

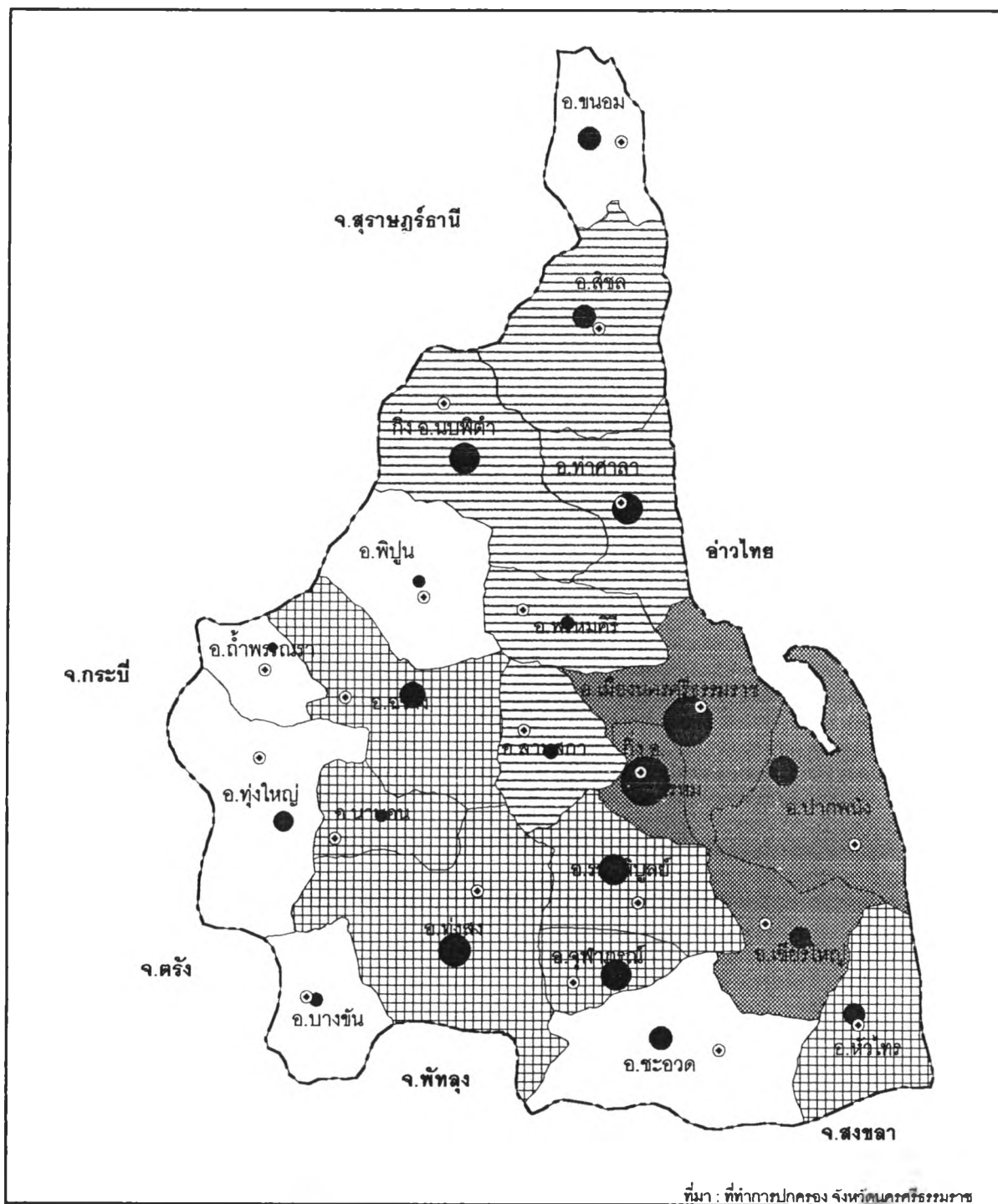
พ.ศ.2533 และ 2538

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	พ.ศ.2533		พ.ศ.2538		การเปลี่ยนแปลง พ.ศ.2533 - 2538 (%)
		ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	
อ.เมือง + กิ่งอ.พระพรหม *	816.15	290,326	356	297,590	365	2.50
อ.พรหมคีรี	321.50	33,499	104	33,328	104	-0.51
อ.ลานสกา	346.00	39,345	114	39,365	114	0.05
อ.ฉวาง	764.00	104,361	137	99,498	130	-4.66
อ.พิปูน	396.00	25,876	65	27,915	70	7.88
อ.เชียรใหญ่	313.88	75,795	241	75,797	241	0.00
อ.ชะอวด	899.32	84,738	94	83,396	93	-1.58
อ.ท่าศาลา + กิ่งอ.นบพิตำ **	1,084.05	121,688	112	129,557	120	6.47
อ.ทุ่งสง	802.98	132,550	165	143,202	178	8.04
อ.นาบอน	192.89	28,239	146	27,497	143	-2.63
อ.ทุ่งใหญ่	656.37	54,466	83	61,745	94	13.36
อ.ปากพนัง	459.91	109,154	237	118,445	258	8.51
อ.ร่อนพิบูลย์ + จุฬาภรณ์ *	570.87	114,946	201	126,060	221	9.67
อ.สิชล	703.11	75,088	107	78,493	112	4.53
อ.ขนอม	433.98	25,675	59	26,767	62	4.25
อ.หัวไทร	417.73	71,089	170	71,932	172	1.19
อ.บางขัน	601.66	26,379	44	31,762	53	20.41
อ.ถ้าพรอนรา	165.09	13,782	83	16,598	101	20.43
จังหวัดนครศรีธรรมราช	9,945.49	1,426,996	143	1,488,947	150	4.34

หมายเหตุ : * เป็นอำเภอที่จัดตั้งในปีพ.ศ.2537

** เป็นอำเภอที่จัดตั้งในปีพ.ศ.2538

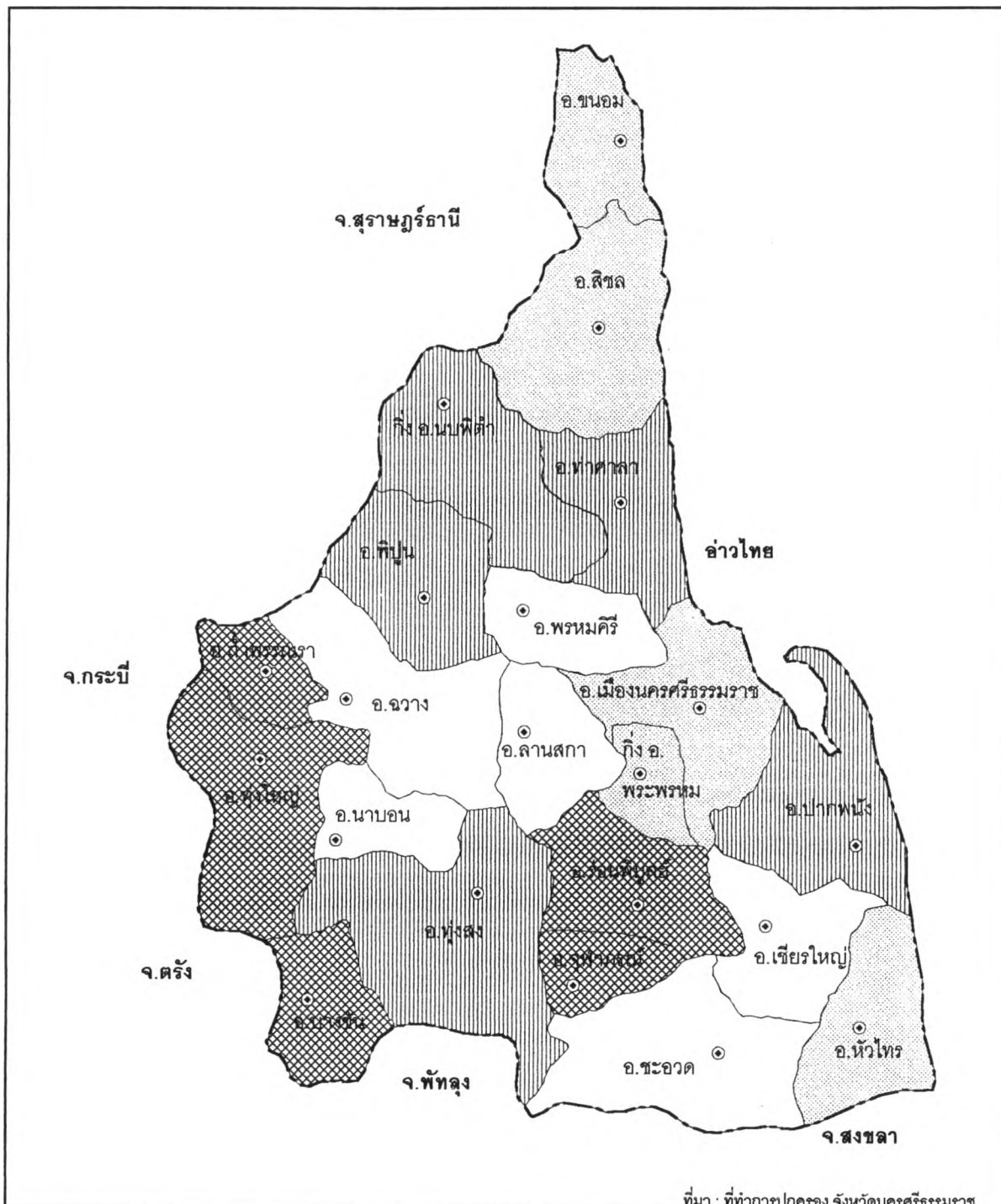
ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.6 การกระจายตัวของประชากรรายอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2538

สัญลักษณ์		มาตราส่วน	
ความหนาแน่นประชากร (คน/ตร.กม.)	จำนวนประชากร (คน)		
 241 - 365	 300,000		ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 130 - 241	 150,000		
 104 - 130	 30,000		
 53 - 104			

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.7 การเปลี่ยนแปลงประชากรรายอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2533 - 2538

สัญลักษณ์ การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ) 9 - 20 6 - 9 1 - 6 -4 - 1	มาตราส่วน 	
	ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

ศูนย์กลางชุมชนที่มีลักษณะเป็นการค้าและบริการ โดยเฉพาะอำเภอปากพนังประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นในเขตเทศบาลเมือง

2.6 การตั้งถิ่นฐานและระบบชุมชน

2.6.1 การตั้งถิ่นฐาน

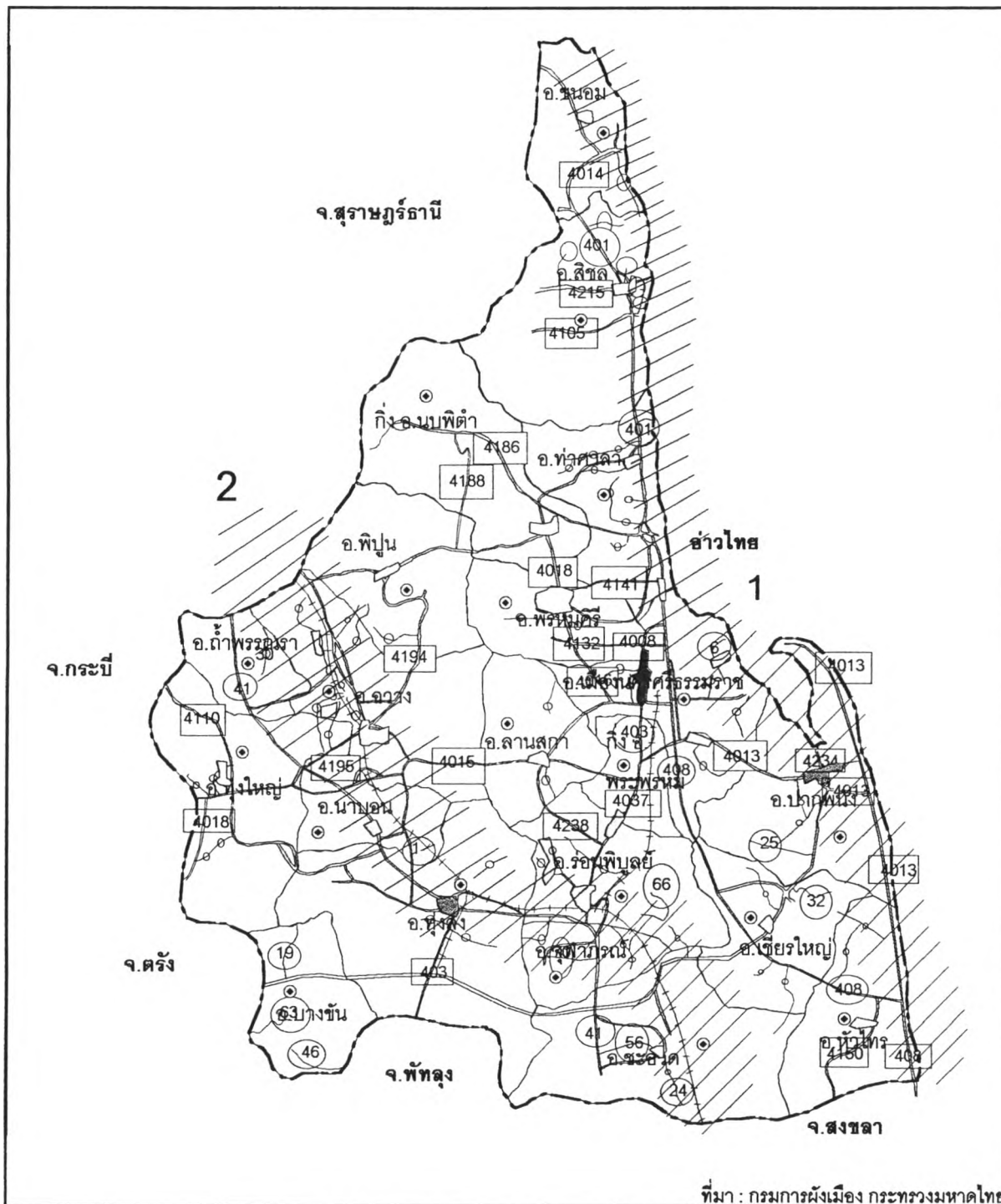
การตั้งถิ่นฐานของจังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานของประชากรจะเกิดบริเวณชายทะเล เนื่องจากเป็นแหล่งอาชีพที่สำคัญคือ การประมง การเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยจะอยู่ในบริเวณอำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา และอำเภอปากพนัง ต่อมาเมื่อเส้นทางคมนาคมทางบกมีการพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะทางรถไฟสายใต้ จึงทำให้ชุมชนย่านทางด้านตะวันตกของจังหวัด บริเวณสถานีรถไฟ อำเภอทุ่งสง อำเภอฉวาง และสุขาภิบาลไม่เรียง แต่ปัจจุบันชุมชนเหล่านี้ชบเซาหลง เนื่องจากการสร้างถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไปใช้เส้นทางรถยนต์มากกว่า (แผนที่ 3.8)

2.6.2 ระบบชุมชน

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีชุมชนเมืองทั้งสิ้น 24 ชุมชน จำแนกตามชุมชนเมืองระดับเทศบาล 1 เทศบาล คือ เทศบาลนครศรีธรรมราช ระดับเทศบาลเมือง มี 1 เทศบาล คือ เทศบาลเมืองปากพนัง ระดับเทศบาลตำบล มี 1 เทศบาล คือ เทศบาลตำบลปากแพรก และระดับสุขาภิบาล 21 สุขาภิบาล กระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ เมื่อพิจารณาจากการศึกษาและวิเคราะห์กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม ขนาดของประชากรและขอบเขตการให้บริการของชุมชน สามารถจัดลำดับชุมชน ของจังหวัดได้เป็น 4 ลำดับ คือ (แผนที่ 3.9 และตารางที่ 3.5)

1. ชุมชนลำดับที่ 1 มี 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครศรีธรรมราช มีจำนวนประชากร 99,977 คน มีบทบาทและหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหารการปกครองและการพาณิชย์ เป็นศูนย์กลางการค้าการเงิน และการบริการที่สำคัญของจังหวัด และเป็นศูนย์กลางการขนส่งผักและผลไม้ในระดับภาค เป็นศูนย์กลางสาธารณะสุขระดับภาค

2. ชุมชนลำดับที่ 2 มี 9 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองปากพนัง เทศบาลตำบลปากแพรก สุขาภิบาลขนอม สุขาภิบาลท่าศาลา สุขาภิบาลสิชล สุขาภิบาลชะอวด สุขาภิบาลจันดี สุขาภิบาลหัวไทร และสุขาภิบาลท้ายาง มีขนาดประชากรประมาณ 3,181 - 24,170 คน เป็นชุมชนที่มีความสำคัญในระดับรองลงมา มีบทบาทและหน้าที่เป็นศูนย์กลางด้านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรมและการศึกษา เป็นชุมชนที่มีการคมนาคมขนส่งทั้งทางรถไฟและทางรถยนต์ที่สำคัญของภาคได้โดยเฉพาะเทศบาลตำบลปากแพรก ซึ่งยังเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์และยางพาราที่สำคัญของภาคได้ทำให้เป็นศูนย์กลางในการให้บริการสูง สำหรับเทศบาลเมืองปากพนัง เป็นชุมชนชายทะเล

ที่มา : กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภopakphung จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.8 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราช

สัญลักษณ์

เทศบาลนคร

1 ชุมชนชายทะเล

เทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล 2 ชุมชนทางรถไฟ

สุขาภิบาล

มาตราส่วน

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

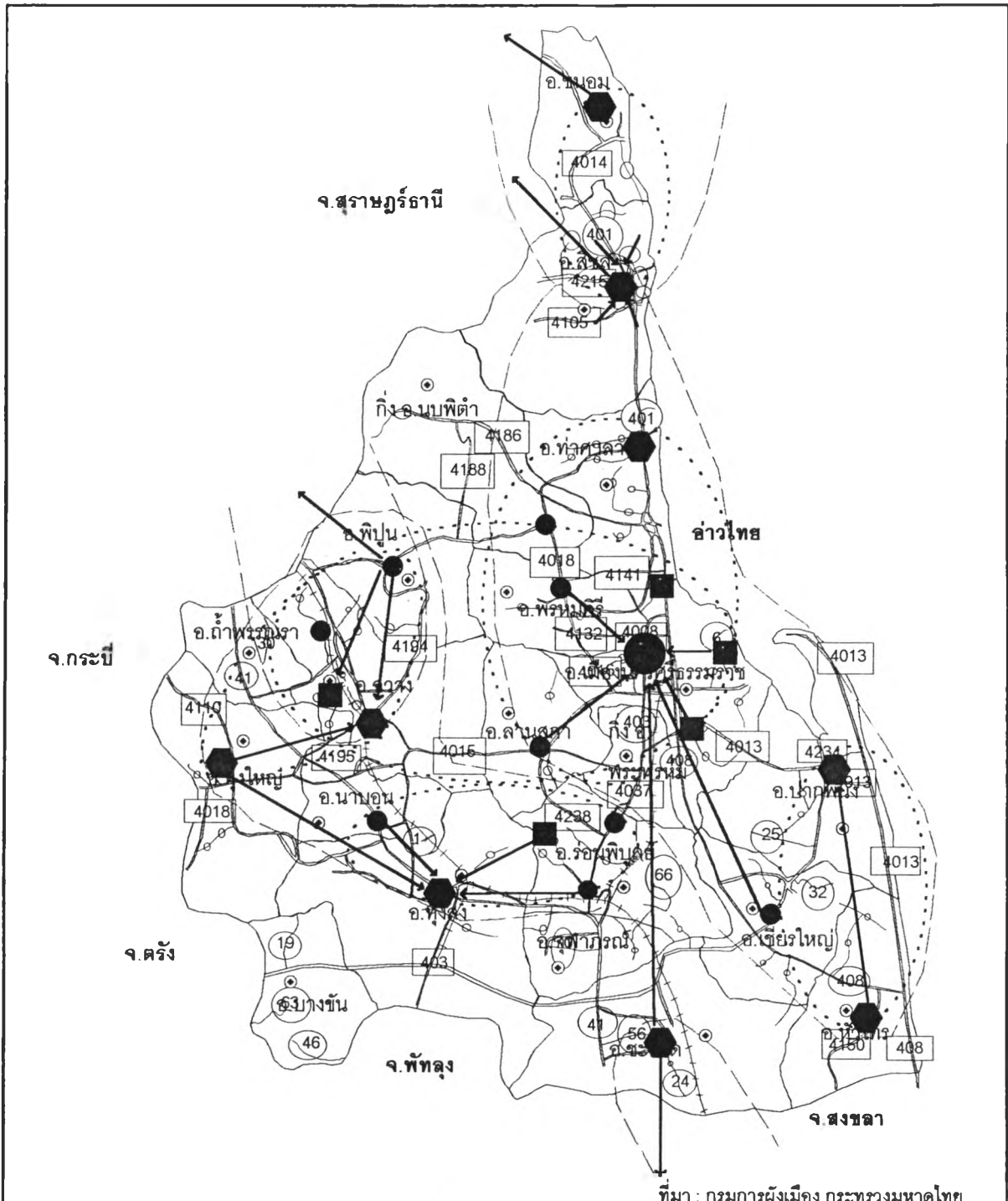
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 3.5 จำนวนพื้นที่ ประชากรในชุมชนเมืองระดับต่าง ๆ ของ จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ.2538

ลำดับ ของชุมชน	ชุมชนเมือง / อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร ปีพ.ศ.2538			ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)
			รวม	ชาย	หญิง	
ลำดับที่ 1	เทศบาลนครศรีธรรมราช / อ.เมือง	22.56	99,977	48,916	51,061	4,432
ลำดับที่ 2	เทศบาลเมืองปากพอง / อ.ปากพอง	7.35	22,636	11,319	11,317	3,080
ลำดับที่ 2	เทศบาลตำบลปากนพกร / อ.ทุ่งสง	7.17	24,170	11,942	12,228	3,371
ลำดับที่ 2	สุขาภิบาลขนอม / อ.ขนอม	1.76	3,181	1,500	1,681	1,807
ลำดับที่ 2	สุขาภิบาลท่าศาลา / อ.ท่าศาลา	1	4,922	2,455	2,467	4,922
ลำดับที่ 2	สุขาภิบาลลิซล / อ.ลิซล	3	7,120	3,542	3,578	2,373
ลำดับที่ 2	สุขาภิบาลชะอวด / อ.ชะอวด	0.5	7,670	3,766	3,904	15,340
ลำดับที่ 2	สุขาภิบาลจันดี / อ.จวาง	3.5	9,863	5,919	3,944	2,818
ลำดับที่ 2	สุขาภิบาลหัวไทร / อ.หัวไทร	2.643	6,035	3,024	3,011	2,283
ลำดับที่ 2	สุขาภิบาลท่ายาง / อ.ทุ่งใหญ่	4.017	4,048	2,052	1,996	1,008
ลำดับที่ 3	สุขาภิบาลจวาง / อ.จวาง	2	3,702	1,900	1,802	1,851
ลำดับที่ 3	สุขาภิบาลท่าแพ / อ.เมือง	0.967	6,152	2,872	3,280	6,362
ลำดับที่ 3	สุขาภิบาลร่อนพิบูลย์ / อ.ร่อนพิบูลย์	11.53	9,785	4,559	5,226	849
ลำดับที่ 3	สุขาภิบาลปากนคร / อ.เมือง	2.96	5,688	3,412	2,276	1,922
ลำดับที่ 3	สุขาภิบาลบางจาก / อ.เมือง	2.4	1,970	1,032	938	821
ลำดับที่ 4	สุขาภิบาลไม้เรียง / อ.จวาง	2.48	2,897	1,431	1,466	1,168
ลำดับที่ 4	สุขาภิบาลเขาชุมทอง / อ.ร่อนพิบูลย์	14.48	4,990	2,445	2,545	345
ลำดับที่ 4	สุขาภิบาลหินตก / อ.ร่อนพิบูลย์	13	9,717	1,272	8,445	747
ลำดับที่ 4	สุขาภิบาลพรหมโลก / อ.พรหมคีรี	12.9	5,802	2,726	3,076	450
ลำดับที่ 4	สุขาภิบาลทอนหงส์ / อ.พรหมคีรี	9	2,624	1,306	1,318	292
ลำดับที่ 4	สุขาภิบาลเชียรใหญ่ / อ.เชียรใหญ่	1	3,380	1,750	1,630	3,380
ลำดับที่ 4	สุขาภิบาลลานสกา / อ.ลานสกา	2.61	2,871	1,463	1,408	1,100
ลำดับที่ 4	สุขาภิบาลนาบอน / อ.นาบอน	4	3,810	1,802	2,008	953
ลำดับที่ 4	สุขาภิบาลพิปูน / อ.พิปูน	1.26	2,773	1,412	1,361	2,201
รวม		134.087	255,783	123,817	131,966	1,908

ที่มา : กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.9 ลำดับของชุมชนเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราช

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 เขตอิทธิพลของชุมชน ◐ ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 2 ..... ระดับท้องถิ่น ■ ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 3 — — ระดับจังหวัด ● ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 4 	<p>มาตราส่วน</p>	
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

ประชากรส่วนใหญ่จะมีอาชีพในการประมง สวนยางพาราและผลไม้เป็นสำคัญ เนื่องจากชุมชนอยู่ใกล้ทะเลและที่ราบเนินเขา

3. ชุมชนลำดับที่ 3 มี 5 แห่ง ได้แก่ สุขาภิบาลฉวาง สุขาภิบาลท่าแพ สุขาภิบาลร่อนพิบูลย์ สุขาภิบาลปากนครและสุขาภิบาลบางจาก มีขนาดประชากรประมาณ 1,970 - 9,785 คน มีบทบาทและหน้าที่เป็นศูนย์กลางด้านพาณิชยกรรมและการบริหารด้านเกษตรกรรม เป็นศูนย์กลางทางด้านผลผลิตจากยางพาราและผลไม้ และเป็นศูนย์กลางทางด้านผลผลิตจากการประมง ชุมชนในลำดับที่ 3 นี้ จัดได้ว่าเป็นชุมชนขนาดกลางค่อนข้างเล็ก คือ เป็นชุมชนที่เป็นศูนย์กลางการบริการเฉพาะภายในอำเภอ ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงอำเภออื่นและในสินค้าพิเศษเฉพาะบางชนิดประชาชนยังต้องไปพึ่งพาชุมชนที่ใหญ่กว่า เช่น เทศบาลนครศรีธรรมราช และเทศบาลตำบลปากแพรก

4. ชุมชนลำดับที่ 4 มี 9 แห่ง ได้แก่ สุขาภิบาลไม้เรียง สุขาภิบาลเขาชุมทอง สุขาภิบาลหินตก สุขาภิบาลพรหมโลก สุขาภิบาลทอนหงส์ สุขาภิบาลเชียรใหญ่ สุขาภิบาลลานสกา สุขาภิบาลนาบอนและสุขาภิบาลพิปูน มีขนาดประชากรประมาณ 2,624 - 9,717 คน มีบทบาทและหน้าที่เป็นศูนย์กลางการให้บริการปัจจัยจำเป็นพื้นฐาน ชุมชนในลำดับนี้จะเป็นชุมชนขนาดเล็ก ส่วนมากจะให้บริการได้เฉพาะสินค้าจำเป็นขั้นพื้นฐานเท่านั้น ถ้าต้องการสินค้าเฉพาะจำเป็นต้องเดินทางไปที่ชุมชนขนาดกลางหรือชุมชนขนาดใหญ่

สำหรับเทศบาลเมืองปากพอง จัดอยู่ในชุมชนลำดับที่ 2 โดยมีประชากรรวมทั้งสิ้น 22,636 คน มีพื้นที่ 7.35 ตารางกิโลเมตร จากแผนที่ 3.9 แสดงเขตอิทธิพลของชุมชนจะพบว่า ชุมชนเมืองปากพองจะเป็นชุมชนที่คอยให้บริการภายในชุมชนและให้บริการแก่อำเภอหัวไทร มีบทบาทและหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางด้านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรมและการศึกษา เช่น อุตสาหกรรมแช่เย็น อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าจากวัตถุดิบด้านเกษตรกรรมและการประมง โดยเฉพาะโครงการศูนย์ฝึกวิชาชีพอุตสาหกรรมและการต่อเรือนครศรีธรรมราช แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องพึ่งพาต่อชุมชนเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1

2.6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเมืองกับพื้นที่ชนบท

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเมืองกับพื้นที่ชนบท เป็นการพิจารณาลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรเมืองและประชากรชนบท โดยการเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมืองกับประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 - 2538 เพื่อให้เห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานของประชากร ซึ่งสามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพความต้องการของประชาชนในระบบชุมชนได้ คือ ถ้าสัดส่วนของประชากรในเขตชุมชนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ทางจังหวัดจะต้องเตรียมการทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้พร้อม เพื่อให้เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน และยังช่วยเสริมให้ชุมชนนั้น ๆ สามารถพัฒนาตนเองให้

ตารางที่ 3.6 สัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบทของจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2533 - 2538

อำเภอ	พ.ศ.2533				รวม	พ.ศ.2538				รวม	อัตราการเพิ่มเฉลี่ย	
	เมือง		ชนบท			เมือง		ชนบท			เมือง	ชนบท
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
อ.เมือง	89,495	30.83	200,831	69.17	290,326	113,787	43.90	145,414	56.10	259,201	4.92	-6.25
อ.พรหมคีรี	5,255	15.69	28,244	84.31	33,499	8,426	25.28	24,902	74.72	33,328	9.90	-2.49
อ.ลานสกา	1,865	4.74	37,480	95.26	39,345	2,871	7.29	36,494	92.71	39,365	9.01	-0.53
อ.ฉวาง	21,640	20.74	82,721	79.26	104,361	16,462	16.55	83,036	83.45	99,498	-5.32	0.08
อ.พิปูน	2,871	11.10	23,005	88.90	25,876	2,773	9.93	25,142	90.07	27,915	-0.69	1.79
อ.เชียรใหญ่	3,039	4.01	72,756	95.99	75,795	3,380	4.46	72,417	95.54	75,797	2.15	-0.09
อ.ชะอวด	7,416	8.75	77,322	91.25	84,738	7,670	9.20	75,726	90.80	83,396	0.68	-0.42
อ.ท่าศาลา	4,339	3.57	117,349	96.43	121,688	4,922	4.79	97,936	95.21	102,858	2.55	-3.55
อ.ทุ่งสง	23,124	17.45	109,426	82.55	132,550	24,170	16.88	119,032	83.12	143,202	0.89	1.70
อ.นาบอน	3,450	12.22	24,789	87.78	28,239	3,810	13.86	23,687	86.14	27,497	2.00	-0.91
อ.ทุ่งใหญ่	3,378	6.20	51,088	93.80	54,466	4,048	6.56	57,697	93.44	61,745	3.69	2.46
อ.ปากพนัง	17,192	15.75	91,962	84.25	109,154	22,636	19.11	95,809	80.89	118,445	5.66	0.82
อ.ร่อนพิบูลย์	11,722	10.20	103,224	89.80	114,946	24,492	25.42	71,870	74.58	96,362	15.88	-6.98
อ.สิชล	4,819	6.42	70,269	93.58	75,088	7,120	9.07	71,373	90.93	78,493	8.12	0.31
อ.ขนอม	2,847	11.09	22,828	88.91	25,675	3,181	11.88	23,586	88.12	26,767	2.24	0.66
อ.หัวไทร	4,060	5.71	67,029	94.29	71,089	6,035	8.39	65,897	91.61	71,932	8.25	-0.34
อ.บางขัน	0.00	0.00	26,379	100.00	26,379	0.00	0.00	31,762	100.00	31,762	0.00	3.78
อ.กำแพงนคร	0.00	0.00	13,782	100.00	13,782	0.00	0.00	16,598	0.00	16,598	0.00	3.79
อ.จุฬาภรณ์*	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	29,698	0.00	29,698	0.00	0.00
กิ่งอ.พระพรหม*	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	38,389	0.00	38,389	0.00	0.00
กิ่งอ.เนบพิตา**	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	26,699	0.00	26,699	0.00	0.00
รวม	206,512	14.47	1,220,484	85.53	1,426,996	255,783	17.18	1,233,164	82.82	1,488,947	4.37	0.21

หมายเหตุ : * เป็นอำเภอที่จัดตั้งในปีพ.ศ.2537

** เป็นอำเภอที่จัดตั้งในปีพ.ศ.2538

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย

เจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น และจะส่งผลต่อไปยังประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทรอบ ๆ ชุมชนนั้นด้วยเช่นกัน

สำหรับการพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างประชากรเมืองกับประชากรชนบทนั้นเป็นการศึกษาเปรียบเทียบในระดับอำเภอ โดยกำหนดให้ประชากรที่อาศัยอยู่ในเทศบาลและสุขาภิบาล คือ ประชากรเมือง ส่วนประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลคือประชากรชนบท

จากตารางที่ 3.6 แสดงสัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบท ในปีพ.ศ.2533 จังหวัดนครศรีธรรมราชมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบท 14.47 : 85.53 อำเภอเมืองเป็นอำเภอที่มีสัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบทสูงสุดคือ 30.83 : 69.17 รองลงมาได้แก่ อำเภอฉวาง 20.74 : 79.26 และอำเภอทุ่งสง 17.45 : 82.55 ตามลำดับ ส่วนอำเภอปากพนังมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบท 15.75 : 84.25 ต่อมาในปี พ.ศ.2538 จังหวัดนครศรีธรรมราชมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบท 17.18 : 82.82 อำเภอเมืองยังคงเป็นอำเภอที่มีสัดส่วนร้อยละของประชากรสูงสุดคือ 43.90 : 56.0 รองลงมาได้แก่ อำเภอร่อนพิบูลย์ 25.42 : 74.58 และอำเภอพรหมคีรี 25.28 : 74.72 ตามลำดับ ส่วนอำเภอปากพนังมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบทเพิ่มขึ้นเป็น 19.11 : 80.89 และเมื่อพิจารณาถึงอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีของประชากรเมืองต่อประชากรชนบทพบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีของประชากรเมืองร้อยละ 4.37 ในขณะที่ประชากรชนบทเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.21 โดยอำเภอร่อนพิบูลย์มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 15.88 แต่ประชากรชนบทกลับลดลงร้อยละ 6.98 แต่อย่างไรก็ตาม อำเภอเมืองเป็นอำเภอที่มีประชากรเมืองมากที่สุด ร้อยละ 4.92 ต่อปี เนื่องจากเป็นอำเภอที่มีชุมชนเมืองตั้งอยู่มากที่สุด และชุมชนเหล่านั้นได้รับการบริการด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการค่อนข้างสูง ทำให้มีแรงดึงดูดให้ประชากรอพยพเข้ามาหางานทำเป็นจำนวนมาก ในขณะที่อำเภอบางขัน อำเภอถ้าพรอนรา อำเภอจุฬาภรณ์ กิ่งอำเภอพระพรหม และกิ่งอำเภอนบพิตำ ประชากรทั้งหมดอาศัยอยู่ในเขตชนบท เมื่อพิจารณาถึงความหนาแน่นของประชากร อำเภอชะอวดเป็นอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรในเขตเมืองสูงสุด 15,340 คนต่อตารางกิโลเมตร ในขณะที่อำเภอร่อนพิบูลย์มีความหนาแน่นของประชากรในเขตเมืองต่ำสุด 628 คนต่อตารางกิโลเมตร ส่วนอำเภอปากพนังมีความหนาแน่นของประชากร 3,080 คนต่อตาราง มีประชากรเมืองเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.66 ต่อปี ในขณะที่ประชากรชนบทก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน ร้อยละ 0.82 ดังนั้นอำเภอปากพนังจึงมีประชากรเพิ่มขึ้นทั้งในเขตเมืองและชนบท ชุมชนเมืองจึงจำเป็นที่ควรจะได้รับบริการที่กระจายบริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้พร้อม ถ้าหากไม่มีการเตรียมพร้อมก็อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของชุมชนเมืองปากพนังกับพื้นที่โดยรอบ พบว่าชุมชนปากพนังเคยเป็นชุมชนศูนย์กลางการค้ากับต่างประเทศที่สำคัญโดยเฉพาะการค้าข้าว ซึ่งมาจาก อำเภอหัวไทร

อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอชะอวด โดยใช้แม่น้ำปากพนังเป็นเส้นทางการส่งสินค้าที่สำคัญแต่ปัจจุบัน ปากพนังลดบทบาทความสำคัญในการเป็นศูนย์กลางให้กับ 3 อำเภอดังกล่าว เนื่องจากไม่ใช้การคมนาคมทางน้ำ การคมนาคมทางบกเข้ามารับบทบาทแทน อย่างไรก็ตามเมื่อโครงการพัฒนากลุ่มแม่น้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริแล้วเสร็จจะทำให้ชุมชนปากพนังมีบทบาทในการติดต่อกับชุมชนอื่น ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น และจากผังโครงสร้างจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จัดลำดับความสำคัญของชุมชน โดยกำหนดให้ชุมชนปากพนังเป็นชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 2 มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหารในระดับอำเภอ เป็นศูนย์กลางการบริการให้กับอำเภออื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงซึ่งอยู่ภายในเขตอิทธิพลของชุมชน เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมเนื่องจากการประมงที่สำคัญของจังหวัด และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด

สภาพทั่วไปของอำเภอปากพนัง

อำเภอปากพนังในอดีตเป็นหัวเมืองสำคัญของมณฑลนครศรีธรรมราช เป็นเมืองท่านานาชาติ มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านการค้ามาก ซึ่งมีข้าวสารเป็นสินค้าออกที่สำคัญ มีเรือสำเภาจากประเทศจีนและหัวเมืองมลายูตลอดจนเรือจากอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาค้าขายที่อำเภอปากพนังเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการปกครองท้องถิ่นให้มีมณฑลเทศาภิบาล ชื่อว่า "อำเภอเบ็ญต็ด" โดยหมายความว่าเป็นเงินที่คลื่นซัดเอาเบ็ญจากทะเล ซึ่งในสมัยโบราณใช้เบ็ญเป็นเงินตราแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้ากันได้ โดยรวมแขวงหรือหัวเมือง 4 แห่ง ได้แก่ เมืองพนัง เมืองพิเชียร ที่เบ็ญต็ด และที่ตรง เข้าด้วยกันตั้งเป็นอำเภอเบ็ญต็ด เมื่อ ร.ศ.116 (พ.ศ.2440) ต่อมาใน ร.ศ.121 (พ.ศ.2445) ได้มีพระราชโองการให้เปลี่ยนชื่อจากอำเภอเบ็ญต็ดเป็นอำเภอปากพนังสืบมาจนทุกวันนี้

1. สภาพทางด้านกายภาพ

1.1 ที่ตั้งและอาณาเขตการปกครอง

1.1.1 ที่ตั้ง อำเภอปากพนัง ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของจังหวัดนครศรีธรรมราช ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 35 กิโลเมตร การติดต่อกับจังหวัดโดยทางรถยนต์ใช้ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4013 แยกจากทางหลวงจังหวัดหมายเลข 403 ที่ตำบลศาลามีชัย อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เข้าสู่อำเภอปากพนัง มีพื้นที่ประมาณ 459.91 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 287,443.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.62 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับอ่าวไทย

ทิศใต้ ติดกับเขตอำเภอหัวไทรและอำเภอเชียรใหญ่

ตารางที่ 3.7 แสดงเขตการปกครองของอำเภอปากพนัง ปีพ.ศ.2538

ตำบล	พื้นที่ (ตร.กม.)	ครัวเรือน	หมู่บ้าน
1. ต.ปากพนัง (ทม.ปากพนัง)	7.35	5,433	-
2. ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	34.69	1,912	6
3. ต.แหลมตะลุมพุก	29.14	577	4
4. ต.บางพระ	16.81	907	4
5. ต.บ้านเพ็ง	24.52	629	8
6. ต.ท่าพญา	20.14	874	9
7. ต.ปากแพรก	24.02	698	9
8. ต.ขนานนาก	24.51	1,203	10
9. ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	16.98	1,882	4
10. ต.หูล่อง	18.70	987	7
11. ต.คลองกระบือ	31.78	1,101	12
12. ต.คลองน้อย	59.30	2,401	16
13. ต.เกาะทวด	51.38	1,175	8
14. ต.ชะเมา	37.47	708	7
15. ต.ป่าระกำ	23.43	997	11
16. ต.บ้านใหม่	15.11	722	8
17. ต.บางศาลา	14.05	496	9
18. ต.บางตะพง	10.53	263	4
รวม	459.91	22,965	136

ที่มา : ที่ทำการปกครอง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันออก ติดอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

1.1.2 อาณาเขตการปกครอง อำเภอปากพนังแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 136 หมู่บ้าน ส่วนการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วยเทศบาลเมืองเพียง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองปากพนัง ไม่มีสุขาภิบาล (ตารางที่ 3.7 และแผนที่ 3.10)

1.2 สภาพภูมิประเทศ

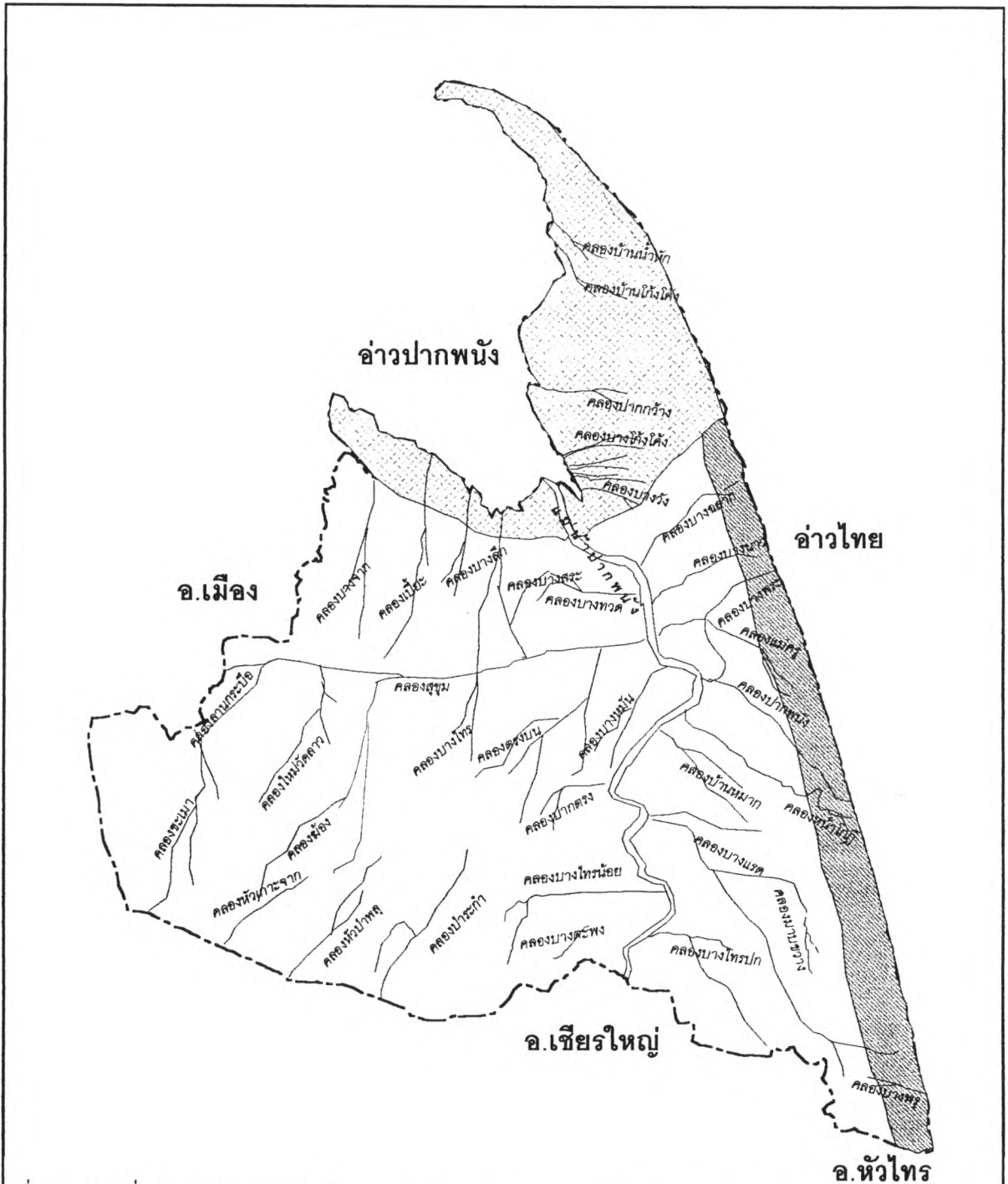
พื้นที่โดยทั่วไปของอำเภอปากพนัง มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนา ไม่มีภูเขาหรือเนินสูง ด้านทิศตะวันออกที่ติดกับอ่าวไทยมีสันทรายแคบ ๆ ทอดยาวจากทิศเหนือ กว้างประมาณ 200 - 300 เมตร ยาวประมาณ 44 กิโลเมตร เหมาะสำหรับทำสวนมะพร้าว และทางด้านทิศเหนือเป็นพื้นที่บริเวณขอบอ่าวปากพนัง ตั้งแต่ปลายแหลมตะลุมพุก - ปากบางจาก เป็นดินแดนน้ำเค็มขึ้นท่วมเป็นป่าชายเลน อ่าวปากพนังกว้างประมาณ 10 กิโลเมตร ยาวประมาณ 17 กิโลเมตร เหมาะสำหรับการเป็นที่จับสัตว์น้ำทะเล นอกจากนั้นก็เป็นที่ยราบดินเหนียว มีแม่น้ำลำคลองหลายสายที่สำคัญคือ แม่น้ำปากพนัง คลองสุขุม คลองบางจาก คลองบางไทรและคลองหัวไทร ฉะนั้นจากสภาพภูมิประเทศเช่นนี้ ทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ในการทำนาและเพาะปลูกพืชอื่น ๆ ดังแผนที่ 3.11

1.3 สภาพภูมิอากาศ

จากการที่อำเภอปากพนังตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล ทำให้ได้รับอิทธิพลจากมรสุมทั้ง 2 ด้าน คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้สภาพโดยทั่วไปเป็นแบบร้อนชื้น จึงทำให้ฤดูกาลเกิดขึ้น 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม และฤดูฝน ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนมกราคม อุณหภูมิเฉลี่ย 27 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 117 มิลลิเมตรต่อเดือน หรือ 1,404 มิลลิเมตรต่อปี

1.4 ปริมาณน้ำฝน

เขตพื้นที่อำเภอปากพนัง ในรอบ 10 ปี มีปริมาณฝนตกโดยเฉลี่ยประมาณ 1,544 มิลลิเมตรต่อปี ช่วงที่ฝนตกมากที่สุดคือในช่วง เดือนตุลาคม - เดือนธันวาคม มีปริมาณมากถึง 100 มิลลิเมตรของปริมาณน้ำฝนทั้งปี ช่วงที่มีฝนตกในปริมาณที่เหมาะสมกับการปลูกพืชมากที่สุดมี 3 เดือนคือ เดือนมกราคม เดือนพฤษภาคม และเดือนกันยายน สำหรับในช่วงเดือนมิถุนายน - เดือนสิงหาคม จะเป็นเวลาที่ฝนทิ้งช่วง ดังนั้นการปลูกพืชต้องการน้ำชลประทานชดเชย ส่วนช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เดือนเมษายน จะเป็นช่วงหน้าแล้ง มีปริมาณฝนน้อยโดยเฉลี่ยเดือนละ 48 มิลลิเมตร จึงเป็นช่วงที่ต้อง

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.11 สภาพภูมิประเทศของอำเภอปากพนัง

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ราบ พื้นที่น้ำเค็มท่วมถึง พื้นที่ราบสันทราย 	<p>มาตราส่วน</p> <p>Kilometers</p> <div style="text-align: right;"> <p>N</p> </div>
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

การนำชลประทานมากที่สุดในการปลูกพืช ปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุดคือเดือนกุมภาพันธ์ ส่วนเดือนที่มีฝนมากที่สุดคือเดือนพฤศจิกายน

2. ทรัพยากรธรรมชาติ

2.1 ทรัพยากรดิน

อำเภอปากพนังมีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มและที่ราบชายฝั่งทะเลที่ได้รับอิทธิพลของน้ำทะเล จึงมีต้นกำเนิดของดินของดินมาจากการทับถมของตะกอนน้ำทะเล สมรรถนะของดินจึงเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงถึงปานกลางเหมาะแก่การทำนาและเพาะปลูกพืชอื่น ๆ แต่ก็มีปัญหาเกี่ยวกับน้ำเค็มรุกล้ำ ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับการปลูกพืชบางชนิด (แผนที่ 3.12)

ลักษณะดินของอำเภอปากพนัง สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ดินทรายชายฝั่งทะเล ส่วนใหญ่เป็นดินทรายปนดินร่วน การระบายน้ำได้ดี ปริมาณอินทรีย์วัตถุมีน้อยดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การใช้ประโยชน์ทั่วไปใช้ปลูกมะพร้าวและสนประดิพัทธ์ ได้แก่ ดินบริเวณตอนเหนือของอำเภอ บริเวณตำบลแหลมตะลุมพุก พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก ตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก และพื้นที่บางส่วนของตำบลคลองน้อย

2. ดินตะกอนจากน้ำทะเล เกิดจากการทับถมของตะกอนจากน้ำทะเล พื้นที่เป็นที่ราบ ซึ่งน้ำทะเลท่วมถึง เนื้อดินละเอียดมากการระบายน้ำเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ถึงปานกลาง มีความเหมาะสมมากสำหรับการทำนา ได้แก่ ดินในบริเวณทางตะวันออก ทางใต้ และทางด้านตะวันตกของอำเภอ ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของทุกตำบล

และเมื่อพิจารณาถึงพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจในอำเภอปากพนัง ดังแผนที่ 4.13 พบว่าพื้นที่ทางตอนบนของอำเภอจะเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับข้าวหรือพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ เนื่องจากมีน้ำท่วมอยู่เสมอเป็นระยะเวลานานในรอบปี และพื้นที่ที่เหมาะสมและไม่ค่อยเหมาะสมสำหรับข้าว เนื่องจากมีปัญหากเกี่ยวกับดินเปรี้ยวจัด จะอยู่บริเวณตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก ส่วนพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการข้าว ได้แก่ พื้นที่บริเวณตอนกลางลงมาตอนล่างของอำเภอปากพนัง

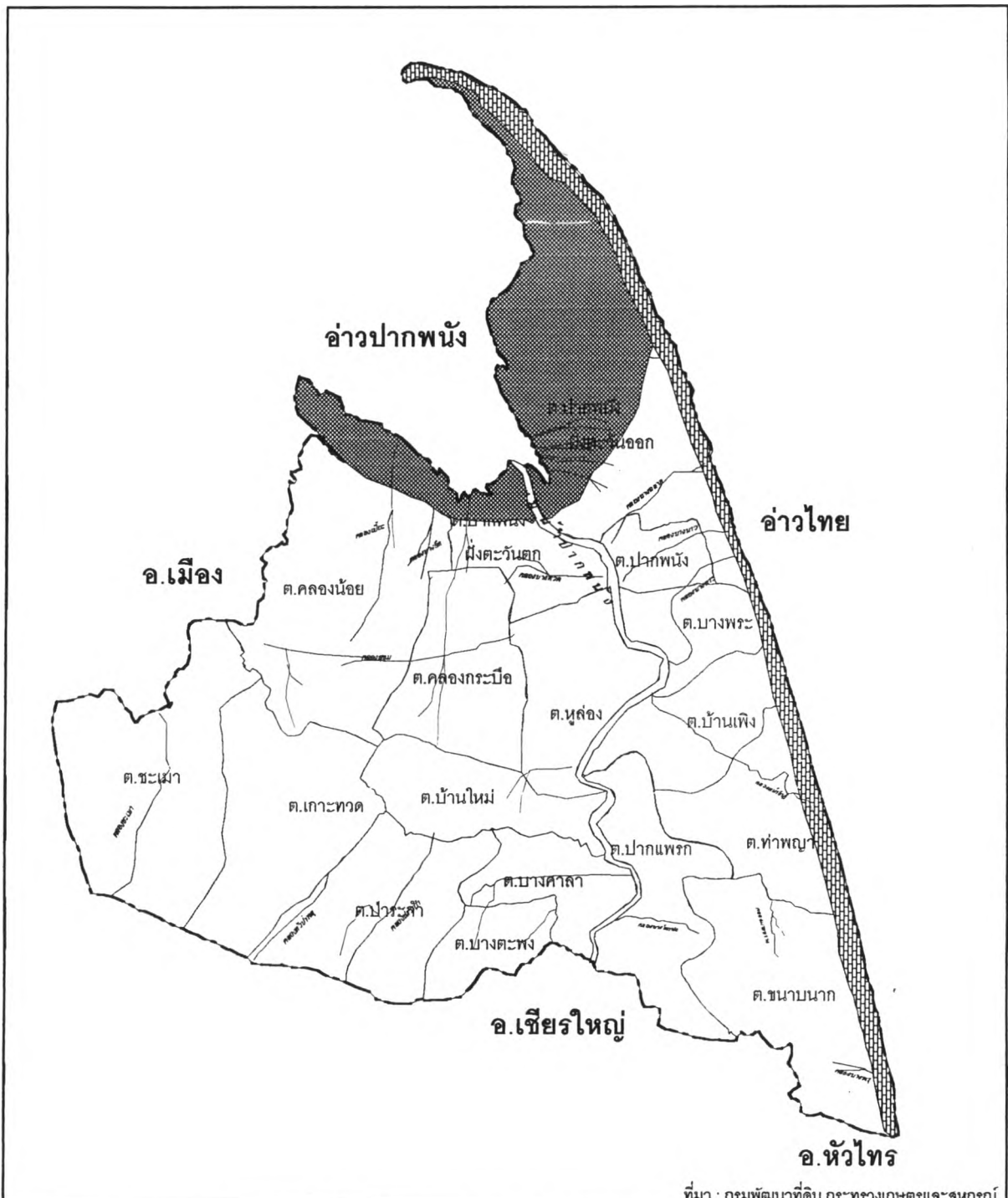
2.2 ทรัพยากรน้ำ

ทรัพยากรน้ำในอำเภอปากพนังประกอบด้วยแหล่งน้ำผิวดิน โดยแหล่งน้ำผิวดินส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำลำคลองสายต่าง ๆ ที่มีความสำคัญในด้านการอุปโภคบริโภค (แผนที่ 3.14)

2.2.1 แหล่งน้ำผิวดินหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ

สภาพน้ำโดยทั่วไป ไปของอำเภอปากพนัง มีแม่น้ำลำธาร คลอง และลำธารเล็ก ๆ อยู่ทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นลำคลองสายสั้น ๆ เล็ก ๆ ไหลลงสู่อ่าวปากพนัง แม่น้ำที่สำคัญและเป็น

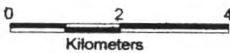

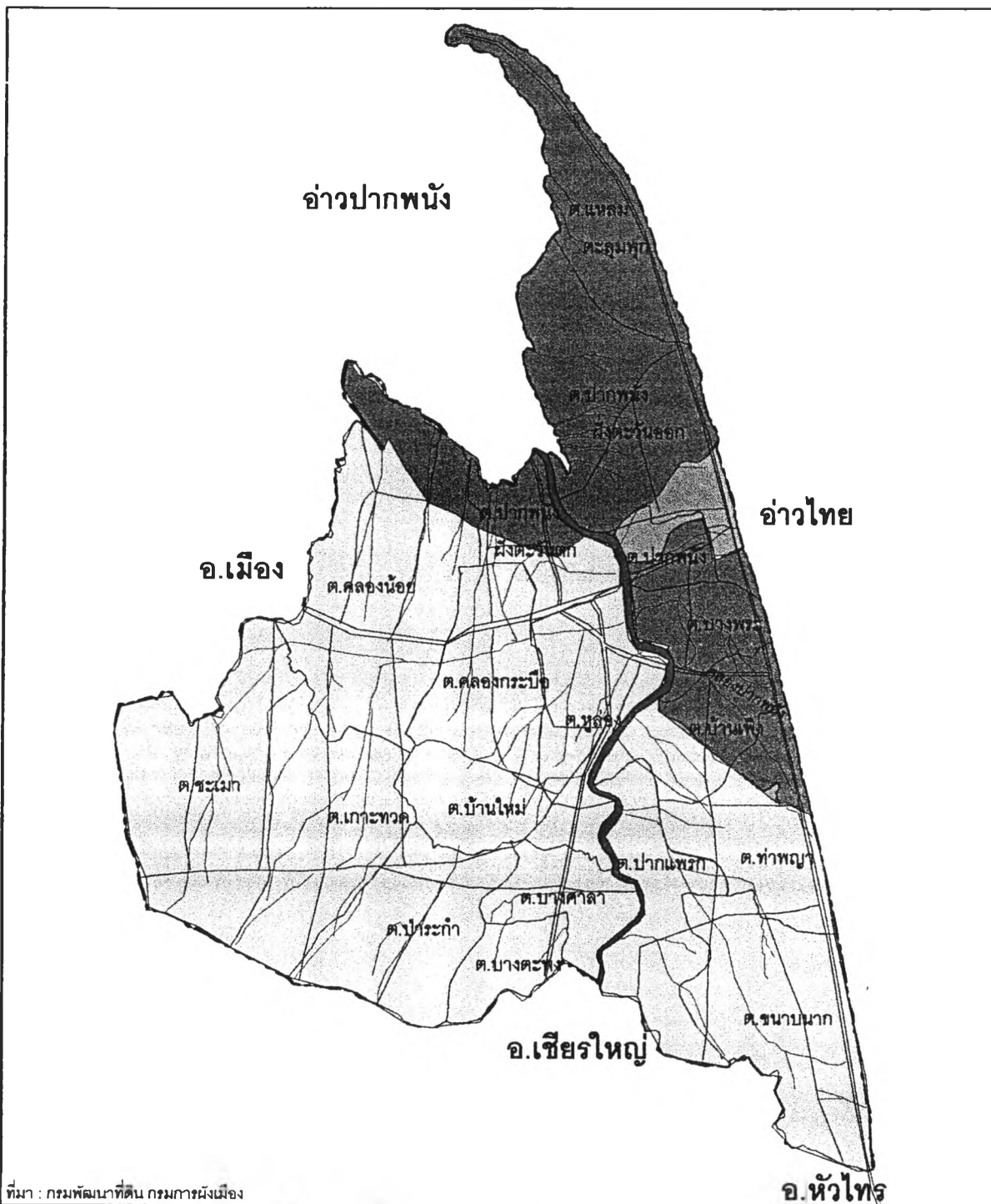

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.12 ความเหมาะสมของดินทางการเกษตรในอำเภอปากพนัง

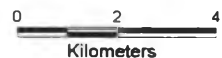

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการเกษตร ดินชายฝั่งทะเลเหมาะสำหรับปลูกพืชยืนต้น ดินตะกอนลำนํ้าเหมาะสำหรับทำนาและพืชยืนต้น 	<p>มาตราส่วน</p> 	
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

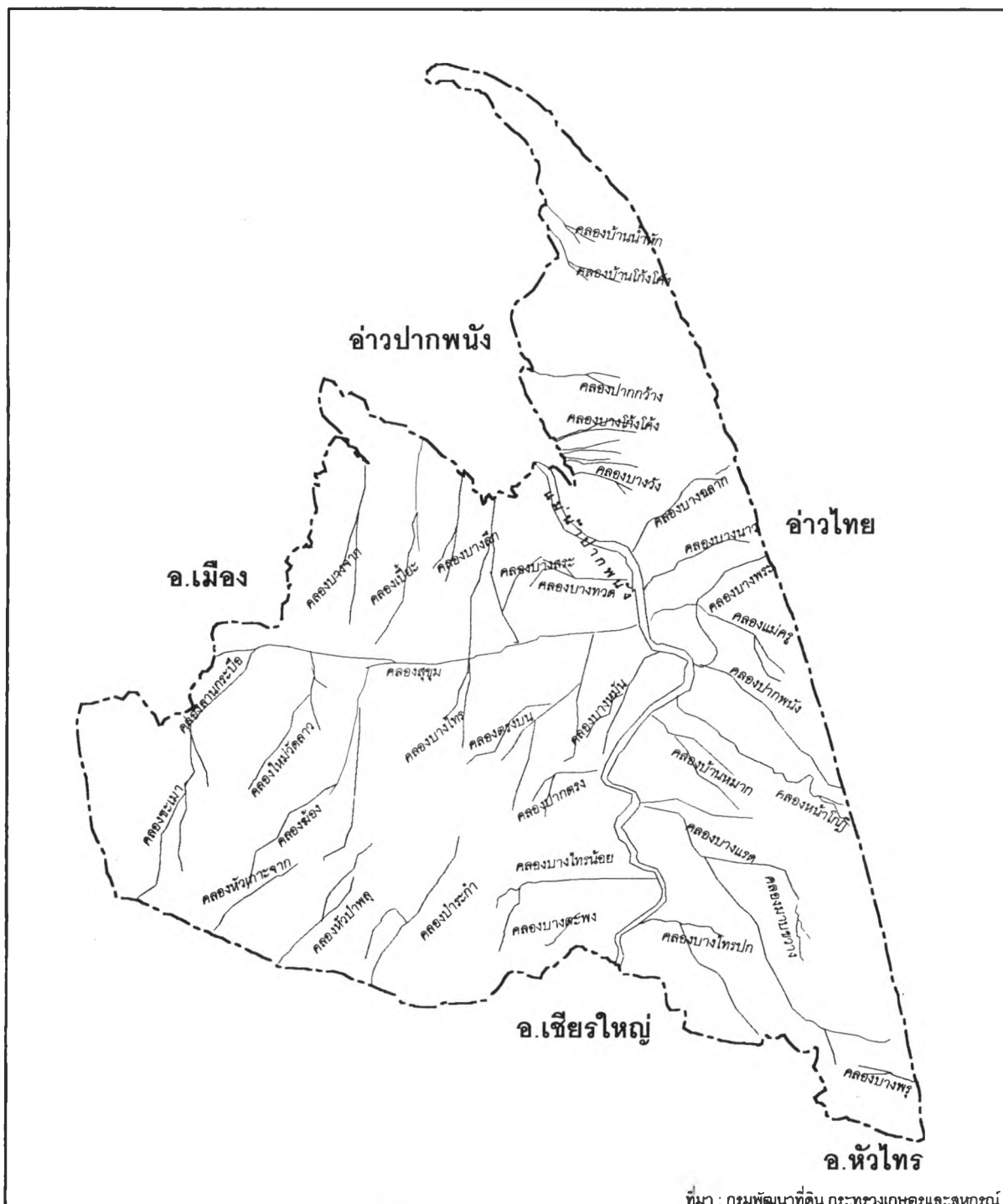

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กรมการผังเมือง

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.13 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจ

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับข้าวหรือพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ มีน้ำท่วมอยู่เสมอ พื้นที่ที่ไม่ค่อยเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ดินเปรี้ยว พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว 	<p>มาตราส่วน</p> <p>0 2 4 Kilometers</p> <div style="text-align: right;"> <p>N</p> </div> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
---	--

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.14 แม่น้ำลำคลองในอำเภอปากพนัง

<p>สัญลักษณ์</p> <p>— — — — — เส้นเขตอำเภอ</p> <p>— — — — — แม่น้ำลำคลอง</p>	<p>มาตราส่วน</p> <p>0 2 4</p> <p>Kilometers</p>
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

หัวใจของอำเภopakพวงคือ แม่น้ำปากพวง ถึงแม้ว่าอำเภopakพวงจะมีลำคลองมากมายและมีคลองชลประทาน ซึ่งรวมความยาวทั้งหมดถึง 500 กิโลเมตร ไหลผ่านตำบลต่าง ๆ ทั้ง 18 ตำบล แต่น้ำในลำคลองก็ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรมได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากคลองยังไม่ได้รับการพัฒนามาให้เก็บกักน้ำเท่าที่ควร (แผนที่ 3.13)

1) แม่น้ำปากพวง มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัดบริเวณรอยต่อพื้นที่ 3 จังหวัด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดตรัง ตอนต้นน้ำเรียกว่า คลองน้ำใสและคลองไม้เสียบ ผ่านเขตอำเภอลงขัน เรียกว่า คลองชะอวด สภาพลำน้ำแบ่งตามความลาดเทได้ 3 ตอน คือ ตอนบนค่อนข้างชันมาก สภาพพื้นที่เป็นป่าเบญจพรรณ ปัจจุบันถูกบุกเบิกทำเป็นสวนยางพารา ตอนกลางสภาพพื้นที่เป็นสวนยางพารา สวนผลไม้และทำนาบางส่วน สำหรับตอนล่างตั้งแต่อำเภอลงขันลงมาถึงอำเภopakพวงผ่านอำเภอยี่งอและอำเภอร่อนพิบูลย์ กว้าง 80 - 200 เมตร ลึก 6 - 10 เมตร มีความยาวทั้งหมดประมาณ 120 กิโลเมตร พื้นที่ตอนล่างนี้เป็นที่ราบมีความยาวประมาณ 85 กิโลเมตร ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ทำนาทุ่ง สำหรับที่ไหลผ่านอำเภopakพวงมีความยาวประมาณ 25 กิโลเมตร มีคลองสาขาต่าง ๆ เช่น คลองบางไทร คลองใหม่ คลองซ้อง ซึ่งลำคลองเหล่านี้จะขุ่นข้นอยู่ตลอดปี เนื่องจากมีตะกอนดินพัดพามาถมทำให้แม่น้ำลำคลองตื้นเขิน

2) คลองสุขุม เป็นคลองขุดขึ้นในสมัยพระยาสุขุมวินิท ซึ่งเป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราชเมื่อ ร.ศ. 117 เชื่อมคลองบางจากกับแม่น้ำปากพวงมีความยาวประมาณ 5 กิโลเมตร กว้าง 7 เมตร ลึก 2.5 เมตร ปัจจุบันการประปาปากพวงใช้น้ำในคลองสุขุมผลิตน้ำประปาจำหน่ายประชาชนในเขตเทศบาลและบริเวณชานเมือง

3) คลองชะเมาหรือคลองบางจาก ต้นกำเนิดจากน้ำตกกะโรมในเขตอำเภอลานสกา ตอนต้นเรียกว่า คลองเสาชง เป็นคลองกั้นเขตแดนการปกครองระหว่างอำเภopakพวงกับอำเภอมืองนครศรีธรรมราช

4) คลองชลประทาน เป็นลำคลองธรรมชาติและคลองที่ขุดเองในความรับผิดชอบของสำนักงานชลประทานที่ 11 ซึ่งได้ก่อสร้างอาคารประตูระบายน้ำตามคลองต่าง ๆ เพื่อป้องกันน้ำเค็มระบายน้ำส่วนเกินและเก็บกักน้ำเพื่อให้สามารถทำการเกษตรกรรมได้ปีละ 1 ฤดู และใช้ในการอุปโภค บริโภค รวมความยาวทั้งสิ้น 500 กิโลเมตร ซึ่งทำให้ขาดแคลนน้ำเพื่อปลูกพืชในฤดูแล้งและเวลาฝนทิ้งช่วงนาน พื้นที่ในเขตชลประทานมีลำคลองหลายสายตัดกันเป็นตาหมากรุก คลองต่าง ๆ ได้รับการขุดลอกทำประตูระบายน้ำ ปิดกั้นน้ำเค็มจากแม่น้ำปากพวงไม่ให้ไหลเข้ามาท่วมพื้นที่นา และจัดระบบคลองส่งน้ำให้พื้นที่บางส่วนมีน้ำจืดตลอดปีเพียงพอในการทำนาปีละ 2 ครั้ง หรือปลูกพืชผักอย่างอื่นได้ในฤดูแล้ง

อย่างไรก็ตามระบบชลประทานยังมีปัญหามากในเรื่องที่ไม่สามารถป้องกันน้ำเค็มที่หนุนเข้ามาตามแม่น้ำปากพวง ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นไม่สามารถทำการเกษตรได้ และที่สำคัญ

คือ ระบบชลประทานที่มีอยู่ เช่น ประตูระบายน้ำคลองหน้าโกฏี คลองท่าพญา คลองบางไทร คลองสุรุม ยังไม่สามารถทำให้มีน้ำเพียงพอเพื่อทำการเกษตรในฤดูแล้ง และป้องกันไม่ให้น้ำท่วมพื้นที่เกษตรกรรม เช่น นาข้าว ไร่ผักผลไม้ในหน้าฝนได้ แต่ในปัจจุบันได้มีโครงการพัฒนาพัฒนาหลุมน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยการสร้างประตูระบายน้ำระหว่างพื้นที่น้ำจืด - พื้นที่น้ำเค็ม

2.2.2 แหล่งน้ำใต้ดิน

อำเภอปากพนังมีพื้นที่เป็นพื้นที่ราบ ไม่มีภูเขาพื้นที่ทั้งหมดน้ำทะเลเคยท่วมมาก่อน โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปากพนังแหล่งน้ำใต้ดินจะเค็มหรือมีทรายสนิมแดง สำหรับทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปากพนัง แหล่งน้ำใต้ดินจืดแต่คุณภาพน้ำไม่ดี เมื่อสูบน้ำขึ้นมาแล้วทิ้งไว้ 1 วัน ปรากฏว่าน้ำจะแดงเป็นคราบสนิมใช้ไม่ได้ จึงทำให้เกิดปัญหามากสำหรับครัวเรือนและการเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง เพราะในฤดูแล้งน้ำในบ่อ ลำห้วย ลำธาร หนอง คลอง บึง จะแห้งหมด ชาวบ้านมีความยากลำบากแต่ก็มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่พยายามได้เข้ามาทำการเจาะบ่อบาดาลในอำเภอปากพนัง เช่น กรมทรัพยากรธรณี กรมโยธา และสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท เป็นต้น

2.3 ทรัพยากรป่าไม้

ป่าไม้ของอำเภอปากพนังมีลักษณะเป็นพื้นที่ป่าชายเลนมีไม้ที่สำคัญได้แก่ ไม้โกงกาง ลำพู ปรง ฝาด โปรง ระบุณและตาตุม ในอดีตอำเภอปากพนังมีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์อยู่มาก จากตารางที่ 3.8 พบว่า ในปีพ.ศ.2509 มีพื้นที่ป่าชายเลนถึง 97,188 ตารางกิโลเมตร ต่อมาในปี พ.ศ.2538 พื้นที่ป่าชายเลนลดลงเหลือพื้นที่ 43,671 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่าชายเลนที่ลดลงเนื่องจากความต้องการพื้นที่ เพื่อใช้ประโยชน์กิจกรรมอื่น ๆ ได้มีราษฎรบุกรุกเข้าไปทำกินเป็นจำนวนมาก รวมทั้งการลักลอบตัดไม้เพื่อทำฟืนและเผาถ่าน ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำพื้นที่ไปเป็นที่อยู่อาศัย และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเฉพาะการบุกรุกป่าชายเลนเพื่อทำนาเกลือ ซึ่งล้วนเป็นสาเหตุให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลง (รายละเอียดจะเสนอในบทต่อไป)

ตารางที่ 3.8 พื้นที่ป่าชายเลนของอำเภอปากพนัง

ปีพ.ศ.	จำนวนพื้นที่ (ไร่)
2509	97,188
2517	91,000
2532	57,625
2534	53,875
2535	45,262
2538	43,671

ที่มา : กรมป่าไม้

2.4 ทรัพยากรชายฝั่ง

แนวชายฝั่งทะเลของอำเภอปากพนัง มีลักษณะค่อนข้างเหยียดตรง ยกเว้นบริเวณตอนเหนือของอำเภอที่มีแนวชายฝั่งทะเลเป็นเว้าและมีปากอ่าวของแหลมตะลุมพุก ลักษณะทั่วไปของแนวชายฝั่งทะเลเป็นหาดทรายเป็นส่วนใหญ่ และมีป่าชายเลนทางด้านตอนเหนือของอำเภอ สภาพผิวพื้นทะเลจะปกคลุมไปด้วยโคลนปนทราย มีลักษณะเป็นหาดเลน

นอกจากนี้บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกในอดีตเคยเป็นแนวปะการังเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตเป็นจำนวนมากเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา แต่ปัจจุบันแนวปะการังเหล่านี้ได้ถูกทำลายไปหมดแล้ว เนื่องจากพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล ใช้เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงกุลาดำเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพื่อความสะดวกในการนำน้ำเข้าและระบายน้ำ ทำให้มีการปล่อยน้ำเสียโดยไม่มีการบำบัดก่อนจึงทำให้แนวปะการังบริเวณพื้นที่ดังกล่าวได้รับความเสียหาย จนกระทั่งปัจจุบันสำนักงานประมงอำเภอปากพนังได้มีโครงการพัฒนาการประมงทะเลขึ้น โดยได้ก่อสร้างปะการังเทียมขึ้นบริเวณตำบลแหลมตะลุมพุก ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก ตำบลบ้านเพิง และตำบลขนานนา

2.5 ทรัพยากรท่องเที่ยว

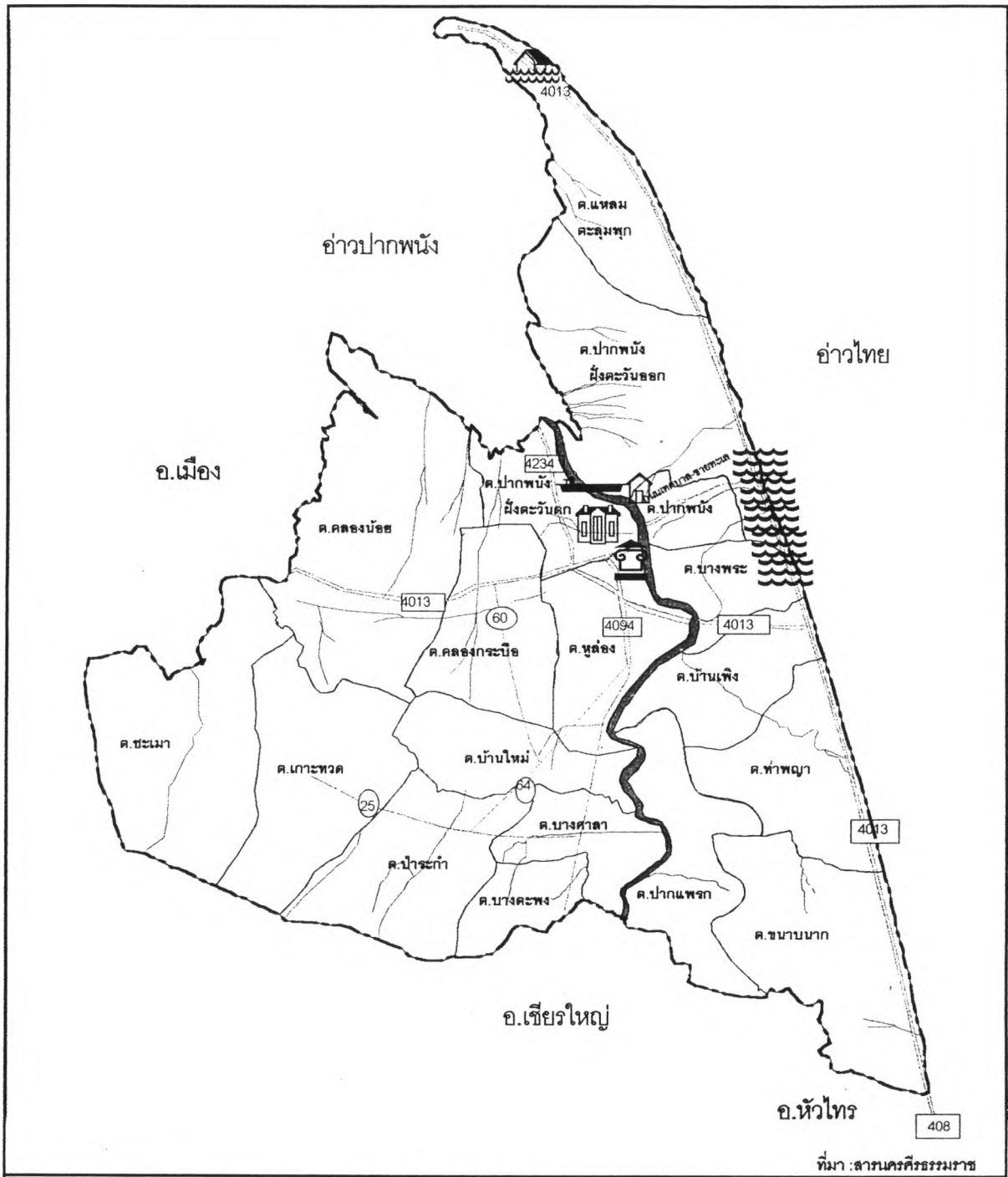
อำเภอปากพนังมีลักษณะของชุมชนเป็นชุมชนริมน้ำ มีรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบสังคมชนบท มีความเชื่อมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ประกอบกับอำเภอปากพนังมีหาดทรายสวยงามเหมาะแก่การพักผ่อนตากอากาศ จึงทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวดังต่อไปนี้ (แผนที่ 3.15)

2.5.1 แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่

- การล่องเรือชมทิวทัศน์ของ 2 ฝั่งแม่น้ำปากพนัง
- ชายทะเลปากพนัง
- แหลมตะลุมพุก ซึ่งเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอปากพนัง เมื่อพ.ศ.2505 ได้เกิดวาตภัยผู้คนเสียชีวิตนับพันคน แต่ปัจจุบันมีหาดทรายสวยงามเหมาะแก่การทัศนศึกษาเป็นอย่างมาก

2.5.2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่

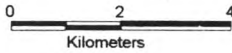

- พิพิธภัณฑวัดศรีสมบูรณ์ โดยมีการเก็บรวบรวมโบราณวัตถุ ที่มีคุณค่าเป็นจำนวนมาก เช่น พระพุทธรูปปางมารวิชัยเนื้อแก้วสีเขียวมรกต พระพุทธรูปปางมารวิชัยเนื้อเงิน นางปรัชญาปรมิตาสัมภพบุรี กระปุก 2 หู สมัยสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ 19 - 21 ครกดินเผาสมัยอยุธยา ไห 4 หู สมัยสุโขทัย โถเบญจรงค์ลายเทพพนมรสิงห์ เจกันเคลือบสีขาวสมัยราชวงศ์ซ่ง พุทธศตวรรษที่ 17 - 18 อีแปะปากพนัง ฯลฯ
- วัดคงคาสวัสดิ์
- ศิวลึงค์วัดนันทาราม

ที่มา : สารานุกรมวัฒนธรรม

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.15 แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอปากพนัง

สัญลักษณ์ การล่องเรือในแม่น้ำปากพนัง พิพิธภัณฑสถานวัดศรีสมบูรณ วัดคงคาสวรรค์ ศาลาหลวงพ่อโสภาสี ชายทะเลปากพนัง แหลมตะลุมพุก	มาตรฐาน Kilometers	
	ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

- ศาลาลวงพ่อโสภาสี

2.5.3 แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี อำเภอปากพนังมีความเป็นศูนย์กลางทางประเพณีวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชและภาคใต้ เช่น

- ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ
- ประเพณีลากพระเมืองปากพนังและแข่งเรือพาย (เรือเพรียว, เรือยาว)

ซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี โดยเทศบาลเมืองปากพนังได้จัดติดต่อกันมาทุกปีในเทศกาลออกพรรษา ณ บริเวณริมเขื่อนแม่น้ำปากพนัง โดยเมืองปากพนังจะเป็นศูนย์กลางของประเพณีลากพระของกลุ่มน้ำปากพนัง

3. โครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของอำเภอปากพนังยังอยู่ในสภาพที่ต้องการพัฒนาค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ของอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถพิจารณาโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจได้ดังนี้

3.1 ด้านเกษตรกรรม

ในอดีตอำเภอปากพนังเป็นอำเภอที่มีพื้นที่เกษตรกรรมจำนวนมาก กระจายตัวอยู่ทุกตำบล แต่จากสภาพของการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมลดลงอย่างรวดเร็ว จากตารางที่ 3.9 แสดงพื้นที่เกษตรกรรมรายตำบลของอำเภอปากพนัง พ.ศ.2534 - 2538 โดยในพ.ศ.2534 อำเภอปากพนังมีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งสิ้น 167,648 ไร่ ต่อมาใน พ.ศ.2538 พื้นที่เกษตรกรรมลดลงเหลือ 82,026 ไร่ ตำบลที่มีพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุดคือ ตำบลคลองน้อย มีพื้นที่ 16,883 ไร่ ร้อยละ 20.58 รองลงมาได้แก่ ตำบลเกาะหวด 11,426 ไร่ ร้อยละ 13.97 และตำบลป่าระกำ 10,134 ไร่ ร้อยละ 13.35 ในขณะที่ตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก ตำบลแหลมตะลุมพุก ตำบลบางพระ ไม่มีพื้นที่เกษตรกรรมเหลืออยู่อีกเลย ในช่วงเวลาดังกล่าวอำเภอปากพนังมีพื้นที่เกษตรกรรมลดลง โดยทุกตำบลมีการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง พื้นที่เกษตรกรรมที่ลดลงมากที่สุดคือ ตำบลหูล่อง มีพื้นที่ลดลง 9,712 ไร่ หรือร้อยละ 11.34 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นนาข้าว รองลงมาได้แก่ ตำบลเกาะหวด และตำบลปากแพรก มีพื้นที่ลดลง 9,558 และ 8,431 ไร่ ร้อยละ 11.16, 9.82 ไร่ ตามลำดับ ส่วนตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรลดลงมากที่สุดคือ ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก ตำบลแหลมตะลุมพุก และตำบลบางพระ โดยไม่มีพื้นที่เกษตรกรรมเหลืออยู่อีกเลย ส่วนจำนวนครัวเรือนเกษตรกรในแต่ละตำบลนั้นก็ลดลงในลักษณะเดียวกันกับพื้นที่เกษตรกรรม จากตาราง 3.10 และแผนที่ 3.16 โดยใน พ.ศ.2534 อำเภอปากพนังมีครัวเรือนทั้งสิ้น 14,705 ครัวเรือน ลดลง 10,642 ครัวเรือน ลดลงจากเดิม 4,063 ครัวเรือน หรือร้อยละ 27.63 โดยในพ.ศ.2538 ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออกมีการลดลงของครัวเรือนเกษตรกรมากที่สุดคือ 1,048 ครัวเรือนหรือร้อยละ 26.68 ของจำนวนครัวเรือน

ตารางที่ 3.9 จำนวนพื้นที่และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรกรรมของอำเภอปากพนัง พ.ศ.2534 - 2538

ตำบล	พื้นที่เกษตรกรรม (ไร่)				การเปลี่ยนแปลง พ.ศ.2534 - 2538		
	พ.ศ.2534	ร้อยละ	พ.ศ.2538	ร้อยละ	(ไร่)	%จากเดิม	%จากทั้งหมด
ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	4,465	2.66	0	0.00	-4,465	-100.00	5.21
ต.แหลมตะลุมพุก	369	0.22	0	0.00	-369	-100.00	0.43
ต.บางพระ	2,613	1.56	0	0.00	-2,613	-100.00	3.05
ต.บ้านเพิง	6,878	4.10	1,285	1.57	-5,593	-81.32	6.53
ต.ท่าพญา	8,572	5.11	2,706	3.30	-5,866	-68.43	6.85
ต.ปากแพรก	12,021	7.17	3,590	4.38	-8,431	-70.14	9.85
ต.ขนานนาก	11,228	6.70	4,742	5.78	-6,486	-57.77	7.58
ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	7,743	4.62	1,129	1.38	-6,614	-85.42	7.72
ต.หูล่อง	12,586	7.51	2,874	3.50	-9,712	-77.17	11.34
ต.คลองกระปือ	13,820	8.24	7,892	9.62	-5,928	-42.89	6.92
ต.คลองน้อย	21,480	12.81	16,883	20.58	-4,597	-21.40	5.37
ต.เกาะหวด	21,020	12.54	11,462	13.97	-9,558	-45.47	11.16
ต.ชะเมา	14,931	8.91	8,350	10.18	-6,581	-44.08	7.69
ต.ป่าระกำ	13,233	7.89	10,134	12.35	-3,099	-23.42	3.62
ต.บ้านใหม่	7,453	4.45	6,300	7.68	-1,153	-15.47	1.35
ต.บางศาลา	6,335	3.78	2,993	3.65	-3,342	-52.75	3.90
ต.บางตะพง	2,902	1.73	1,686	2.06	-1,216	-41.90	1.42
รวม	167,648	100.00	82,026	100.00	-85,622	-51.07	100.00

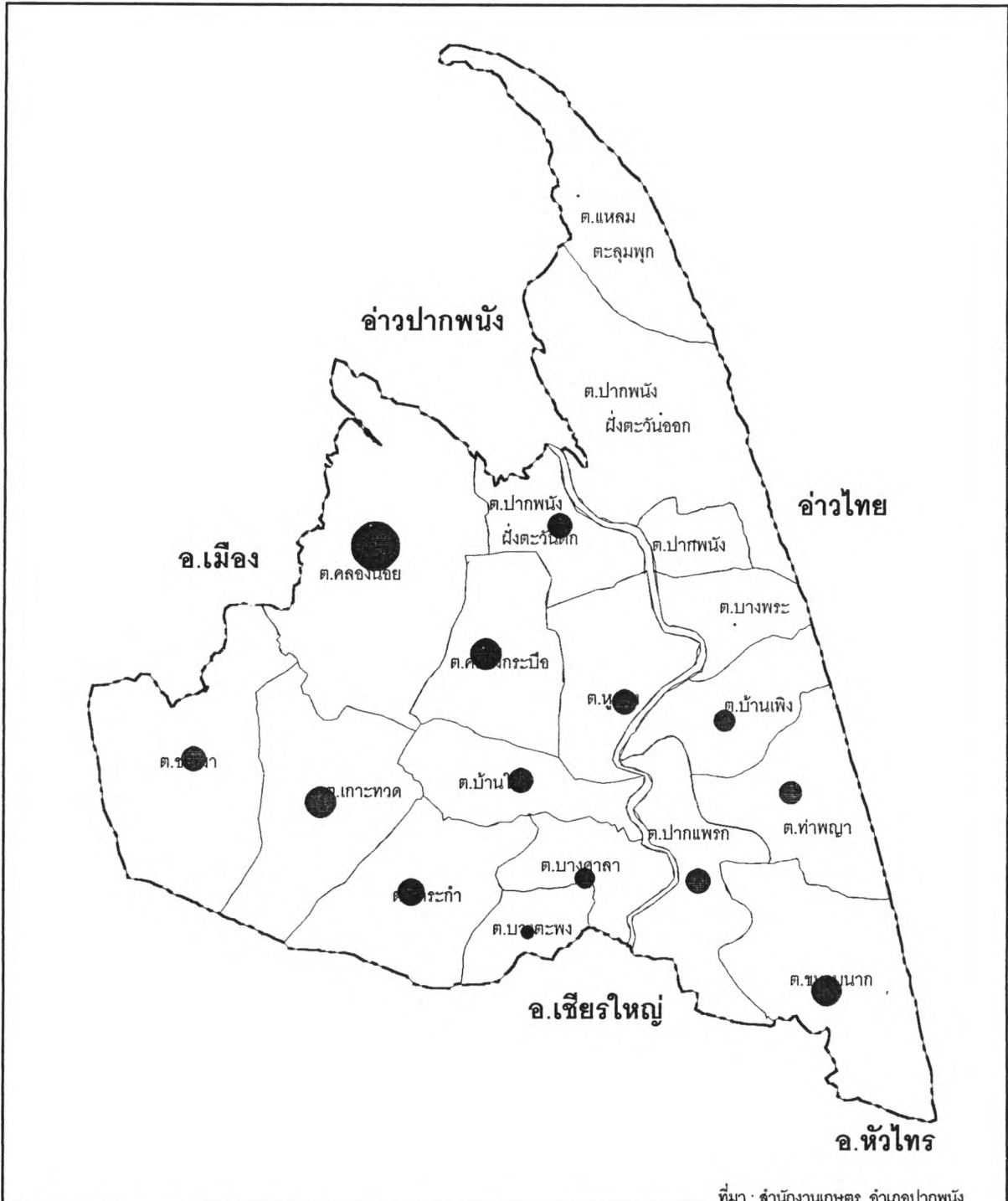
ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตาราง 3.10 จำนวนครัวเรือนและการเปลี่ยนแปลงครัวเรือนเกษตรกรรายตำบล
ของอำเภอปากพนัง พ.ศ.2534 - 2539

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร		การเปลี่ยนแปลง		
	พ.ศ.2534	พ.ศ.2538	ครัวเรือน	%จากเดิม	%จากทั้งหมด
ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	1,084	-	-1,084	-100	26.68
ต.แหลมตะลุมพุก	423	-	-423	-100.00	10.41
ต.บางพระ	646	-	-646	-100.00	15.90
ต.บ้านเพิง	596	572	-24	-4.03	0.59
ต.ท่าพญา	811	554	-257	-31.69	6.33
ต.ปากแพรก	663	618	-45	-6.79	1.11
ต.ขนานนาก	1,125	911	-214	-19.02	5.27
ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	1,137	627	-510	-44.85	12.55
ต.หูล่อง	898	653	-245	-27.28	6.03
ต.คลองกระบือ	1,091	981	-110	-10.08	2.71
ต.คลองน้อย	2,112	2,070	-42	-1.99	1.03
ต.เกาะหวด	1,072	944	-128	-11.94	3.15
ต.ชะเมา	701	612	-89	-12.70	2.19
ต.ป่าระกำ	917	783	-134	-14.61	3.30
ต.บ้านใหม่	720	650	-70	-9.72	1.72
ต.บางศาลา	460	448	-12	-2.61	0.30
ต.บางตะพง	249	219	-30	-12.05	0.74
รวม	14,705	10,642	-4,063	-27.63	100.00

หมายเหตุ : ครัวเรือนเกษตรกรไม่ได้รวมการปลูกสัตว์และการประมง

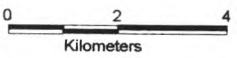

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : สำนักงานเกษตร อำเภอปากพนัง

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.16 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอปากพนัง พ.ศ. 2538

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> 2,100 1,050 210 	<p>มาตราส่วน</p> 	
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

เกษตรกรทั้งหมด โดยไม่มีครัวเรือนเกษตรกรเหลืออยู่อีกเลยรวมทั้งตำบลแหลมตะลุมพุก ตำบลบางพระ เนื่องจากสภาพพื้นที่ดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะนากุ้งมากที่สุด การประกอบอาชีพด้านการทำนาไม่ค่อยได้ผลทำให้ครัวเรือนเหล่านี้หันไปประกอบอาชีพอื่นแทน เช่น การประมง รับจ้าง การค้าบริการต่าง ๆ

พื้นที่เกษตรกรรมที่ลดลง ส่วนใหญ่เป็น พื้นที่นาข้าว ซึ่งลดลง 78,304 ไร่ รองลงมาได้แก่ พืชไร่ ลดลงถึง 11,235 ไร่ ส่วนพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น คือ ไร่นาสวนผสม และพืชผัก เพิ่มขึ้น 9,131 และ 2,068 ไร่ ตามลำดับ ตำบลที่มีการเพาะปลูกพืชผักมากที่สุดคือ ตำบลป่าระกำ มีพื้นที่ 844 ไร่ รองลงมาได้แก่ ตำบลบ้านใหม่ และตำบลคลองกระปือ มีพื้นที่ 672 และ 248 ไร่ ตามลำดับ ส่วนการทำไร่นาสวนผสมนั้นเพิ่งได้รับการส่งเสริมขึ้นในปีพ.ศ.2537 ตำบลคลองน้อยมีพื้นที่มากที่สุดคือ 3,065 ไร่ รองลงมาได้แก่ ตำบลคลองกระปือ 2,036ไร่ และตำบลป่าระกำ 1,273 ไร่ โดยจะมีการทำกิจกรรมหลักคือ ปลูกพืชผัก รองลงมาจะเป็นการเลี้ยงปลา ปัจจุบันได้มีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนได้มีการส่งเสริมอย่างจริงจัง และในอนาคตตำบลทางด้านทิศตะวันออกของแม่น้ำปากพนังจะมีพื้นที่เกษตรกรรมเพิ่มขึ้น เมื่อโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริเสร็จลง (ตารางที่ 3.11 และแผนที่ 3.17)

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว การเกษตรกรรมจึงเป็นอาชีพหลักของอำเภอปากพนัง สามารถแบ่งการเกษตรกรรมได้ดังนี้

3.1.1 การกสิกรรม

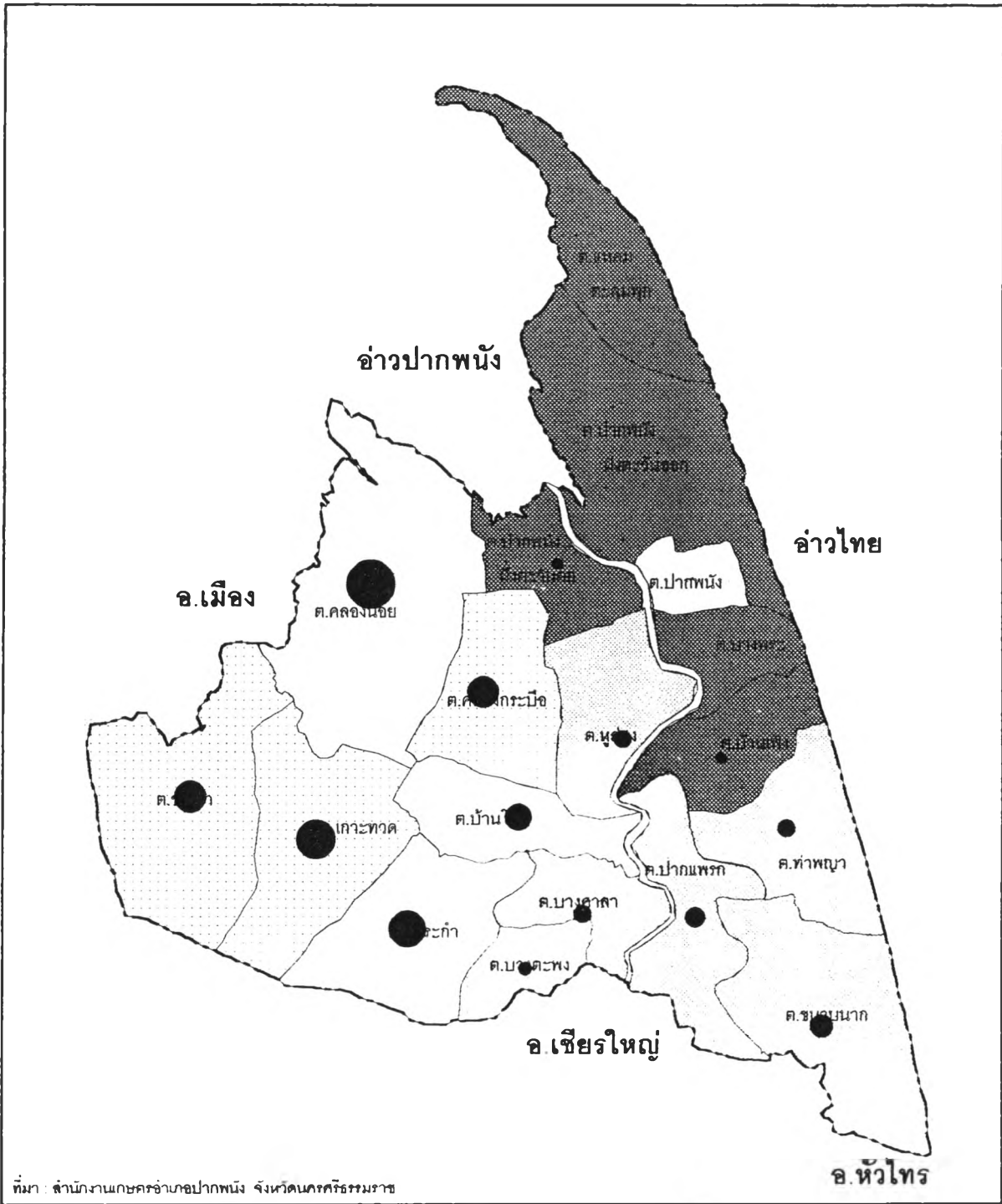
อำเภอปากพนังยังคงมีการประกอบอาชีพทำนามากที่สุด ในปีพ.ศ.2534 มีพื้นที่ 144,196 ไร่ หรือร้อยละ 86.01 ต่อมาในปีพ.ศ.2538 มีพื้นลดลงเหลือ 65,892 ไร่ หรือร้อยละ 80.33 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด ตำบลคลองน้อยมีพื้นที่มากที่สุด 11,626 ไร่ แต่ผลผลิตข้าวที่ได้ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากเป็นข้าวนาปีทำนาได้ปีละ 1 ครั้ง เป็นการทำนาตามฤดูกาล ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวต่อกิโลกรัมค่อนข้างสูง ชาวนาส่วนใหญ่จะขายข้าวในราคาที่ขาดทุน จึงทำให้ประชากรส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวนา อยู่ในสภาพยากจนมาตลอด (ตารางที่ 3.12)

นอกจากการทำนาแล้วเกษตรกรยังมีการประกอบอาชีพทำสวนปลูกผักได้แก่ มะพร้าว แต่ปัจจุบันพื้นที่ปลูกมะพร้าวกำลังลดลงเนื่องจากมีการขยายพื้นที่สำหรับการเลี้ยงกุ้ง จนกระทั่งในปีพ.ศ.2538 (ตารางที่ 3.13) มีพื้นที่พืชไร่ลดลงเหลือ 89 ไร่ ส่วนใหญ่พื้นที่ที่ปลูกจะเป็นถั่วเขียว เผือกมัน สำหรับไม้ผลที่เกษตรกรนิยมปลูกคือ ส้มโอ มะนาว มะม่วง โดยเฉพาะส้มโอมีการปลูกมากที่สุดของภาคใต้ในขณะนี้และมีแนวโน้มที่จะขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดที่บ้านแสงวิมาน ตำบลคลองน้อย ส่วนตำบลอื่น ๆ ก็มีการปลูกบ้างแต่ไม่มากนัก รวมพื้นที่ปลูกส้มโอทั้งสิ้นประมาณ 739ไร่ ส่วนพืชผักเพิ่มขึ้นเป็น 6,176 ไร่ เนื่องจากเป็นช่วงที่เริ่มมีการปลูกพืชผักมากขึ้น โดยเฉพาะตำบลคลองน้อยมีพื้นที่มากที่สุด 1,696 ไร่ นอกจากนี้ก็มีการส่งเสริมโครงการไร่นาสวนผสม มี

ตารางที่ 3.11 การเปลี่ยนแปลงจำนวนพื้นที่เกษตรกรรมของอำเภอปากพนัง พ.ศ.2534 - 2538

ตำบล	พื้นที่การเกษตรกรรม (ไร่)					รวม
	ทำนา	พืชไร่	ไม้ผล	พืชผัก	ไร่นาสวนผสม	
ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	-3,290.00	-1,175.00	0.00	0.00	0.00	-4,465.00
ต.แหลมตะลุมพุก	0.00	-369.00	0.00	0.00	0.00	-369.00
ต.บางพระ	-2,273.00	-340.00	0.00	0.00	0.00	-2,613.00
ต.บ้านเพิง	-4,523.00	-725.00	-339.00	-5.00	0.00	-5,592.00
ต.ท่าพญา	-5,413.00	-433.00	0.00	-20.00	0.00	-5,866.00
ต.ปากแพรก	-7,181.00	-1,200.00	0.00	-50.00	0.00	-8,431.00
ต.ขนานนาก	-5,641.00	-825.00	0.00	-20.00	0.00	-6,486.00
ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	-5,776.00	-820.00	-25.00	-8.00	15.00	-6,614.00
ต.หูล่อง	-8,525.00	-940.00	-804.00	118.00	439.00	-9,712.00
ต.คลองกระบือ	-5,361.00	-574.00	-911.00	248.00	670.00	-5,928.00
ต.คลองน้อย	-3,103.00	-1,650.00	-2,873.00	-36.00	3,065.00	-4,597.00
ต.เกาะหวด	-10,381.00	-466.00	-819.00	67.00	2,036.00	-9,563.00
ต.ชะเมา	-6,761.00	-58.00	-589.00	51.00	776.00	-6,581.00
ต.ป่าระกำ	-3,871.00	-640.00	-705.00	844.50	1,273.00	-3,098.50
ต.บ้านใหม่	-1,732.00	-479.00	-39.00	672.00	425.00	-1,153.00
ต.บางศาลา	-3,050.00	-451.00	-144.00	84.00	219.00	-3,342.00
ต.บางตะพง	-1,428.00	-90.00	-33.00	123.00	213.00	-1,215.00
รวม	-78,304.00	-11,235.00	-7,281.00	2,068.50	9,131.00	-85,622

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

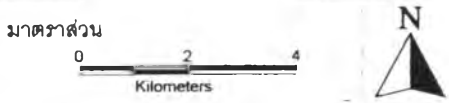

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.17 จำนวนพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรกรรม ในอำเภอปากพนัง พ.ศ.2534 - 2538

สัญลักษณ์

การเปลี่ยนแปลงเกษตรกรรม (%)	จำนวนพื้นที่เกษตรกรรม (ไร่)
-23 - 0	17,000
-45 - (-23)	8,500
-77 - (-45)	1,700
-100 - (-77)	

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.12 ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของอำเภอปากพนัง พ.ศ.2534

ตำบล	พื้นที่การเกษตร (ไร่)				รวม	ร้อยละ
	ทำนา	พืชไร่	ไม้ผล	พืชผัก		
ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	3,290.00	1,175.00	-	-	4,465.00	2.66
ต.แหลมตะลุมพุก	-	369.00	-	-	369.00	0.22
ต.บางพระ	2,273.00	340.00	-	-	2,613.00	1.56
ต.บ้านเพิง	5,795.00	725.00	341	16.00	6,877.00	4.10
ต.ท่าพญา	8,119.00	433.00	-	20.00	8,572.00	5.11
ต.ปากแพรก	10,771.00	1,200.00	-	50.00	12,021.00	7.17
ต.ขนานนาก	10,383.00	825.00	-	20.00	11,228.00	6.70
ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	6,890.00	820.00	25	8.00	7,743.00	4.62
ต.หูล่อง	10,781.00	940.00	810	55.00	12,586.00	7.51
ต.คลองกระบือ	12,034.00	584.00	1,012	190.00	13,820.00	8.24
ต.คลองน้อย	14,729.00	1,650.00	3,369	1,732.00	21,480.00	12.81
ต.เกาะทวด	18,633.00	466.00	862	1,059.00	21,020.00	12.54
ต.ชะเมา	14,140.00	112.00	621	58.00	14,931.00	8.91
ต.ป่าระกำ	11,594.00	640.00	717	281.50	13,232.50	7.89
ต.บ้านใหม่	6,500.00	479.00	54	420.00	7,453.00	4.45
ต.บางศาลา	5,508.00	476.00	171	180.00	6,335.00	3.78
ต.บางตะพง	2,756.00	90.00	38	18.00	2,902.00	1.73
รวม	144,196.00	11,324.00	8,020.00	4,107.50	167,647.50	100.00

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

พื้นที่ 9,130 ไร่ ตำบลคลองน้อยมีพื้นที่มากที่สุดคือ 3,065 ไร่ รองลงมาได้แก่ ตำบลเกาะหวด 2,036 ไร่ ตามลำดับ (ตารางที่ 3.12 ถึง 3.13)

3.1.2 การปลูกสัตว์

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากพนังนอกจากจะทำนาเป็นอาชีพหลักแล้วยังนิยมเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริมอีกด้วย โดยในปี พ.ศ.2538 อำเภอปากพนังมีการเลี้ยงสัตว์ทั้งสิ้น 235,749 ตัว ตำบลคลองน้อยจะมีการเลี้ยงสัตว์มากที่สุดคือ 32,313 ตัว หรือร้อยละ 13.71 ของจำนวนการเลี้ยงสัตว์ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ตำบลเกาะหวด และตำบลคลองกระบือ คือ 22,320 และ 20,529 ตัว ร้อยละ 9.47, 8.71 ตามลำดับ ส่วนสัตว์ที่เลี้ยงมากที่สุดได้แก่ ไก่ 155,440 ตัว มีการเลี้ยงในตำบลคลองน้อยมากที่สุด คือ 20,966 ตัว สัตว์ที่เลี้ยงมากรองลงมาได้แก่ เป็ด 62,320 ตัว และโค 9,744 ตัว นอกจากนี้ก็มีสุกร ม้า กระบือ แพะ และห่าน มีการเลี้ยง 6,930, 477, 383, 226, และ 221 ตัว ตามลำดับ (ตารางที่ 3.14 และแผนที่ 3.18)

แต่เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงจากตารางที่ 3.15 แสดงถึงปริมาณสัตว์ในอำเภอปากพนัง ปี พ.ศ.2534 - 2538 โดยส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงเท่าใดมากนัก แต่ปริมาณสัตว์ในช่วงปีนี้เพิ่มขึ้น 2,125 ตัว หรือร้อยละ 0.91 ปริมาณสัตว์ที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือไก่ 1,800 ตัว รองลงมาได้แก่ โค 320 ตัว และเป็ด 5 ตัว ส่วนสัตว์อื่น ๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย จากลักษณะดังกล่าวในอนาคตจะมีปริมาณสัตว์เพิ่มขึ้น เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาการเลี้ยงกุ้งได้หันมาเพื่อเลี้ยงสัตว์แทน

อย่างไรก็ตามการเลี้ยงสัตว์ในอำเภอปากพนัง มีปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญคือ การขาดแคลนอาหารสัตว์ในฤดูฝน เนื่องจากน้ำท่วม การคมนาคมไม่สะดวก มีการลักขโมยสัตว์และเกิดโรคระบาด สัตว์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เลี้ยงเพื่อเป็นอาหารและใช้งานจะมีการเลี้ยงในเชิงธุรกิจทางการค้าเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ยังมีน้อย ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญของอำเภอได้แก่ วิริยะฟาร์ม เป็นฟาร์มสุกร และเจริญโภคภัณฑ์ แต่ในอนาคตจะมีแนวโน้มการปลูกสัตว์มากขึ้น โดยเฉพาะตำบลทางด้านฝั่งตะวันตกของกลุ่มน้ำปากพนัง

3.1.3 การประมง

การประมงเป็นอาชีพหลักที่สำคัญของอำเภอ สามารถทำรายได้ให้กับประชาชนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากอำเภอปากพนังมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลทำให้เหมาะสมกับการประมงทั้งประมงทะเล การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง และการประมงน้ำจืด โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงกุ้ง ประชาชนส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงเป็นจำนวนมาก จากตารางที่ 3.16 และแผนที่ 3.19 ถึง 3.20 โดยในปีพ.ศ.2534 มีพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งประมาณ 50,813 ไร่ ในขณะที่มีครัวเรือน 9,818 ราย ตำบลขนานนากเป็นตำบลที่มีพื้นที่มากที่สุด คือ 4,957 ไร่ มีครัวเรือน 987 ราย รองลงมาได้แก่ ตำบลปากแพรกมีพื้นที่ 4,523 ไร่ มีครัวเรือน 596 ราย ต่อมาในปีพ.ศ.2538 มีพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งลดลงเหลือประมาณ 10,738.5 ไร่ มีจำนวนครัว

ตารางที่ 3.13 ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมของอำเภอปากพนัง พ.ศ.2538

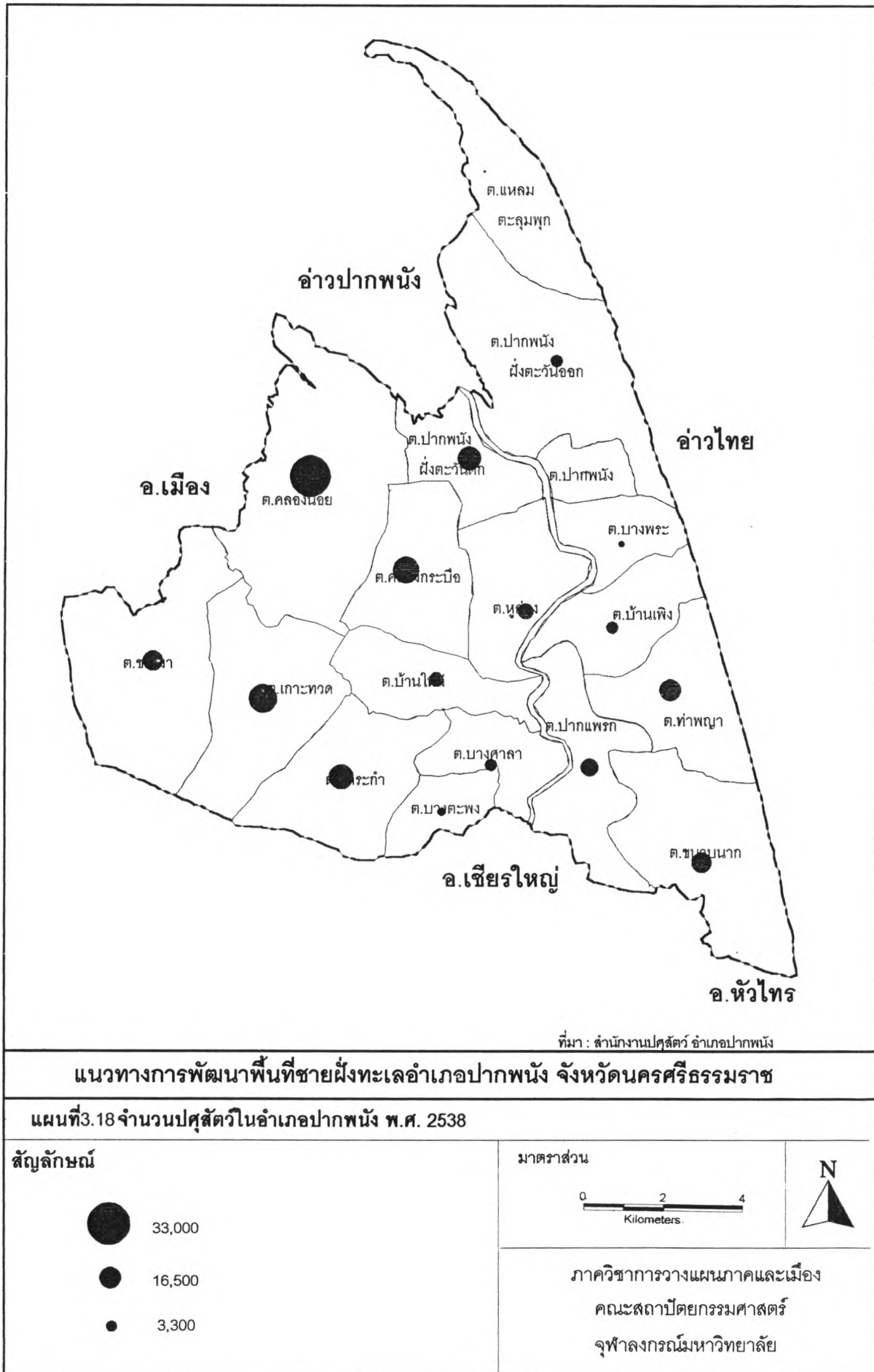
ตำบล	พื้นที่การเกษตร (ไร่)					รวม	ร้อยละ
	ทำนา	พืชไร่	ไม้ผล	พืชผัก	ไร่นาสวนผสม		
ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	-	-	-	-	-	-	-
ต.แหลมตะลุมพุก	-	-	-	-	-	-	-
ต.บางพระ	-	-	-	-	-	-	-
ต.บ้านเพิง	1,272	-	2.00	11	-	1,285	1.57
ต.ท่าพญา	2,706	-	-	-	-	2,706	3.30
ต.ปากแพรก	3,590	-	-	-	-	3,590	4.38
ต.ขนานนาก	4,742	-	-	-	-	4,742	5.78
ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	1,114	-	-	-	15	1,129	1.38
ต.หูล่อง	2,256	-	6.00	173	439	2,874	3.50
ต.คลองกระบือ	6,673	10	101.00	438	670	7,892	9.62
ต.คลองน้อย	11,626	-	496.00	1,696	3,065	16,883	20.58
ต.เกาะหวด	8,257	-	43.00	1,126	2,036	11,462	13.97
ต.ชะเมา	7,379	54	32.00	109	776	8,350	10.18
ต.ป่าระกำ	7,723	-	12.00	1,126	1,273	10,134	12.35
ต.บ้านใหม่	4,768	-	15.00	1,092	425	6,300	7.68
ต.บางศาลา	2,458	25	27.00	264	219	2,993	3.65
ต.บางตะพง	1,328	-	5.00	141	212	1,686	2.06
รวม	65,892	89	739	6,176	9,130	82,026	100.00

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 3.14 จำนวนปลูสัตว์ของอำเภอปากพนัง พ.ศ.2538

ตำบล	ไก่	เป็ด	โค	สุกร	ม้า	กระบือ	แพะ	ห่าน	รวม	ร้อยละ
ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	7,273	995	539	271	3	-	-	11	9,092	3.86
ต.แหลมตะดุมทุก	39	312	66	47	-	-	-	-	464	0.20
ต.บางพระ	2,873	1,096	237	560	2	157	7	-	4,932	2.09
ต.บ้านเพิง	6,478	2,289	386	289	30	9	-	12	9,493	4.03
ต.ท่าพญา	9,706	3,695	1,475	1,202	17	79	-	15	16,189	6.87
ต.ปากแพรก	10,025	2,484	638	164	25	-	-	19	13,355	5.66
ต.ขนานนาก	11,147	2,895	730	551	46	119	3	-	15,491	6.57
ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	7,747	9,792	289	523	3	-	12	-	18,366	7.79
ต.หูล่อง	7,752	3,068	408	309	23	-	4	-	11,564	4.91
ต.คลองกระบือ	14,046	5,069	795	569	20	2	13	15	20,529	8.71
ต.คลองน้อย	20,966	9,795	703	653	12	15	154	15	32,313	13.71
ต.เกาะทวด	13,954	6,876	820	588	80	-	-	2	22,320	9.47
ต.ชะเมา	10,217	4,117	751	284	90	-	-	14	15,473	6.56
ต.ป่าระกำ	13,602	4,439	833	494	56	1	-	-	19,425	8.24
ต.บ้านใหม่	7,672	2,362	581	307	35	-	31	82	11,070	4.70
ต.บางศาลา	6,778	1,794	314	122	29	1	-	36	9,074	3.85
ต.บางตะพง	5,165	1,242	179	5	6	-	2	-	6,599	2.80
รวม	155,440	62,320	9,744	6,938	477	383	226	221	235,749	100.00

ที่มา : สำนักงานปลูสัตว์อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 3.15 ปริมาณสัตว์ในอำเภอปากพนัง พ.ศ.2534 - 2538

ประเภท	ปริมาณสัตว์ (ตัว)					การเปลี่ยนแปลงพ.ศ.2534 - 2538	
	พ.ศ.2534	พ.ศ.2535	พ.ศ.2536	พ.ศ.2537	พ.ศ.2538	จำนวน (ตัว)	ร้อยละ
ม้า	477	977	477	321	477	0	0.00
โค	9,424	9,897	9,897	9,502	9,744	320	3.40
กระบือ	383	399	399	289	383	0	0.00
แพะ	226	226	226	207	226	0	0.00
สุกร	6,938	7,256	7,265	7,268	6,938	0	0.00
เป็ด	62,315	64,937	64,937	63,805	62,320	5	0.01
ไก่	153,640	159,622	159,622	107,693	155,440	1,800	1.17
ห่าน	221	257	257	253	221	0	0.00
รวม	233,624	243,571	243,080	189,338	235,749	2,125	0.91

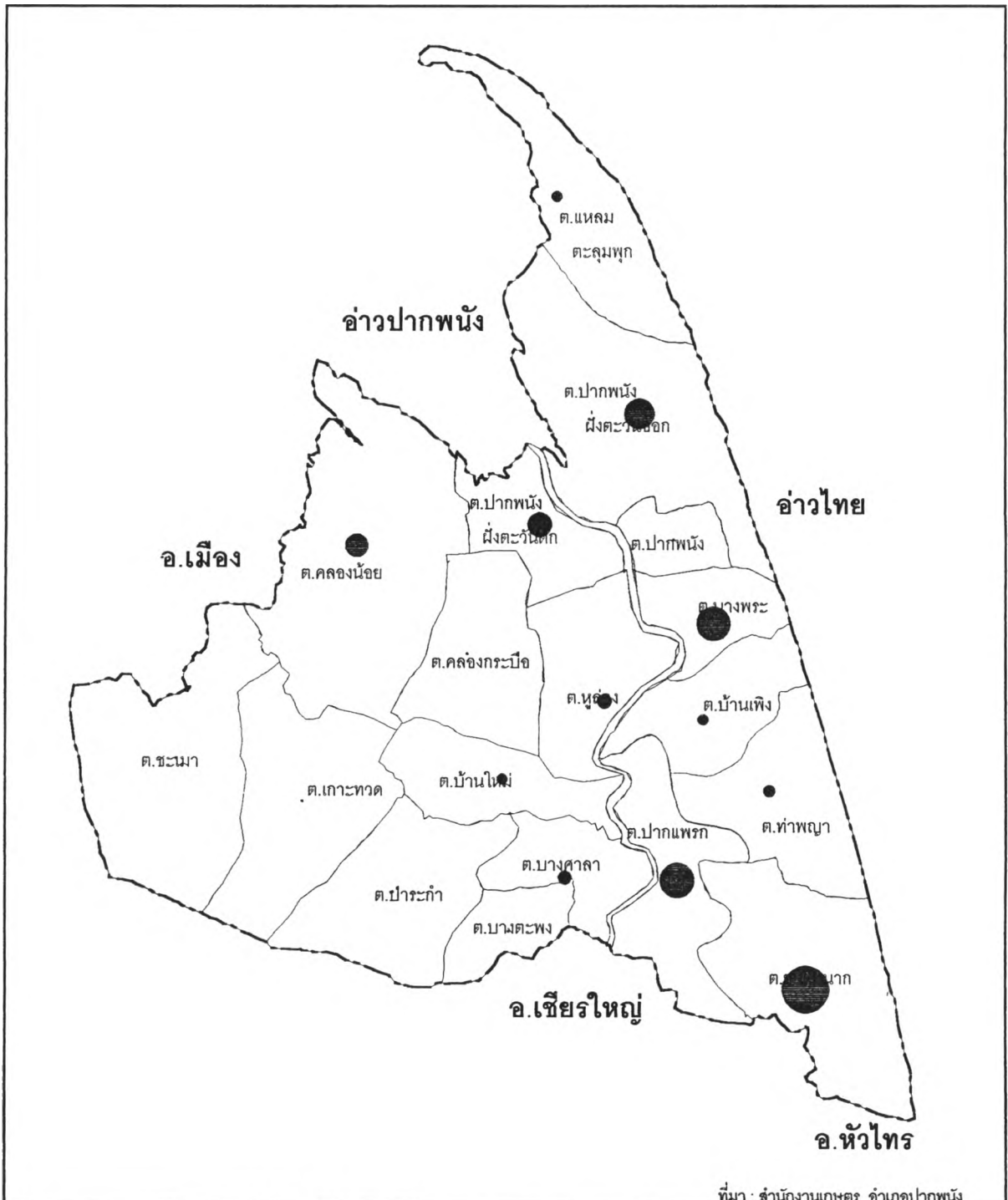
ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 3.16 จำนวนราย และพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้ง เป็นรายตำบล ในอำเภอปากพนัง

พ.ศ.2534 - 2538

ตำบล	พ.ศ.2534		พ.ศ.2538		การเปลี่ยนแปลง พ.ศ.2534 - 2538	
	จำนวน (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
ต.ปากพนัง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	596.00	3,806.00	215.00	1,227.00	-381	-2,579.00
ต.แหลมตะลุมพุก	109.00	676.00	32.00	215.00	-77	-461.00
ต.บางพระ	542.00	3,756.00	141.00	1,578.00	-401	-2,178.00
ต.บ้านเพิง	354.00	2,779.00	55.00	223.20	-299	-2,555.80
ต.ท่าพญา	526.00	2,873.00	85.00	253.00	-441	-2,620.00
ต.ปากแพรก	596.00	4,523.00	261.00	1,752.00	-335	-2,771.00
ต.ขนานนาก	987.00	4,957.00	436.00	2,909.90	-551	-2,047.10
ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	825.00	3,098.00	93.00	872.00	-732	-2,226.00
ต.หูล่อง	548.00	2,849.00	163.00	402.00	-385	-2,447.00
ต.คลองกระบือ	495.00	2,874.00	0.00	0.00	-495	-2,874.00
ต.คลองน้อย	995.00	2,997.50	121.00	782.00	-874	-2,215.50
ต.เกาะทวด	726.00	2,886.00	0.00	0.00	-726	-2,886.00
ต.ชะเมา	477.00	2,805.00	0.00	0.00	-477	-2,805.00
ต.ป่าระกำ	653.00	3,856.00	0.00	0.00	-653	-3,856.00
ต.บ้านใหม่	832.00	2,096.00	26.00	218.00	-806	-1,878.00
ต.บางศาลา	352.00	1,985.00	65.00	306.40	-287	-1,678.60
ต.บางตะพง	205.00	1,996.50	0.00	0.00	-205	-1,996.50
รวม	9,818.00	50,813.00	1,693.00	10,738.50	-8,125	-40,074.50

ที่มา : สำนักงานประมง อำเภอปากพนัง

ที่มา : สำนักงานเกษตร อำเภอปากพนัง

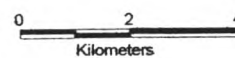
แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.19 จำนวนพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งในอำเภอปากพนัง พ.ศ. 2538

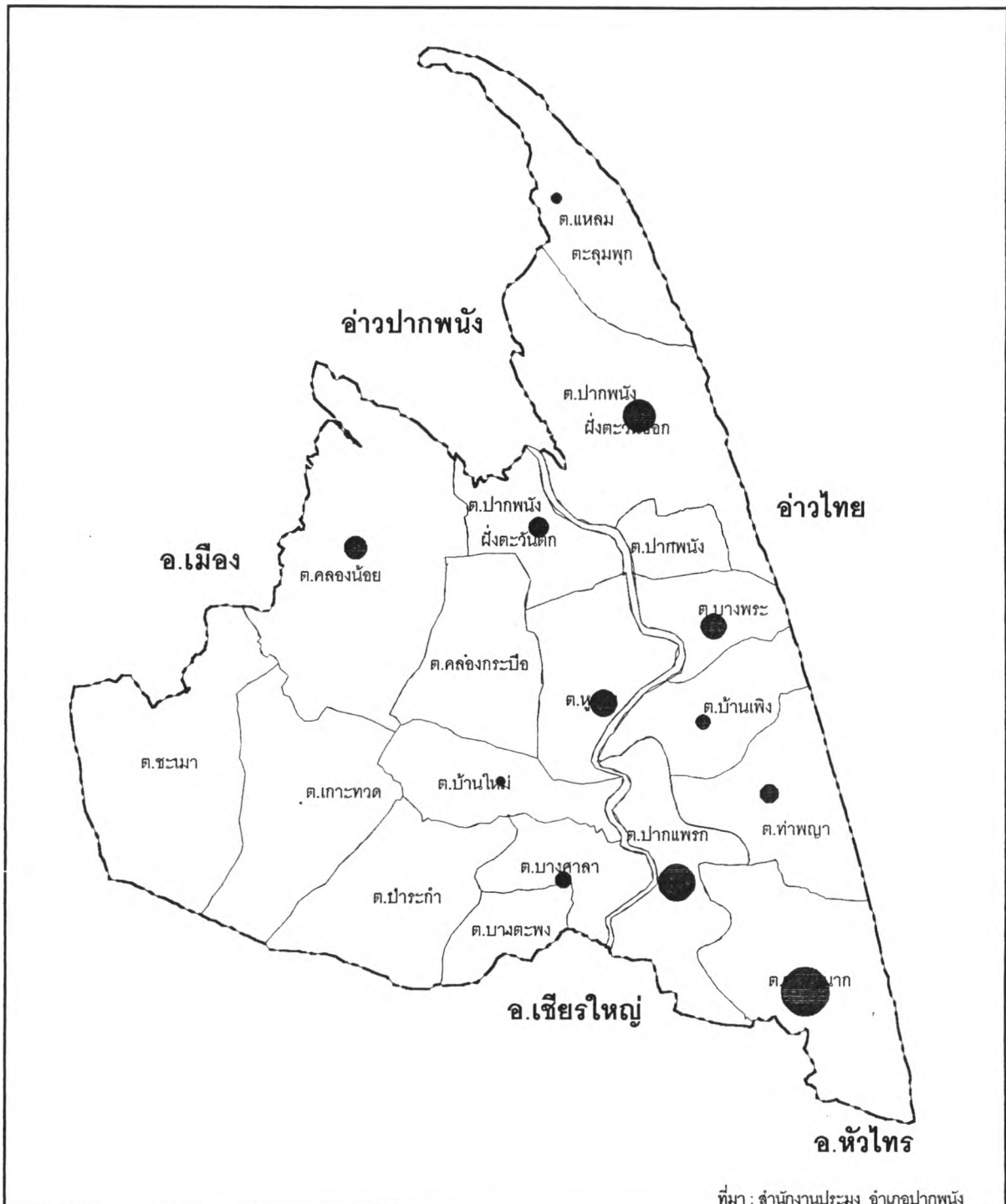
สัญลักษณ์

- 3,000
- 1,500
- 300

มาตราส่วน

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักงานประมง อำเภอปากพนัง

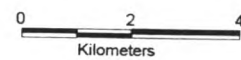
แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.20 จำนวนครัวเรือนที่เพาะเลี้ยงกุ้งในอำเภอปากพนัง พ.ศ. 2538

สัญลักษณ์

- 440
- 220
- 44

มาตราส่วน

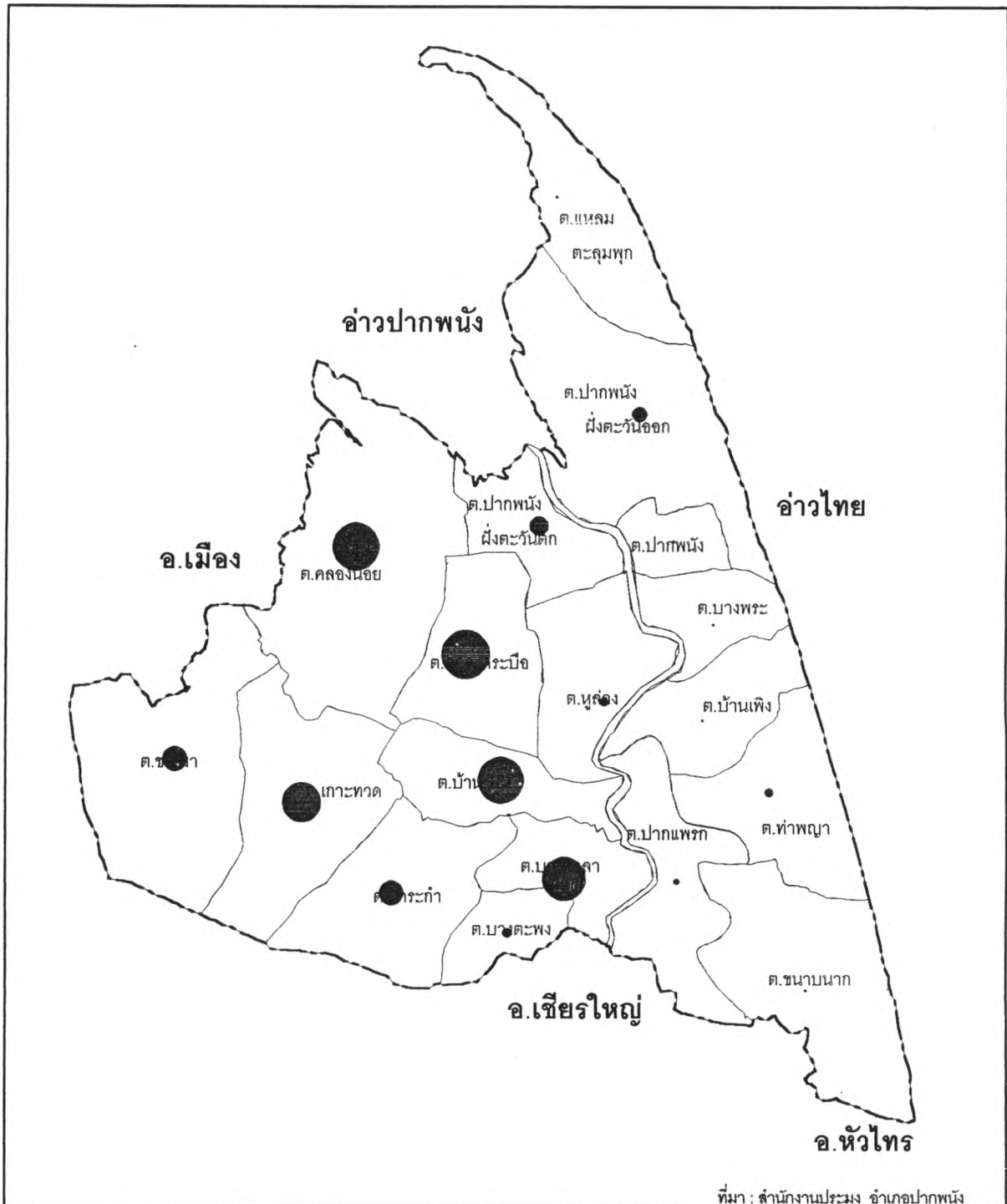
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.17 แสดงจำนวนราย และพื้นที่ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด
ของอำเภอปากพนัง พ.ศ.2535 - 2538

ตำบล	พ.ศ.2535		พ.ศ.2538		การเปลี่ยนแปลง พ.ศ.2535 - 2538	
	จำนวน (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	จำนวน (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	จำนวน (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
ต.ปากพนัง	-	-	-	-	-	-
ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	7	22.5	7	22.5	0	0
ต.แหลมตะลุมพุก	-	-	-	-	-	-
ต.บางพระ	-	-	-	-	-	-
ต.บ้านเพิง	0	0	3	1.4	3	1.4
ต.ท่าพญา	12	7	12	7	0	0
ต.ปากแพรก	0	0	5	3.75	5	3.75
ต.ขนานนาก	-	-	-	-	-	-
ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	31	33	31	33	0	0
ต.หูล่อง	0	0	8	7.25	8	7.25
ต.คลองกระบือ	99	143.18	124	168.18	25	25
ต.คลองน้อย	90	140.9	115	165.9	25	25
ต.เกาะหวด	64	88.14	89	113.14	25	25
ต.ชะเมา	55	25.1	80	50.1	25	25
ต.ป่าระกำ	39	27.25	64	52.25	25	25
ต.บ้านใหม่	115	152.5	115	152.1	0	-0.4
ต.บางศาลา	73	159.25	51	142.7	-22	-16.55
ต.บางตะพง	5	9	5	9	0	0
รวม	590	807.82	709	928.27	119	120.45

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

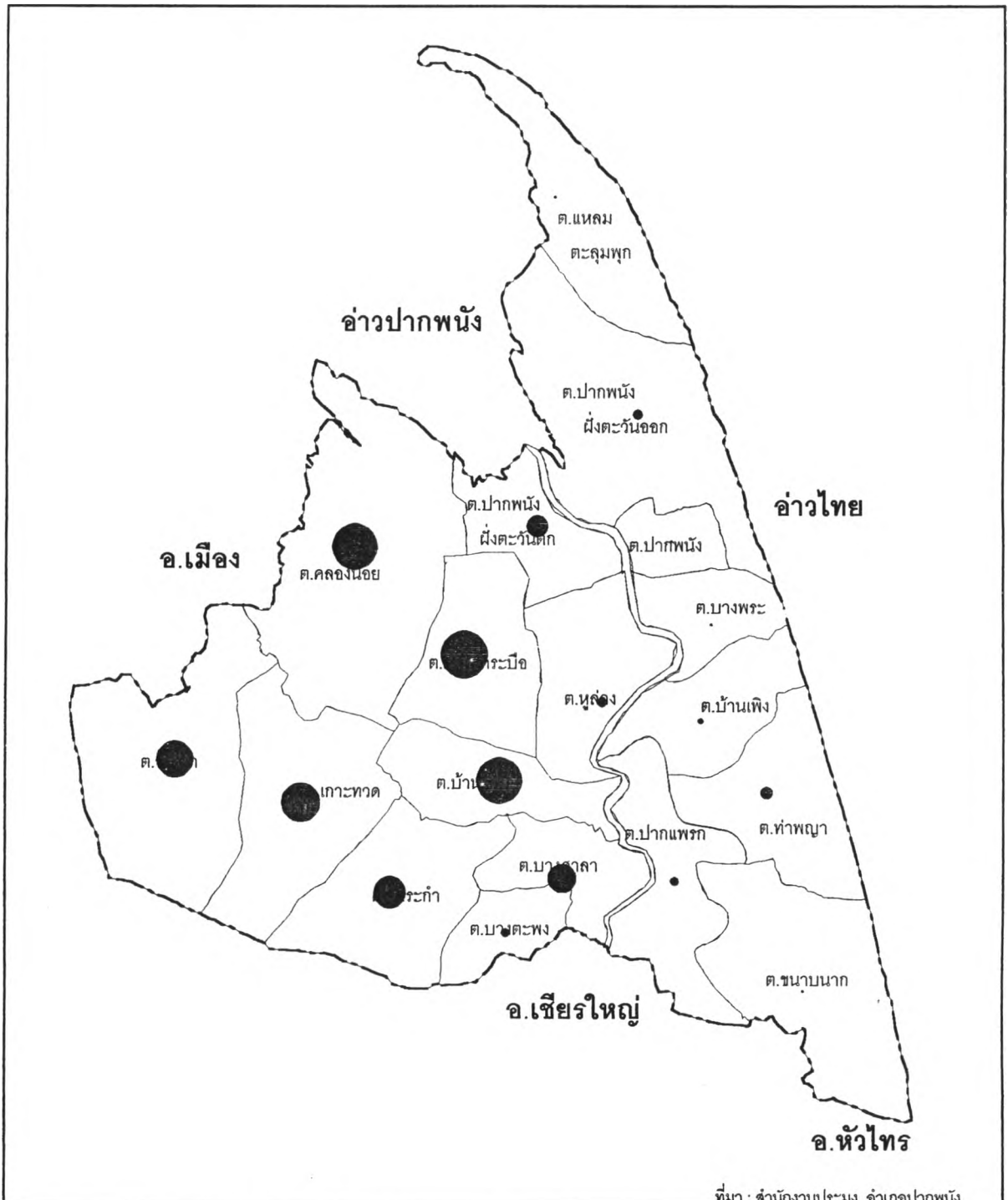

ที่มา : สำนักงานประมง อำเภอปากพนัง

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.21 จำนวนพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ในอำเภอปากพนัง พ.ศ. 2538

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> 170 85 17 	<p>มาตราส่วน</p>	
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

ที่มา : สำนักงานประมง อำเภอปากพนัง

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.22 จำนวนครัวเรือนที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ในอำเภอปากพนัง พ.ศ. 2538

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> 130 65 13 	<p>มาตราส่วน</p>	
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

เรือน 1,693 ราย ตำบลขนานนาก ยังคงมีพื้นที่การเพาะเลี้ยงกุ้งมากที่สุดคือ 2,909.90 ไร่ มีครัวเรือนลดลงเหลือ 436 ราย รองลงมาได้แก่ ตำบลปากแพรก มีพื้นที่ 1,752 ไร่ มีครัวเรือน 261 ราย ในขณะที่พื้นที่ตำบลปากพ่อง ตำบลคลองกระปือ ตำบลเกาะหวด ตำบลชะเมา ตำบลป่าระกำ และตำบลบางตะพง ไม่มีการทำนากุ้งเหลืออยู่อีก เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงแล้วพบว่าในช่วงปีนี้มีพื้นที่ลดลงถึง 40,074.5 ไร่ ครัวเรือนลดลง 8,125 ราย ตำบลป่าระกำเป็นตำบลที่มีพื้นที่ลดลงมากที่สุด ส่วนสภาพนากุ้งที่ยังคงเหลืออยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้การประมงของอำเภอปากพ่องมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ในปีพ.ศ.2535 - 2538 โดยในปีพ.ศ.2535 มีพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด 807.82 ไร่ มีครัวเรือน 590 ราย ตำบลที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมากที่สุดคือ ตำบลบางศาลา มีพื้นที่ 159.25 ไร่ มีครัวเรือน 73 ราย รองลงมาได้แก่ ตำบลบ้านใหม่ 152.5 ไร่ มีครัวเรือน 115 ราย ในขณะที่ตำบลปากพ่อง ตำบลแหลมตะลุมพุก ตำบลบางพระ ตำบลปากแพรก ตำบลหูล่อง ไม่มีพื้นที่เพาะเลี้ยงเลย เมื่อพิจารณาในปีพ.ศ.2538 พบว่าพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเพิ่มขึ้นเป็น 928.27 ไร่ มีครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 709 ราย ตำบลคลองกระปือ มีพื้นที่เพาะเลี้ยงมากที่สุดคือ 168.18 ไร่ มีครัวเรือน 124 ราย รองลงมาได้แก่ ตำบลคลองน้อย มีพื้นที่ 165.9 ไร่ มีครัวเรือน 115 ราย เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงพบว่ามีพื้นที่เพิ่มขึ้น 120.45 ไร่ ครัวเรือนเพิ่มขึ้น 119 ราย พื้นที่ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่อยู่บริเวณทางด้านฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปากพ่อง (ตารางที่ 3.17 และแผนที่ 3.21 - 3.22)

อำเภอปากพ่องยังมีเรือประมงขนาดใหญ่มากที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราชและเป็นอวนลากแผ่นตะเข้ ซึ่งไปทำการจับปลาในเขตน่านน้ำสากลเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้การประมงทำรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการปีละหลายร้อยล้านบาท แต่ในอนาคตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการพัฒนาจากโครงการไร่นาสวนผสมและเกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่นาทุ่งเป็นพื้นที่อย่างอื่นแทน โดยเฉพาะปลานิล ปลากะพงขาว จึงกล่าวได้ว่ากิจกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลและพื้นที่ลุ่มน้ำปากพ่องนับว่าเป็นกิจกรรมหรืออาชีพที่มีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม (รายละเอียดจะเสนอในบทต่อไป)

3.2 ด้านอุตสาหกรรม

การผลิตทางด้านอุตสาหกรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างทางเศรษฐกิจของอำเภอปากพ่อง แต่อัตราการขยายตัวค่อนข้างต่ำ เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอปากพ่องส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก ความสามารถในการจ้างงานได้ไม่มากนัก ในอดีตเคยมีโรงสีข้าวกว่า 150 แห่ง แต่ปัจจุบันมีโรงสีข้าวเหลือเพียงแห่งเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นเป็นโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับประมงและเครื่องจักร เช่น โรงงานอุตู่เรือ ห้องเย็น โรงน้ำแข็ง คลังน้ำมัน กลึงโลหะ ซ่อมเครื่องยนต์ โรงงานปลาป่น โดยในปีพ.ศ.2532 อำเภอปากพ่องมีโรงงานอุตสาหกรรม 34 แห่ง

ตารางที่ 3.18 จำนวนโรงงาน คนงาน และเงินทุนจดทะเบียน อุตสาหกรรมในอำเภอปากพนัง พ.ศ.2532 - 2537

ตำบล	จำนวนโรงงาน		จำนวนคนงาน		เงินทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)		การเปลี่ยนแปลง พ.ศ.2532 - 2537		
	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	โรงงาน	คนงาน	เงินทุนจดทะเบียน
ต. ปากพนัง	26.00	24.00	652.00	576.00	218.00	176.00	-2.00	-76.00	-42.00
ต. ปากพนังฝั่งตะวันตก	2.00	2.00	362.00	362.00	95.00	95.00	0.00	0.00	0.00
ต. บางพระ	3.00	2.00	20.00	53.00	20.60	20.60	-1.00	33.00	0.00
ต. ปากแพรก	1.00	1.00	6.00	6.00	6.40	6.40	0.00	0.00	0.00
ต. หูล่อง	1.00	1.00	12.00	12.00	4.80	4.80	0.00	0.00	0.00
ต.แหลมตะลุมพุก	1.00	1.00	3.00	3.00	0.30	0.30	0.00	0.00	0.00
รวม	34.00	31.00	1,055.00	1,012.00	345.10	303.10	-3.00	-43.00	-42.00

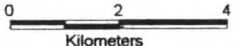

ที่มา : อุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.23 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอปากพนัง พ.ศ. 2538

สัญลักษณ์ จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม (แห่ง) 24 4 3	มาตรการส่วน 0 2 4 Kilometers	
	ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

คนงาน 1,055 คน และเงินทุนจดทะเบียน 345.10 ล้านบาท โรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเทศบาล บริเวณตำบลปากพ่องมากที่สุดคือ 26 แห่ง มีคนงาน 652 คน และเงินทุนจดทะเบียน 218 ล้านบาท ต่อมาในปีพ.ศ.2537 มีโรงงานลดลงเหลือ 31 แห่ง คนงาน 1,012 คน เงินทุนจดทะเบียน 303.10 ล้านบาท ตำบลปากพ่องยังคงเป็นตำบลที่มีบทบาททางด้านอุตสาหกรรมเช่นเดิม แต่เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลง พบว่าในช่วงปีนี้ไม่ค่อยจะมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก โดยในช่วงปีพ.ศ.2532 - 2537 ทั้งโรงงาน คนงาน และเงินทุนจดทะเบียนอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง โดยโรงงานลดลง 3 แห่ง คนงานลดลง 43 คน และเงินทุนจดทะเบียน 42 ล้านบาท เนื่องจากโรงงานส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก เช่น โรงน้ำแข็ง โรงงานปลาป่น และอุตสาหกรรมห้องเย็น (ตารางที่ 3.18 และแผนที่ 3.23)

โรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ในตำบลปากพ่องมากที่สุด ซึ่งเป็นที่ตั้งของเขตเทศบาลโดยโรงงานต่าง ๆ เหล่านี้มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตไม่สูงมากนักและการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนยังมีน้อย สำหรับความสามารถด้านฝีมือแรงงานอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำจะต้องมีการพัฒนาต่อไปในอนาคต อย่างไรก็ตามเมื่อโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพ่อง อันเนื่องมาจากพระราชดำริเสร็จลงก็จะทำให้อุตสาหกรรมของอำเภอปากพ่องมีบทบาทขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตร และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องการประมง

3.3 ด้านพาณิชย์กรรม

ในอดีตอำเภอปากพ่อง โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเป็นศูนย์กลางทางด้านพาณิชย์กรรมของพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำปากพ่อง เช่น อำเภอชะอวด อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร ซึ่งการค้าขายจะมีบทบาทมาก แต่ปัจจุบันลักษณะทั่วไปด้านพาณิชย์กรรมของอำเภอปากพ่องมีรูปแบบและลักษณะการค้าเป็นการค้าปลีก - ค้าส่ง ภายในเขตชุมชนเมือง บริเวณสองฝั่งแม่น้ำปากพ่อง ตำบลปากพ่องฝั่งตะวันตกและตำบลปากพ่องฝั่งตะวันออก โดยในปีพ.ศ.2537 (ตารางที่ 3.19) อำเภอปากพ่องมีจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย 201 ครัวเรือน มีรายได้ 1,086,000 บาทต่อปี ตำบลที่มีจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุดคือ ตำบลบ้านใหม่ 59 ครัวเรือน หรือร้อยละ 29.35 มีรายได้ 280,000 บาทต่อปี หรือร้อยละ 25.78 รองลงมาได้แก่ ตำบลปากพ่องฝั่งตะวันตก 45 ครัวเรือน หรือร้อยละ 22.39 มีรายได้ 24,000 บาทต่อปี หรือร้อยละ 2.21 และตำบลปากพ่องฝั่งตะวันออกมี 22 ครัวเรือน หรือร้อยละ 10.95 มีรายได้ 56,000 บาทต่อปี หรือร้อยละ 5.16 ตามลำดับ ประเภทร้านค้าส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าจำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ดประจำหมู่บ้าน ส่วนในเขตเทศบาลเมืองนั้น สภาพการค้าส่วนใหญ่มีลักษณะการค้าปลีก - ค้าส่งภายในใจกลางเมือง โดยมีร้านค้าประเภทร้านขายของชำมากที่สุด และมีร้านขายอาหารสัตว์ นอกจากนี้ก็ยังมีตลาดสดเพื่อประกอบการค้าอีก 3 แห่ง เป็นตลาดสดของเทศบาล 2 แห่ง และของเอกชน 1 แห่ง มีธนาคาร 6 แห่ง โรงแรม 4 แห่ง บริษัท 4 แห่ง และห้างหุ้นส่วน 25 แห่ง ซึ่งสามารถให้บริการภายในชุมชนและพื้นที่โดยรอบ

ตารางที่ 3.19 จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขายและรายได้ของอำเภอปากพนัง พ.ศ.2537

ตำบล	ครัวเรือน (ราย)	ร้อยละ	รายได้ (บาท/ปี)	ร้อยละ
ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	22.00	10.95	56,000.00	5.16
ต.แหลมตะลุมพุก	7.00	3.48	128,000.00	11.79
ต.บางพระ	3.00	1.49	40,000.00	3.68
ต.บ้านเพิง	2.00	1.00	30,000.00	2.76
ต.ท่าพญา	0.00	0.00	0.00	0.00
ต.ปากแพรก	2.00	1.00	60,000.00	5.52
ต.ขนานนาก	0.00	0.00	0.00	0.00
ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	45.00	22.39	24,000.00	2.21
ต.หูล่อง	11.00	5.47	42,000.00	3.87
ต.คลองกระบือ	5.00	2.49	50,000.00	4.60
ต.คลองน้อย	19.00	9.45	215,000.00	19.80
ต.เกาะทวด	0.00	0.00	0.00	0.00
ต.ชะเมา	2.00	1.00	26,000.00	2.39
ต.ป่าระกำ	4.00	1.99	70,000.00	6.45
ต.บ้านใหม่	59.00	29.35	280,000.00	25.78
ต.บางศาลา	1.00	0.50	25,000.00	2.30
ต.บางตะพง	19.00	9.45	40,000.00	3.68
รวม	201.00	100.00	1,086,000.00	100.00

ที่มา : ข้อมูล กชช.2ค จากกรมพัฒนาชุมชน

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอปากพนังประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้ส่วนใหญ่ จึงมาจากผลผลิตทางการเกษตร จึงทำให้รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนค่อนข้างต่ำ

3.4 ด้านการท่องเที่ยว

จากสภาพพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีภูมิประเทศที่ทอดตัวในแนวเหนือใต้ขนานกับชายฝั่งทะเล และมีพื้นที่ราบลุ่มแนวชายฝั่งทะเลเป็นหาดทรายยาว ตลอดจากแหลมตะลุมพุกต่อเนื่องไปถึงอำเภอระโนด และอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ทำให้พื้นที่อำเภอปากพนังมีแหล่งที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวพอสมควร แต่ไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากนัก เนื่องจากอยู่ห่างไกลตัวเมือง โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ ชายทะเลปากพนัง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าแหลมตะลุมพุก เมืองปากพนัง - ปากน้ำปากพนัง แหลมตะลุมพุก แต่แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ไม่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงเท่าที่ควร ทำให้การบริการด้านการท่องเที่ยวไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก แต่แนวโน้มการขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวในอนาคตจะมีมากขึ้น เมื่อมีการปรับปรุงทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สะดวก และมีการประชาสัมพันธ์มากขึ้น ทำให้การท่องเที่ยวของอำเภอปากพนังมีการขยายตัวขึ้นอีกระดับหนึ่ง

3.5 แนวโน้มทางด้านเศรษฐกิจของอำเภอปากพนัง

จากลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในช่วงปี พ.ศ. 2532 ถึง พ.ศ. 2537 สาขาเศรษฐกิจหลักที่สำคัญได้แก่ สาขาเกษตรกรรม สาขาการค้าปลีก-ค้าส่ง และสาขาการบริการตามลำดับ สำหรับแนวโน้มทางเศรษฐกิจของอำเภอปากพนังคาดว่า สาขาเกษตรกรรมจะยังคงเป็นสาขาการผลิตหลักเป็นสำคัญ แต่การทำนาข้าวจะมีแนวโน้มลดลง จะมีการทำเกษตรระบบไร่สวนผสมเข้ามาแทนที่ นอกจากนี้มีประมงทะเล ประมงชายฝั่ง และการเพาะเลี้ยงกุ้ง โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์จากสาขาการประมงสามารถทำรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการปีละหลายร้อยล้านบาท อำเภอปากพนังมีเรือประมงขนาดใหญ่มากที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถไปทำการจับปลาในเขตน่านน้ำสากลได้ แต่เนื่องจากปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้มีปริมาณลดลง มีความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติจึงทำให้ประชาชนหันมาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมากขึ้นและด้านกิจการค้าปลีก-ค้าส่ง ซึ่งนับว่าเป็นสาขาการผลิตอีกสาขาหนึ่งที่สำคัญโดยเฉพาะในบริเวณเขตเทศบาลเมืองปากพนัง ทั้งปากพนังฝั่งตะวันตกและปากพนังฝั่งตะวันออก กิจการจะเป็นลักษณะการค้าปลีกมากที่สุด โดยเฉพาะกิจการขายของใช้เบ็ดเตล็ดมีจำนวนมาก การบริการส่วนใหญ่จะให้บริการในเขตชุมชนเมืองเป็นหลัก ในขณะเดียวกันภาคอุตสาหกรรมซึ่งใช้วัตถุดิบทางการเกษตรเป็นปัจจัยในการผลิต ถ้าหากภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจของสาขาการเกษตรกรรมดีขึ้น สาขาอุตสาหกรรมก็จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นตามมา แต่จะเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการประมงและอุตสาหกรรมที่แปรรูปผลผลิต ตารเกษตร ช่วยให้ประชากรในอำเภอสามารถพึ่งพาตนเองได้ในการผลิตปัจจัยที่สำคัญ เพื่อการบริโภค การแลกเปลี่ยนซื้อขาย

สินค้าภายในอำเภอเอง โดยเฉพาะในเขตเทศบาล บริเวณสองฝั่งริมแม่น้ำปากพ่อง โดยเฉพาะทางด้านปากพ่องฝั่งตะวันตกจะมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น และทางด้านฝั่งตะวันออก บริเวณริมถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4013 ซึ่งเป็นเส้นทางที่สามารถไปยังอำเภอหัวไทร จังหวัดสงขลาได้ และจากนโยบายของรัฐบาลก็จะกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ประกอบกับมีโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพ่อง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สภาพของอำเภอปากพ่องจะสามารถเฟื่องฟูขึ้น ทำให้มีแนวโน้มทางด้านเศรษฐกิจขยายตัวสูงขึ้นต่อไป

4. โครงสร้างทางด้านประชากร

4.1 ขนาด และการกระจายตัวของประชากร

ในปี พ.ศ.2533 อำเภอปากพ่องมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 109,154 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 118,445 คน ในปี พ.ศ.2538 โดยเป็นเพศชาย 59,410 คน เพศหญิง 59,035 คน คิดเป็นสัดส่วน 50.16 : 49.84 ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาลมากที่สุดคือ 23,641 คน คิดเป็นร้อยละ 19.96 ของทั้งอำเภอ รองลงมาได้แก่ ตำบลคลองน้อยมีประชากร 12,699 คน และตำบลปากพ่องฝั่งตะวันตกมีประชากร 8,672 คน และคิดเป็นร้อยละ 10.72 และ 7.32 ของประชากรทั้งอำเภอ ตามลำดับ ส่วนตำบลที่มีประชากรน้อยที่สุดได้แก่ ตำบลบางตะพวง โดยในปี พ.ศ.2533 มีประชากร 1,265 คน และลดลงเป็น 1,248 คน ในปี พ.ศ.2538 เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ในการทำนาเพียงอย่างเดียว ผลผลิตที่ได้ค่อนข้างต่ำ ทำให้ประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบาง แต่ปัจจุบันสภาพพื้นที่ได้เปลี่ยนแปลงเป็นนาทุ่งเป็นส่วนมาก ความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างน้อย ทำให้ประชากรส่วนใหญ่อพยพเข้าไปในตัวเมืองและ ตัวจังหวัดมากกว่าเพื่อรับจ้างทำงาน (ตารางที่ 3.20 แผนที่ 3.24)

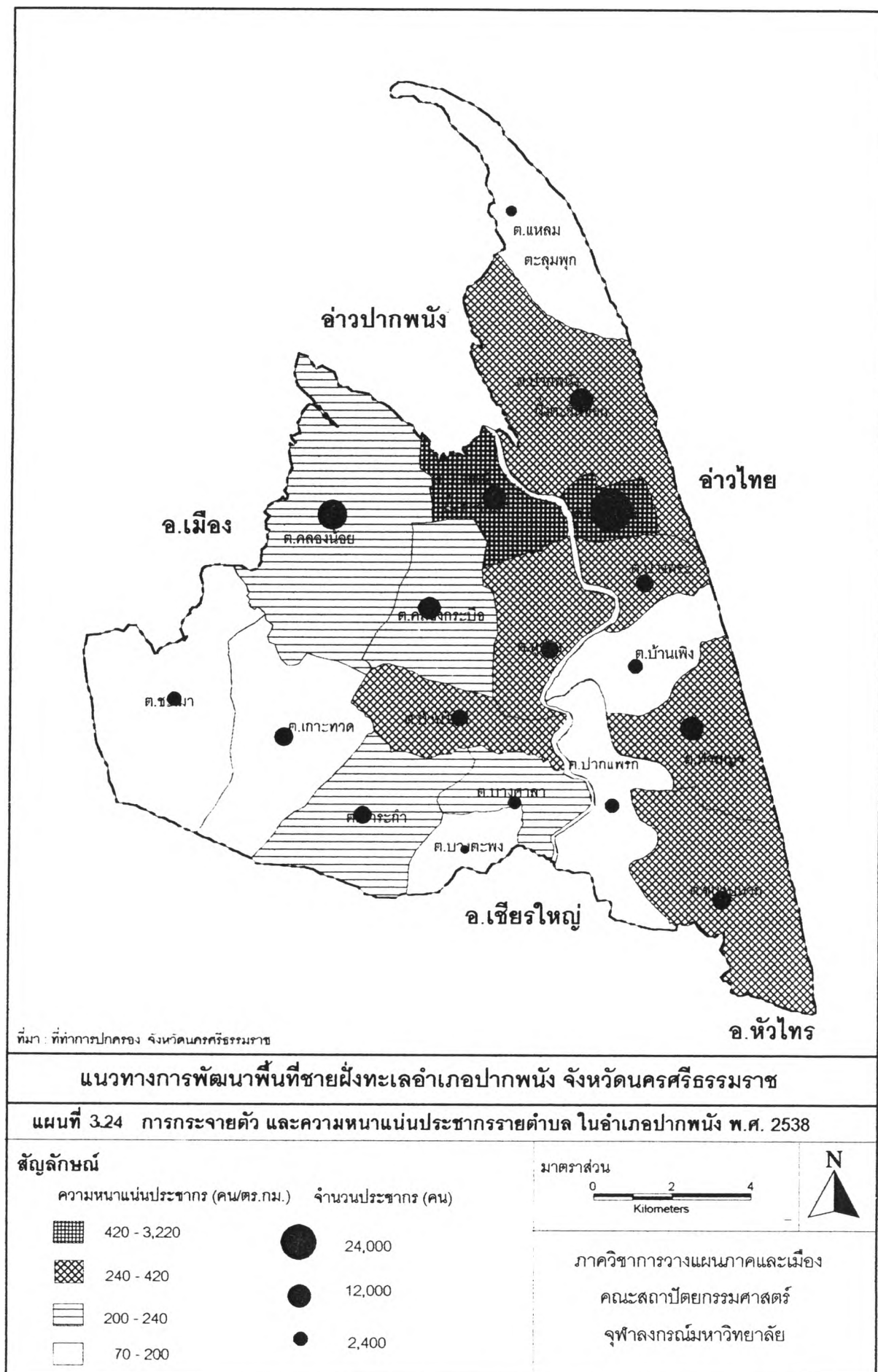
4.2 ความหนาแน่นของประชากร

เมื่อพิจารณาถึงความหนาแน่นของประชากรของอำเภอปากพ่อง ในปีพ.ศ.2533 มีความหนาแน่นประชากรโดยเฉลี่ย 237 คนต่อตารางกิโลเมตร และเพิ่มขึ้นเป็น 258 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2538 ตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดคือ ตำบลปากพ่อง มีความหนาแน่นประชากรในปี พ.ศ.2533 เท่ากับ 2,195 คนต่อตารางกิโลเมตร และเพิ่มขึ้นเป็น 3,216 คนต่อตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ.2538 เนื่องจากตำบลปากพ่องเป็นที่ตั้งของเทศบาลเมือง เป็นที่ตั้งของสถานประกอบการประเภทต่าง ๆ ทำให้ประชากรต้องเข้ามาอยู่อาศัยเพื่อใช้บริการกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น รองลงมาได้แก่ ตำบลปากพ่องฝั่งตะวันตกและตำบลท่าพญา มีความหนาแน่นของประชากร 511 คนต่อตารางกิโลเมตร และ 418 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ส่วนตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ ตำบลแหลมตะลุมพุก ในปี พ.ศ.2533 มีความหนาแน่นประชากร 72 คนต่อตารางกิโลเมตร และเพิ่มขึ้นเป็น 78 คนต่อตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ.2538 จากสภาพของพื้นที่ของ

ตารางที่ 3.20 แสดงจำนวนพื้นที่ ประชากร ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงเป็นรายตำบลของอำเภอปากพนัง
ปีพ.ศ.2533 และ 2538

ตำบล	พื้นที่ (ตร.กม.)	พ.ศ.2533		พ.ศ.2538		การเปลี่ยนแปลง พ.ศ.2533 - 2538 (%)
		ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	
ต.ปากพนัง (ทม.ปากพนัง)	7.35	16,132	2,195	23,641	3,216	46.55
ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	34.69	5,649	163	8,417	243	49.00
ต.แหลมตะลุมพุก	29.14	2,111	72	2,283	78	8.15
ต.บางพระ	16.81	4,666	278	4,944	294	5.96
ต.บ้านเพิง	24.52	3,535	144	3,617	148	2.32
ต.ท่าพญา	20.14	7,991	397	8,415	418	5.31
ต.ปากแพรก	24.02	4,455	185	3,694	154	-17.08
ต.ขนานนาก	24.51	6,071	248	5,980	244	-1.50
ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	16.98	7,500	442	8,672	511	15.63
ต.หูล่อง	18.70	6,376	341	5,450	291	-14.52
ต.คลองกระบือ	31.78	7,157	225	7,558	238	5.60
ต.คลองน้อย	59.30	12,879	217	12,699	214	-1.40
ต.เกาะหวด	51.38	6,519	127	5,752	112	-11.77
ต.ชะเมา	37.47	4,500	120	3,728	99	-17.16
ต.ป่าระกำ	23.43	4,744	202	5,196	222	9.53
ต.บ้านใหม่	15.11	4,522	299	4,315	286	-4.58
ต.บางศาลา	14.05	3,082	219	2,836	202	-7.98
ต.บางตะพง	10.53	1,265	120	1,248	119	-1.34
รวม	459.91	109,154.00	237	118,445	258	8.51

ที่มา : ที่ทำการปกครอง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตำบลนี้ ที่เป็นแหลมยื่นออกมาทางด้านทิศเหนือของอำเภอเมื่อเกิดลมมรสุมขึ้นจึงเป็นพื้นที่รับมรสุมได้ง่าย ประกอบกับตำบลแหลมตะลุมพุกได้เกิดมหาวาตภัยขึ้นในปี พ.ศ.2505 เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันได้มีการพัฒนาพื้นที่แล้ว โดยการจัดตั้งมูลนิธิประชาชนุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทันที ทำให้ประชากรเริ่มอพยพเข้ามาจึงทำให้ตำบลแหลมตะลุมพุกในปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่การทัศนศึกษาเป็นอย่างมาก (ตารางที่ 3.20 และแผนที่ 3.24)

4.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร

จากตารางที่ 3.21 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบลของอำเภอปากพนัง พ.ศ.2528 - 2533 และ พ.ศ.2533 - 2538 อำเภอปากพนังมีการเติบโตของประชากรค่อนข้างน้อย ในช่วง พ.ศ.2528 - 2533 มีประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 2.39 ในขณะเดียวกันในช่วงปีพ.ศ.2533 - 2538 มีประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.51 จะเห็นได้ว่าในช่วงปีหลังประชากรในพื้นที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่มากขึ้น

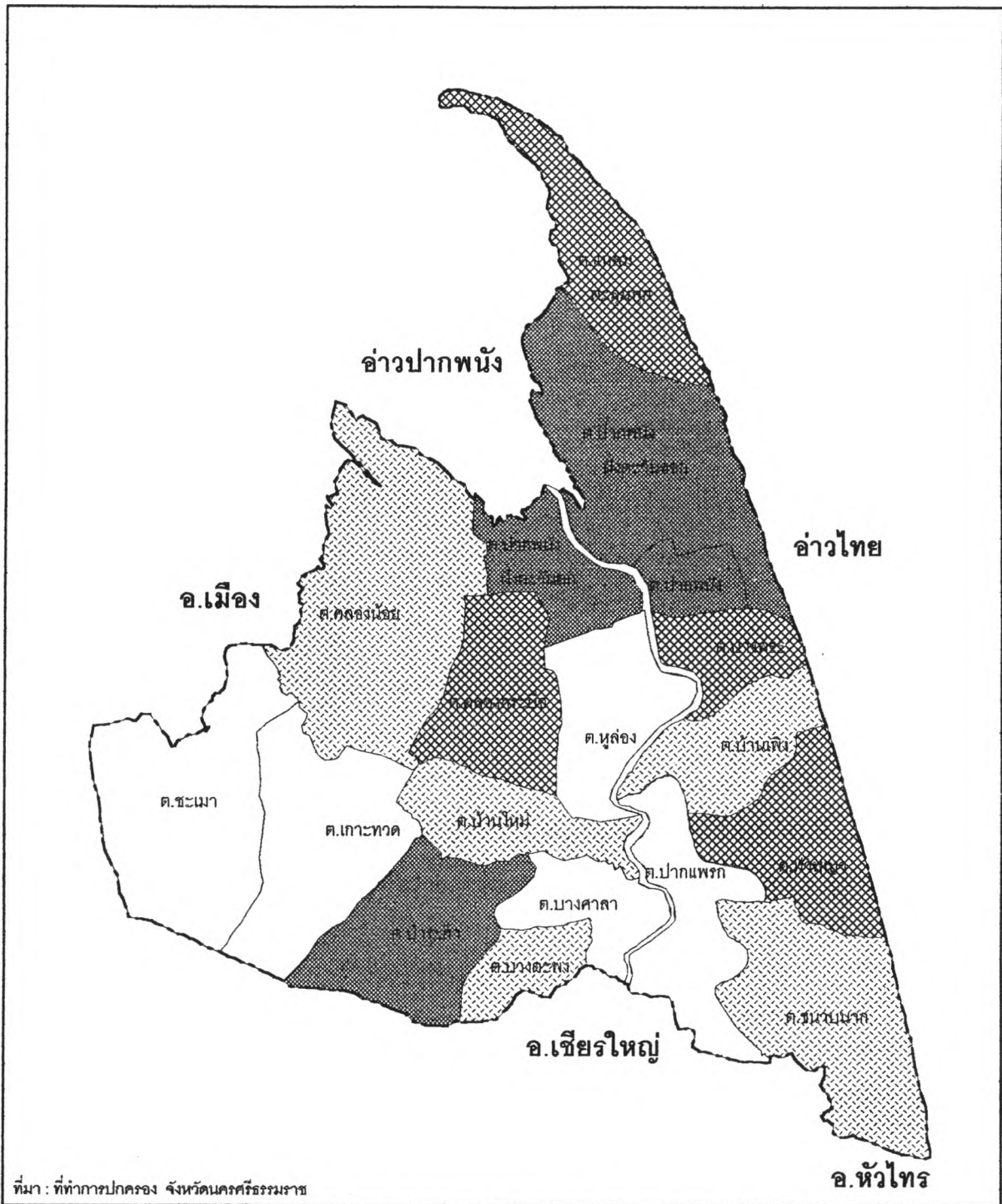
สำหรับการเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบลของอำเภอปากพนัง พบว่าในช่วง พ.ศ.2528 - 2533 ตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ ตำบลบางพระ คือ ร้อยละ 20.13 รองลงมาได้แก่ ตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก และตำบลหูลอง คือ ร้อยละ 18.65 และ 6.68 ตามลำดับ ส่วนตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่ลดลงมากที่สุดคือ ตำบลป่าระกำ ลดลงร้อยละ 11.85 รองลงมาได้แก่ ตำบลปากพนัง และตำบลบางตะพุง คือ ลดลง 6.16 และ 1.71 ตามลำดับ และในช่วง พ.ศ.2533 - 2538 ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออกมีการเปลี่ยนแปลงประชากรในอัตราเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ ร้อยละ 49 รองลงมาได้แก่ ตำบลปากพนัง และตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก ร้อยละ 46.55 และ 15.63 ตามลำดับ ส่วนตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่ลดลงมากที่สุดคือ ตำบลชะเมา คือ ร้อยละ 17.16 รองลงมาได้แก่ ตำบลปากแพรกและตำบลหูลอง คือ ลดลงร้อยละ 17.08 และ 14.52 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาลักษณะการเปลี่ยนแปลงประชากรตลอดระยะเวลา 10 ปี พบว่าประชากรของอำเภอปากพนังมีแนวโน้มขึ้น ๆ ลง ๆ เป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งเกิดจากภาวะทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นของอำเภอตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีทั้งความรุ่งเรืองและความตกต่ำของภาวะเศรษฐกิจเป็นผลมาจากนโยบายการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล (แผนที่ 3.25 และแผนภูมิ 3.2)

จากการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากรของอำเภอปากพนังจะเห็นว่าการเพิ่มขึ้นของประชากรส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณตำบลปากพนัง พื้นที่โดยรอบของเทศบาลเมือง และจะเกาะกลุ่มอยู่ริมฝั่งแม่น้ำปากพนังทั้งสองฝั่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรมและท่าเทียบเรือ จากลักษณะดังกล่าว

ตารางที่ 3.21 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบลของอำเภอปากพนัง ปีพ.ศ.2528 - 2538

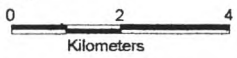

ตำบล	ประชากร (คน)			การเปลี่ยนแปลง					
	ปี พ.ศ.			พ.ศ.2528 - 2533			พ.ศ.25233 - 2538		
	พ.ศ.2528	พ.ศ.2533	พ.ศ.2538	คน	%จากเดิม	%จากทั้งอำเภอ	คน	%จากเดิม	%จากทั้งอำเภอ
ต.ปากพนัง	17,191	16,132	23,641	-1,059	-6.16	-41.63	7,509	46.55	80.82
ต.ปากพนังฝั่งตะวันออก	5,395	5,649	8,417	254	4.71	9.98	2,768	49.00	29.79
ต.แหลมตะลุมพุก	2,020	2,111	2,283	91	4.50	3.58	172	8.15	1.85
ต.บางพระ	3,884	4,666	4,944	782	20.13	30.74	278	5.96	2.99
ต.บ้านเพิง	3,436	3,535	3,617	99	2.88	3.89	82	2.32	0.88
ต.ท่าพญา	7,702	7,991	8,415	289	3.75	11.36	424	5.31	4.56
ต.ปากแพรก	4,251	4,455	3,694	204	4.80	8.02	-761	-17.08	-8.19
ต.ขนานนาก	6,004	6,071	5,980	67	1.12	2.63	-91	-1.50	-0.98
ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก	6,321	7,500	8,672	1,179	18.65	46.34	1,172	15.63	12.61
ต.หูล่อง	5,977	6,376	5,450	399	6.68	15.68	-926	-14.52	-9.97
ต.คลองกระบือ	6,862	7,157	7,558	295	4.30	11.60	401	5.60	4.32
ต.คลองน้อย	12,506	12,879	12,699	373	2.98	14.66	-180	-1.40	-1.94
ต.เกาะหวด	6,442	6,519	5,752	77	1.20	3.03	-767	-11.77	-8.26
ต.ชะเมา	4,532	4,500	3,728	-32	-0.71	-1.26	-772	-17.16	-8.31
ต.ป่าระกำ	5,382	4,744	5,196	-638	-11.85	-25.08	452	9.53	4.86
ต.บ้านใหม่	4,421	4,522	4,315	101	2.28	3.97	-207	-4.58	-2.23
ต.บางศาลา	2,997	3,082	2,836	85	2.84	3.34	-246	-7.98	-2.65
ต.บางตะพง	1,287	1,265	1,248	-22	-1.71	-0.86	-17	-1.34	-0.18
รวม	106,610	109,154	118,445	2,544	2.39	100.00	9,291	8.51	100.00

ที่มา : ที่ทำการปกครอง จังหวัดนครศรีธรรมราช

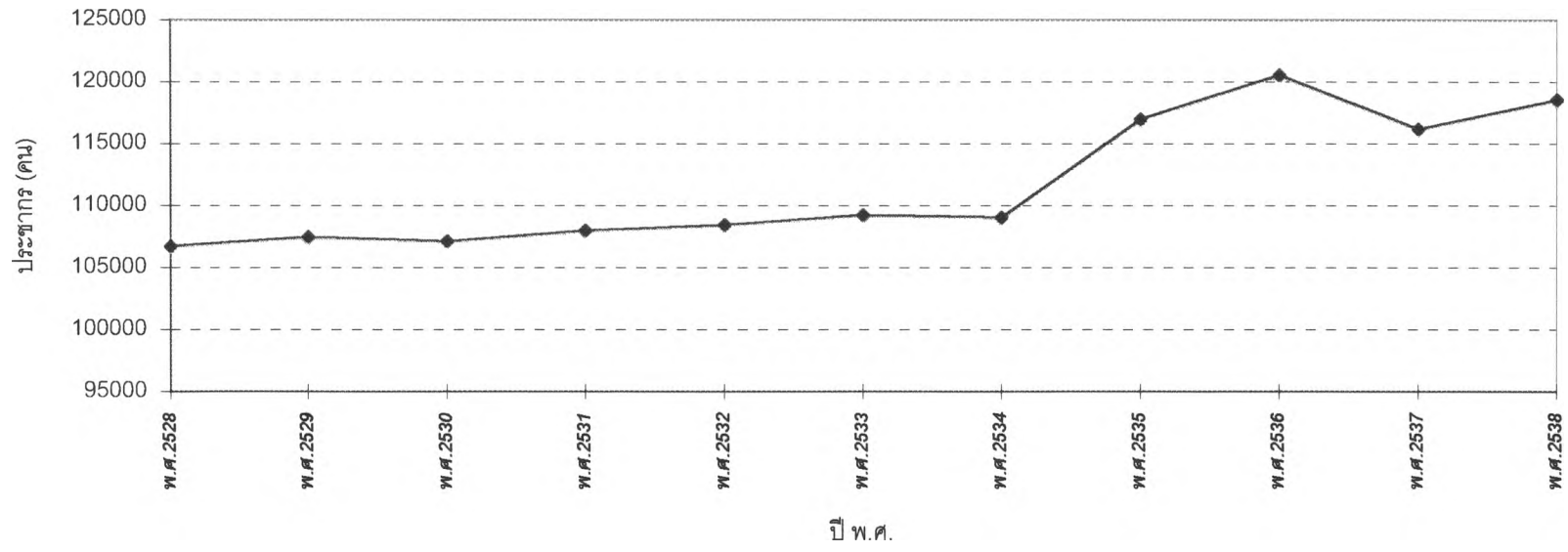

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.25 การเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบล ในอำเภอปากพนัง พ.ศ. 2533 - 2538

<p>สัญลักษณ์</p> <p>การเปลี่ยนแปลงประชากร (%)</p> <ul style="list-style-type: none"> 10 - 49 5 - 10 - 5 - 5 -17 - (-5) 	<p>มาตราส่วน</p> <p>Kilometers</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
---	---

แผนภูมิที่ 3.2 แสดงจำนวนประชากรของอำเภอปากพนัง ในปีพ.ศ.2528 - 2538

แสดงให้เห็นว่าประชากรในอำเภอปากพนังมีการกระจุกตัวอยู่ในศูนย์กลางเมืองและศูนย์กลางชุมชนที่มีลักษณะเป็นการค้าและการบริการ และอาศัยอยู่โดยรอบบริเวณศูนย์กลางเหล่านั้น

5. ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

5.1 การตั้งถิ่นฐาน

อำเภอปากพนังมีแม่น้ำปากพนังผ่ากลางชุมชนเมือง ตั้งแต่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือของชุมชนจนถึงทิศใต้ บ้านเรือนดั้งเดิมจะเกาะกลุ่มอยู่ริมฝั่งแม่น้ำปากพนังทั้งสองฝั่งมีโรงงานอุตสาหกรรมและท่าเทียบเรือเอกชนตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำด้วย แต่ปัจจุบันได้มีบ่อเลี้ยงกุ้งกระจายอยู่ทั่วไป เช่น ด้านตะวันตกถนนไปบ้านบางลึกมีบ่อเลี้ยงกุ้งเป็นจำนวนมาก สองฝั่งแม่น้ำปากพนังทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีอยู่ประปราย และริมคลองบางฉลากมีบ่อเลี้ยงกุ้งจืดอ่าวไทย จากลักษณะดังกล่าวสามารถแบ่งการตั้งถิ่นฐานออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ชุมชนเมือง ได้แก่ ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง ซึ่งเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของประชากรรวมกลุ่มกันค่อนข้างหนาแน่น โดยเฉพาะที่เป็นศูนย์กลางพาณิชยกรรมของอำเภอ บริเวณถนนพาณิชย์สัมพันธ์ ถนนชายน้ำ ถนนศรีสมบูรณ

2. ชุมชนชนบท เป็นลักษณะชุมชนที่กระจายตัวไปตามแนวยาวริมถนนตามแนวลำคลองและเป็นลักษณะกระจุกตัวเป็นกลุ่มชุมชนในหมู่บ้านต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการกระจายตัวอยู่ตามพื้นที่เกษตรของตนเอง ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปแต่ไม่มากนัก นอกจากนี้ก็มีการกระจายตัวตามแนวถนนสายหลักของอำเภอ โดยเฉพาะถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4013 ตามแนวชายฝั่งทะเล

5.2 ประชากรในเขตเมืองและชนบท

ในพ.ศ.2533 อำเภอปากพนังมีประชากรเมือง 17,192 คน และประชากรชนบท 91,962 คน คิดเป็นสัดส่วน 15.75 : 84.25 ต่อมาในปี พ.ศ.2538 อำเภอปากพนังมีสัดส่วนประชากรเมืองประมาณ 22,636 คน และมีประชากรชนบท 95,809 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 19.11 : 80.89 โดยประชากรเมืองกระจายตัวอยู่ในชุมชนเมืองบริเวณตำบลปากพนัง ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาล

เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการเติบโตของประชากรเมืองและชนบท ช่วงปีพ.ศ.2533 - 2538 พบว่า ประชากรเมืองของอำเภอปากพนังมีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.66 ต่อปี ในขณะที่ประชากรชนบท มีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.82 ต่อปี ซึ่งน้อยกว่าอัตราเพิ่มของประชากรเมือง ซึ่งให้เห็นว่าการเติบโตของประชากรในอำเภอปากพนัง เป็นผลมาจากการขยายตัวของประชากรเมืองมากกว่า (ตารางที่ 3.22)

ตารางที่ 3.22 สัดส่วนประชากรเมืองกับประชากรชนบท พ.ศ.2538

พื้นที่	จำนวนประชากร				อัตราการเพิ่ม เฉลี่ยต่อปี
	พ.ศ.2533	ร้อยละ	พ.ศ.2538	ร้อยละ	
ประชากรเมือง	17,192	15.75	22,636	19.11	5.66
ประชากรชนบท	91,962	84.25	95,809	80.89	0.82
รวม	109,154	100.00	118,445	100.00	1.65

ที่มา : ที่ทำการปกครอง จังหวัดนครศรีธรรมราช

6. การบริการทางด้านสังคม

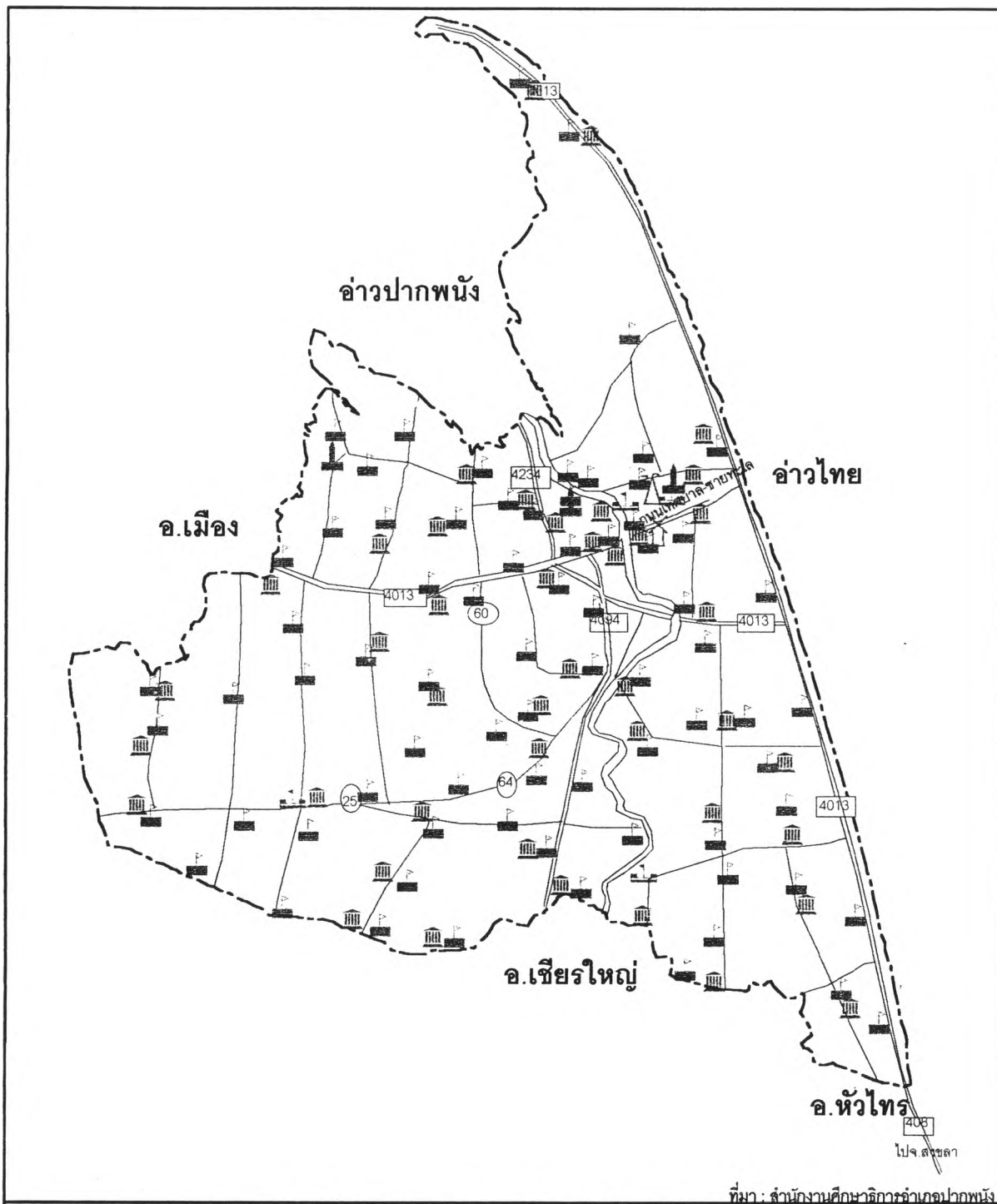
6.1 ด้านการศึกษา

การจัดการศึกษาของอำเภอปากพนังมีทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน มีทั้งที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาล เทศบาล และเอกชน มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 107 โรงเรียน โดยสังกัดกรมสามัญศึกษา 4 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 77 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 20 แห่ง อยู่ในความดูแลของเทศบาล 6 แห่ง และในระดับอาชีวศึกษาโรงเรียนเอกชน 2 แห่ง ในปีการศึกษา 2538 มีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนรวมทั้งสิ้น 28,077 คน และจำนวนครุรวมทั้งสิ้น 1,358 คน เมื่อเปรียบเทียบอัตราเฉลี่ยครุต่อนักเรียนในอำเภอปากพนังพบว่า มีอัตราส่วนโดยเฉลี่ยครุ 1 คน สอนนักเรียน 21 คน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สถานที่ตั้งโรงเรียนจะอยู่ไม่ไกลจากศูนย์กลางชุมชน นักเรียนสามารถเดินทางมาโรงเรียนได้โดยสะดวก (แผนที่ 3.26)

ส่วนการศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการโดยการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอปากพนังมีทั้งการศึกษาสามัญและสายอาชีพ ปีการศึกษา 2538 มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 4,902 คน

6.2 ด้านสาธารณสุข

การบริการสาธารณสุขเป็นงานทางด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นเครื่องชี้สถานะของการสาธารณสุขคือ จำนวนสถานบริการสาธารณสุข ปัจจุบันอำเภอปากพนังมีบริการสาธารณสุขตั้งอยู่ทุกตำบลอย่างน้อยตำบลละ 1 แห่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 21 แห่ง เจ้าหน้าที่ 55 คน โดยมีโรงพยาบาลประจำอำเภอ 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลปากพนัง มีขนาด 30 เตียง นายแพทย์ 5 คน เจ้าหน้าที่ 102 คน ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง ศูนย์บริการสาธารณสุขอำเภอปากพนังจำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่สำนักงานเทศบาล 1 แห่ง และศูนย์เยาวชนหูล่อง ถนนศรีสมบุญอีก 1

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการอำเภอปากพนัง

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.26 การกระจายตัวของสถานศึกษาและศาสนสถานของอำเภอปากพนัง

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ วัด มัสยิด 	<p>มาตราส่วน</p>	
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

แห่ง สำนักงานผดุงครรภ์ จำนวน 4 แห่ง คลินิกแพทย์ 6 แห่ง ร้านขายยา 9 แห่ง ประชากรส่วนใหญ่ นิยมเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดมากกว่าคือ โรงพยาบาลมหาราช เนื่องจากมีระยะทาง ที่ใกล้ มีความสะดวกในการเดินทาง (แผนที่ 3.27)

6.3 ด้านศาสนา

ประชาชนในอำเภอปากพนังส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 98.49 และอีกประมาณร้อยละ 1.51 นับถือศาสนาอิสลาม มีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ จึงทำให้มีวัดเป็นจำนวนมากถึง 65 แห่ง มีพระภิกษุสามเณร 712 รูป สำนักสงฆ์ 3 สำนัก ศาลเจ้า 3 แห่ง โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 1 แห่ง โรงเรียนพระปริยธรรม 1 แห่ง ศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรม 1 แห่ง โบราณสถานพิพิธภัณฑวัดศรีสมบุญ 1 แห่ง จึงทำให้อำเภอปากพนังมีความเป็นศูนย์กลางทางประเพณี วัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชและของภาคใต้ เช่น ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งตามตำนานได้เริ่มต้นที่อำเภอปากพนัง นอกจากนี้อำเภอปากพนังยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองที่สำคัญ คือ (แผนที่ 3.26)

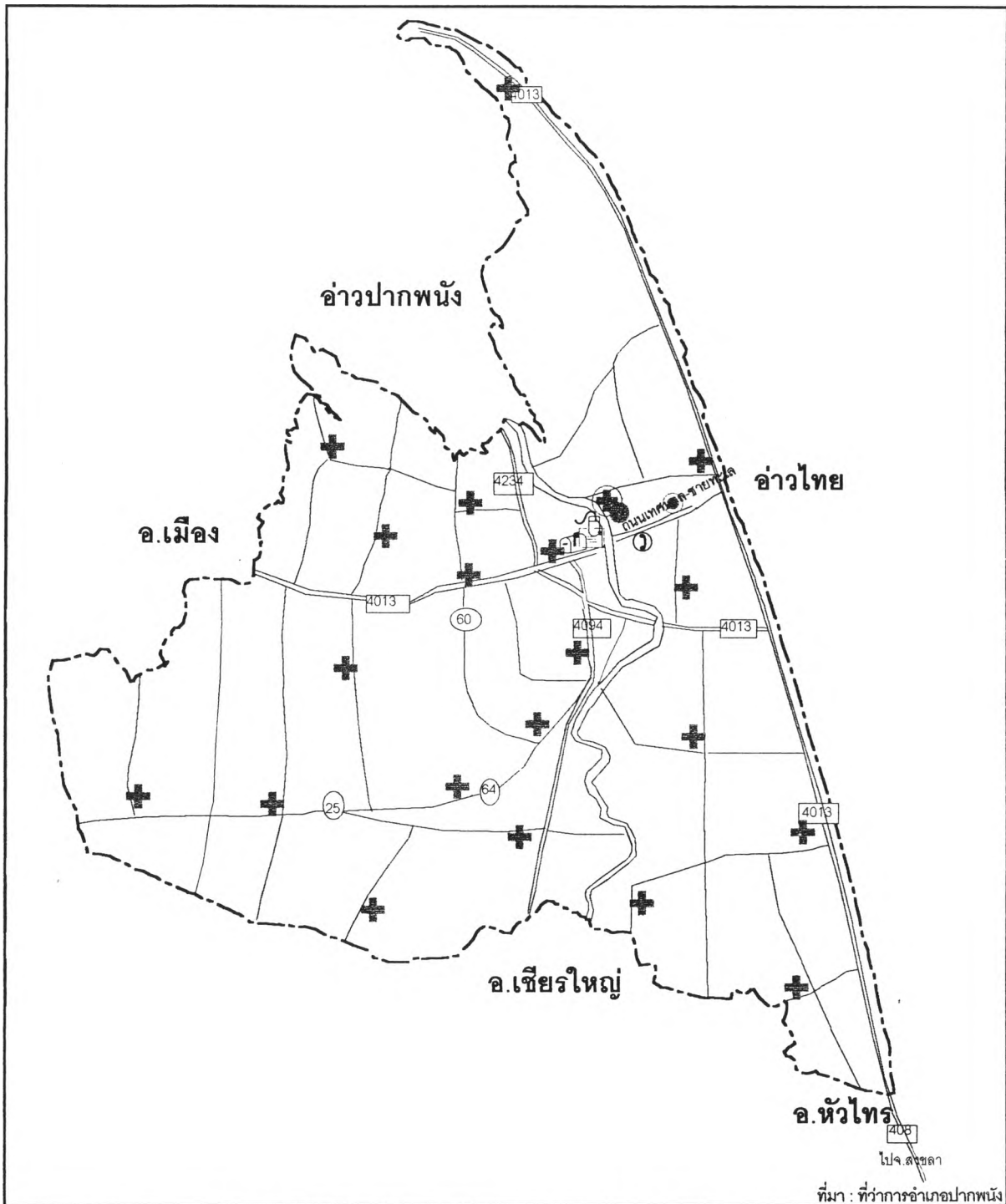
- พระพุทธรูปหลวงพ่อยอดทอง เป็นพระรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ประดิษฐานอยู่ในวัดคงคา สวัสดิ์ ทำด้วยหินอ่อนซึ่งงดงามมากและวัดนี้ยังมีนกนางแอ่นอาศัยทำรังอยู่มากมายในอุโบสถ
- พระพุทธรูปหลวงพ่อดุจด เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวปากพนัง ได้ชื่นชมสักการะ ซึ่งวัดนี้ยังมีสิ่งทำด้วยปูนเป็นฐานแปดเหลี่ยมที่ใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดในภาคใต้

6.4 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ความร่วมมือของประชาชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาจากลักษณะของการมีส่วนร่วมในส่วนที่เกี่ยวกับกลุ่มและองค์กรต่าง ๆ ที่ทางราชการให้การดูแลสนับสนุน แต่ถ้าพิจารณาลักษณะความร่วมมือที่เกี่ยวกับกิจกรรมอื่น ๆ ในสังคม โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นแล้วความร่วมมือของประชาชนโดยเฉลี่ยจะอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมาก

กลุ่มและองค์กรที่ทางราชการให้การแนะนำและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งขึ้นในพื้นที่อำเภอปากพนังมีทั้งหมด 95 กลุ่ม มีสมาชิกโดยเฉลี่ยกลุ่มละ 50 คน ซึ่งเมื่อคิดเทียบเป็นอัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม กับจำนวนประชากรทั้งหมดของอำเภอแล้ว พบว่ามีจำนวนประชากรเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มในอัตราส่วนที่น้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 2.66 เท่านั้น

ประเภทของกลุ่มและองค์กรที่มีอยู่ในอำเภอปากพนัง ส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปทางด้านการเกษตร เช่น กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกรทำนา กลุ่มเกษตรกรปลูกผัก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวชนเกษตรกร เป็นต้น นอกจากนั้นเป็นกลุ่มสตรีอาสาสมัคร กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.27 การกระจายตัวของสาธารณูปการในอำเภอปากพนัง

สัญลักษณ์ ● ที่ว่าการอำเภอปากพนัง ● สถานีตำรวจ ☏ สำนักงานการไฟฟ้า ☎ สำนักงานการประปา ① ชุมสายโทรศัพท์ปากพนัง ☰ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข + โรงพยาบาล + สถานสาธารณสุข	มาตราส่วน 0 2 4 Kilometers 	 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
--	---	--

โดยสรุปแล้ว ประชากรในพื้นที่อำเภอปากพนังมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันในรูปของกลุ่มน้อยกว่า จำเป็นต้องมีการพัฒนาส่งเสริมให้มีการทำงานในกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพให้มากขึ้น เพื่อที่จะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาชุมชนตนเองต่อไป

6.5 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ในอำเภอปากพนังยังมีปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาค่อนข้างมาก มีทั้งคดีอาญาธรรมดาและคดีอุกฉกรรจ์ เช่น ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ ฆ่าคนตาย ปล้นทรัพย์ เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนคดีที่เกิดขึ้นต่อประชากร 1,000 คน พบว่าอำเภอปากพนังมีสัดส่วนของคดี 0.88 : 1,000 ในขณะที่จังหวัดนครศรีธรรมราชรวมทั้งมดมีสัดส่วนของคดี 1.40 : 1,000

สำหรับการรักษาความปลอดภัยนั้น มีทั้งบริการของรัฐและของประชาชนเอง บริการจากรัฐ คือ บริการของตำรวจซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทุกตำบล ส่วนของประชาชนนั้นมีกลุ่มและองค์กรรักษาความปลอดภัยในระดับหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มและองค์กรในหมู่บ้าน อพป. จำนวน 5 หมู่บ้าน และในปี พ.ศ.22536 จะจัดตั้งหมู่บ้าน อพป. อีกจำนวน 15 หมู่บ้าน

7. โครงสร้างพื้นฐาน

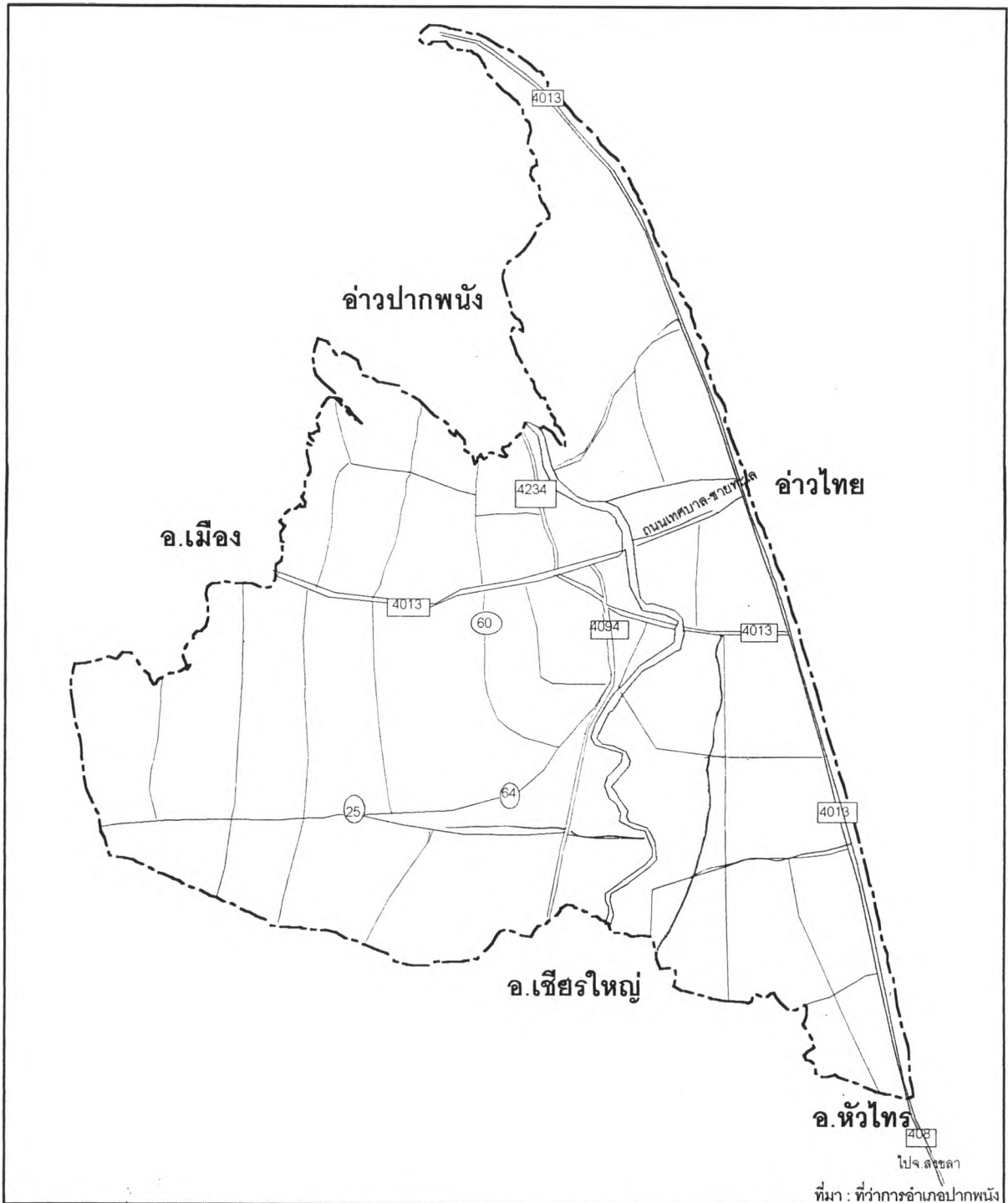
7.1 โครงข่ายการคมนาคม

7.1.1 การคมนาคมทางบก ในพื้นที่อำเภอปากพนังมีทางหลวงเชื่อมระหว่างตำบลต่าง ๆ ทุกตำบล แต่เป็นถนนดิน ทำให้การคมนาคมระหว่างตำบลต่าง ๆ ในพื้นที่อำเภอปากพนังอยู่ในสภาพที่ยังไม่คล่องตัวเท่าที่ควร (แผนที่ 3.28)

-ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4013 (ถนนสายปากพนัง - อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 403 ที่ตำบลศาลามีชัย อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชเข้าสู่อำเภอปากพนังผ่านบางหมู่บ้านของตำบลคลองน้อย ตำบลคลองกระปือ ตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก ตำบลบางพระ ตำบลบ้านเพิง และตำบลท่าพญา และเข้าสู่อำเภอหัวไทรเป็นถนนลาดยาง การคมนาคมคล่องทุกฤดู มีความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร สามารถติดต่อกับจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดตรัง

-ทางชนบท ซึ่งใช้ติดต่อระหว่างหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ยังเป็นเพียงทางดิน ซึ่งใช้ได้ไม่ดีในฤดูแล้ง และไม่สามารถใช้ได้ในฤดูฝน

ส่วนในเขตเทศบาลทางด้านฝั่งตะวันออก มีถนนชายน้ำ ถนนพานิชสัมพันธ์ ถนนประชาวัฒนา ถนนชายน้ำ และทางด้านฝั่งตะวันตกมีถนนวารีสวัสดิ์ ถนนศรีสมบูรณ์ ถนนบางทวด ถนนสระแก้ว ซึ่งถนนทั้งทางฝั่งตะวันออกและตะวันตกสามารถติดต่อกับอำเภอและต่างจังหวัดได้คือ

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 3.28 เส้นทางคมนาคมของอำเภอปากพนัง

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ----- เส้นเขตอำเภอ □ เส้นทางหลวงแผ่นดิน ○ เส้นทางหลวงจังหวัด — ถนนลูกรัง 	<p>มาตราส่วน</p>	
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

- ถนนสายปากพ่อง - หัวไทร ยาวประมาณ 42 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยาง ติดต่อกับจังหวัดสงขลา

- ถนนปากพ่อง - เขียวใหญ่ ยาวประมาณ 31 กิโลเมตร ถนนลาดยาง ติดต่อกับจังหวัดพัทลุงและจังหวัดตรัง

7.1.2. การคมนาคมทางน้ำ พื้นที่อำเภอปากพ่องมีแม่น้ำปากพ่องไหลผ่านกลางพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์การเกษตร ขนส่งสินค้า ติดต่อสื่อสาร เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ นอกจากนี้แม่น้ำปากพ่องยังมีลำคลองสาขามากมายไหลผ่านตำบลต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งสามารถใช้ติดต่อบริเวณตำบล หมู่บ้าน และมีท่าเรือที่มีความสำคัญต่อการคมนาคมทางน้ำ

7.2 การไฟฟ้า

การไฟฟ้าในเขตท้องที่อำเภอปากพ่องดำเนินการจ่ายกระแสไฟฟ้าโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยกระแสไฟฟ้าจากการถ่ายไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ด้วยระบบแรงสูงที่แรงดัน 33,000 โวลต์ จากสถานีไฟฟ้านครศรีธรรมราช แล้วจะจ่ายกระแสไฟฟ้าให้กับผู้ใช้ไฟฟ้าสำหรับบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและธุรกิจอุตสาหกรรมต่างๆ โดยใช้ในอุตสาหกรรมมากที่สุดคือ 24,361,728 กิโลวัตต์/ ชั่วโมง โดยมีการบริการกระแสไฟฟ้าเข้าถึงทุกตำบลแต่ยังไม่ครบทุกหมู่บ้าน

7.3 การประปา

อำเภอปากพ่องมีการประปาส่วนภูมิภาคโดยสำนักงานประปาปากพ่องเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิตและจำหน่ายน้ำประปาให้กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองปากพ่อง และบางส่วนของตำบลใกล้เคียงที่ติดต่อกับเทศบาล โดยใช้น้ำดิบจากคลองสุขุมมีกำลังการผลิตประมาณ 7,200 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน (พ.ศ.2538) มีจำนวนผู้ใช้ น้ำประปาประมาณ 4,206 ราย

ในปัจจุบันการประปาปากพ่องประสบปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำดิบ เนื่องจากเกิดภาวะฝนแล้ง ทำให้น้ำในคลองสุขุมแห้งไม่สามารถดำเนินการได้ เป็นเหตุให้ประชาชนผู้ใช้น้ำเดือดร้อนมากเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะเมื่อน้ำในคลองสุขุมลดลงจะทำให้น้ำทะเลหนุนเข้ามาในคลองทำให้น้ำประปาเค็มตามไปด้วย การประปาปากพ่องจึงได้หาแหล่งน้ำดิบใหม่โดยจะดำเนินการขุดสระน้ำเพื่อเก็บน้ำดิบบนเนื้อที่ 362 ไร่ ซึ่งสามารถผลิตน้ำประปาสำหรับจำหน่ายในช่วงที่ประสบภาวะฝนแล้งได้ตลอดปี สำหรับในหมู่บ้านต่าง ๆ ไม่มีน้ำใช้เนื่องจากมีความลำบากในการหาแหล่งน้ำดิบมาผลิตน้ำประปาราษฎรส่วนใหญ่จะมีภาชนะเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้อุปโภคในฤดูแล้ง

7.4 การสื่อสารและโทรคมนาคม

7.4.1 โทรศัพท์

อำเภอปากพนังมีชุมสายโทรศัพท์ 1 แห่ง และมีบริการโทรศัพท์ทางไกลในเขตเทศบาลเมืองปากพนังจำนวน 3 แห่ง โดยติดตั้งโทรศัพท์ตามสำนักงานโรงเรียน หน่วยราชการ บริษัท ห้างร้าน และบ้านเรือน ในปี นพ.ศ.2538 มีประมาณ 1,019 เลขหมาย โดยเฉพาะในเทศบาลเมืองปากพนังมีโทรศัพท์ใช้มากที่สุด ซึ่งการสื่อสารมีความคล่องตัวมาก

7.4.2 ไปรษณีย์โทรเลข

ไปรษณีย์โทรเลขมีบริการในเขตเทศบาล 2 แห่ง คือ บริเวณปากพนังฝั่งตะวันออกที่ถนนชายน้ำ และบริเวณปากพนังฝั่งตะวันตกที่ถนนสุขอนันต์ ซึ่งได้ให้บริการให้การสื่อสารทางจดหมายพัสดุภัณฑ์ วิทยุโทรเลข นอกจากนี้ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขที่อนุญาตให้เอกชนดำเนินการเองมี 13 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลต่าง ๆ ของอำเภอ

สรุปบทบาทของพื้นที่ศึกษา

จากลักษณะทั่วไปของอำเภอปากพนังทำให้ทราบถึง บทบาทของพื้นที่อำเภอปากพนัง ในแต่ละพื้นที่ที่จะมีการพัฒนาในด้านใด ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

พื้นที่ที่ตอนบนจะประกอบไปด้วย พื้นที่ที่เป็นป่าชายเลน ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีชายหาดที่สวยงามมีลักษณะที่เป็นแหลมยื่นออกมา สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอนาคต แต่การพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่จะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อระบบนิเวศน์ ดังนั้นการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่จะมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก สำหรับพื้นที่ตอนล่างของอำเภอปากพนังทางด้านตะวันตก มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำการเกษตรกรรม ได้แก่ นาข้าว ไร่นาสวนผสม ไม้ผล เป็นต้น และทางด้านตะวันออกของแม่น้ำปากพนัง ประกอบไปด้วยที่ราบชายฝั่งทะเล มีชายหาดที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว และการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ส่วนการขยายตัวของประชากรก็จะอยู่ในเขตชุมชนเมืองเก่าสองฝั่งริมแม่น้ำปากพนัง

จากลักษณะของพื้นที่ดังกล่าว ทำให้สภาพพื้นที่ของอำเภอปากพนัง มีลักษณะผสมผสานเป็นผลให้ เกิดความหลากหลาย และความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศน์ ซึ่งสามารถเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาก่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ ในรูปแบบของกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ แต่กิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ที่ผ่านมากในพื้นที่เป็นการพัฒนาเพื่อมุ่งหวังประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว ไม่ได้คำนึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ และความสมดุลทางธรรมชาติที่จะหมดไป ดังนั้นปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นและสร้างความสูญเสียต่อเนื่องมายังสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระบบเศรษฐกิจ สังคม และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรในท้องถิ่น ดังนั้นแนวทางแก้ปัญหาและการพัฒนาที่เหมาะสม จะกล่าวในบทต่อไป